

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Työelämä • 2022:42

Syrjäytymisen ehkäisemistä ja tukea työllistymiseen

Työllisyyspoliittisia avustuksia koskeva
tutkimus

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:42

Syrjäytymisen ehkäisemistä ja tukea työllistymiseen

Työllisyyspoliittisia avustuksia koskeva tutkimus

Tommi Ålander, Keimo Sillanpää, Juha Eskelinen, Mikko Kesä,
Pekka Ylikojola

Työ- ja elinkeinoministeriö Helsinki 2022

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use.

Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-327-634-5

ISSN pdf: 1797-3562

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2022

Syrjäytymisen ehkäisemistä ja tukea työllistymiseen Työllisyyspoliittisia avustuksia koskeva tutkimus

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:42		Teema	Työelämä
Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Tekijä/t	Tommi Ålander, Keimo Sillanpää, Juha Eskelinen, Mikko Kesä, Pekka Ylikojala		
Kieli	suomi	Sivumäärä	104

Tiivistelmä

Työllisyyspoliittinen avustus on harkinnanvarainen valtionavustus hanketoimintaan. Hankkeisiin osallistuu vuosittain tuhansia työttömiä ympäri Suomen. Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetun toiminnan asiakastuloksia ei ole tutkittu aiemmin valtakunnallisesti. Tämän tutkimuksen avulla haluttiin saada tietoa työllisyyspoliittisen avustuksen käytöstä ja työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden vaikuttavuudesta. Lisäksi haluttiin saada avustuksista myös entistä parempi kokonaiskuva.

Typo-hankkeiden toiminta painottuu tukityöllistämiseen ja työkokeilupaikkoihin, mutta myös suoraan työelämään tähtäviä valmennuksia ja ohjauksia toteutetaan. Hankkeiden asiakaskunta on yleensä kaikista heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevia, erityisesti pitkäaikaistyöttömiä. Tyypillisimmillään typo-hanketta toteuttaa yhdistys ja hanke kestää kolme vuotta hankkeen määrärahan ollessa noin 104 000 euroa vuodessa.

Työllistymisvaikutusten valossa typo-avustuksilla aikaan saadut tulokset ovat melko vaatimattomat. Merkittävimmät tulokset typo-hankkeisiin osallistumisista liittyvät siihen, että hankkeet onnistuvat pitämään ihmiset osallisena yhteiskuntaan ehkäisten siirtymistä työelämän ulkopuolelle tai tuntemattomaan tilanteeseen. Hankkeiden asiakkaat saavat usein määrällisesti muita paljon enemmän ohjausta ja palvelua. Typo-hankkeet täydentävät muuta palvelujärjestelmää.

Asiasanat työllisyyspoliittinen avustus, työelämä, työ, työllisyyspolitiikka, työllistäminen, työllisyysvaikutukset, syrjäytyminen, palkkatuki, työkokeilu

ISBN PDF 978-952-327-634-5 **ISSN PDF** 1797-3562

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-634-5>

Förebyggande av marginalisering och stöd för sysselsättning undersökning om sysselsättningspolitiska understöd

Arbets- och näringsministeriets publikationer 2022:42	Tema	Arbetsliv
Utgivare	Arbets- och näringsministeriet	
Författare	Tommi Ålander, Keimo Sillanpää, Juha Eskelinen, Mikko Kesä, Pekka Ylikojola	
Språk	Sidantal	104

Referat

Sysselsättningspolitiskt understöd är ett statsunderstöd enligt prövning för projektverksamhet. I projekten deltar årligen tusentals arbetslösa runt om i Finland. Kundresultaten av den verksamhet som finansierats med sysselsättningspolitiskt understöd har inte undersökts nationellt tidigare. Avsikten var att med hjälp av denna undersökning få information om användningen av sysselsättningspolitiskt understöd och om effekterna av projekt som finansierats med sysselsättningspolitiskt understöd. Avsikten var dessutom att få en bättre helhetsbild av understöden.

Verksamheten i sysselsättningspolitiska projekt fokuserar på att stödja sysselsättningen och på arbetsprövningsplatser, men det genomförs också träning och handledning med direkt sikte på arbetslivet. Projektens kundkrets utgörs i allmänhet av personer som har den svagaste ställningen på arbetsmarknaden, i synnerhet långtidsarbetslösa. I typiska fall genomförs ett sysselsättningspolitiskt projekt av en förening och projektet pågår i tre år när anslaget för projektet är cirka 104 000 euro per år.

I ljuset av sysselsättningseffekterna är de resultat som åstadkommit med hjälp av sysselsättningspolitiskt understöd ganska anspråkslösa. De viktigaste resultaten av deltagandet i sysselsättningspolitiska projekt har att göra med att projekten lyckas hålla människor delaktiga i samhället och förhindrar att de hamnar utanför arbetslivet eller i en okänd situation. Kunderna i projekten får ofta kvantitativt mycket mer vägledning och service än andra. Sysselsättningspolitiska projekt kompletterar det övriga servicesystemet.

Nyckelord sysselsättningspolitiskt understöd, arbetsliv, arbete, sysselsättningspolitik, sysselsättning, sysselsättningseffekter, marginalisering, lönesubvention, arbetsprövning

ISBN PDF	978-952-327-634-5	ISSN PDF	1797-3562
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-634-5>

Prevention of Social Exclusion and Support for Employment Study on Employment Policy Project Support

Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 2022:42	Subject	Working life
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland	
Author(s)	Tommi Ålander, Keimo Sillanpää, Juha Eskelinen, Mikko Kesä, Pekka Ylikojola	
Language	Pages	104

Abstract

Employment policy project support is a discretionary government grant for projects. Thousands of unemployed people across Finland participate in the projects every year. The results on customers of the activities funded with employment policy project support have not previously been studied at the national level. The purpose of this study was to obtain information on the use of the employment policy project support and the effectiveness of the projects funded with it. Another objective was to form a better overview of the support.

The focus of employment policy project support is on subsidised employment and work trials, but it is also used for coaching and guidance to prepare customers for working life. The customers are usually those in the most disadvantaged labour market position, such as the long-term unemployed. Typically, the projects are carried out by associations, they last three years and receive a grant of approximately EUR 104,000 per year.

The employment generating impact of projects funded with this type of support is rather modest. The most significant benefit of the projects is that they keep people included in society and prevent them from falling out of working life into an unknown situation. The customers of the projects often receive significantly more guidance and services than others. As such, the projects complement other parts of the service system.

Keywords employment policy project support, working life, work, employment policy, access to employment, employment generating impact, exclusion, wage subsidy, work trial

ISBN PDF	978-952-327-634-5	ISSN PDF	1797-3562
URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-634-5		

Sisältö

LUKIJALLE	7
1 Johdanto	8
1.1 Työllisyyspoliittinen avustus tutkimuskohteena.....	8
1.2 Tutkimustehtävä ja tutkimuksen lähestymistapa	9
1.3 Tutkimuksen tietopohja	10
2 Tutkimuksen tulokset	13
2.1 Typo-avustuksella rahoitettujen hankkeiden yleiskuvaus.....	13
2.2 Vaikuttavuuden tarkastelu.....	24
2.2.1 Tilastollinen analyysi	25
2.2.1.1 Tilastollisen analyysin aineisto	25
2.2.1.2 Hankkeisiin osallistujien työllisyystilanteen muutokset.....	27
2.2.1.3 Asiakasryhmät ja asiakkaiden tilanne.....	34
2.2.1.4 Palvelulinjan ja TE-toimistoalueen yhteys osallistujien tilanteeseen.....	40
2.2.1.5 Hankkeen ominaisuuksien yhteys asiakkaan tilanteeseen	43
2.2.1.6 Typo-avustetut hankkeet verrattuna ESR-rahoitukseen	46
2.2.1.7 Typo-hankkeisiin osallistuminen ja ostopalveluina hankittuihin valmennuksiin osallistuminen.....	50
2.2.1.8 Typo-hankkeiden väliset erot tuloksissa.....	57
2.2.1.9 Typo-hankkeiden valtakunnalliset kokonaisuudet	62
2.2.1.10 Typo-avustusten vaikutus asiakkaiden tilanteeseen – tarkastelussa palkkatuettu työ järjestöissä	63
2.2.2 Hankkeiden asiakkaiden näkökulma.....	68
2.2.3 TE-hallinnon näkökulma	71
2.3 Typo-avustusten rooli.....	79
2.4 Typo-avustuksiin liittyviä ei-toivottavia ilmiöitä ja haasteita	90
2.5 Yhteenveto tutkimuksen tuloksista ja kehittämissuosituksista.....	95
Liite 1. Loput asiakastarinat ja haastattelukysymykset	100
Lähteet ja kirjallisuus	104

LUKIJALLE

Työllisyyspoliittinen avustus on harkinnanvarainen valtionavustus hanketoimintaan. Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettuihin hankkeisiin osallistuu vuosittain tuhansia työtoimia ympäri Suomen. Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetun toiminnan asiakastuloksia ei ole tutkittu aiemmin valtakunnallisesti. Tämän tutkimuksen avulla saadaan tietoa työllisyyspoliittisen avustuksen käytöstä ja työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden vaikuttavuudesta. Tutkimuksen avulla saadaan avustuksista myös entistä parempi kokonaiskuva. Tutkimuksen toteuttivat Tommi Ålander ja Keimo Sillanpää (TK-Eval), Juha Eskelinen (Melkior Oy), Mikko Kesä ja Pekka Ylikojola (Mikko Kesä Oy).

Tutkimuksella oli tukenaan laaja ohjausryhmä, jossa oli edustettuna niin työ- ja elinkeinoministeriön asiantuntijoita kuin myös alueellisten TE-toimistojen asiantuntijoita. Tutkimuksen ohjausryhmän muodostivat Outi Viljamaa (TEM), Lari Anttonen (TEM), Kirsti Haapa-aho (TEM), Päivi Vuori-Haavisto (TEM), Ville Heinonen (TEM), Anne Hokkanen (TEM), Kirsi Hyttinen (TEM), Eero Janhonen (TEM), Nina Lehtimäki (TEM), Kai Greijula (Kaakkois-Suomen TE-toimisto), Päivi Halonen (Pohjois-Savon TE-toimisto), Eija Lappalainen (Uudenmaan TE-toimisto), Juha-Pekka Sulin (Satakunnan TE-toimisto) ja Mari Tuomikoski (Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto). Tekijät kiittävät ohjausryhmän edustajia saadusta arvokkaasta tuesta tutkimuksen toteuttamiselle.

Tekijät

Toukokuu 2022

1 Johdanto

1.1 Työllisyyspoliittinen avustus tutkimuskohteena

Työllisyyspoliittinen avustus on harkinnanvarainen valtionavustus hanketoimintaan. Työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) voi myöntää työllisyyspoliittista avustusta yhdistykselle, säätiölle, kunnalle tai kuntayhtymälle, joka järjestää ja kehittää työttömille työnhakijoille työmahdollisuuksia tai työkokeiluja sekä niihin liittyviä palveluja ja toimintamalleja. Lisäksi avustusta voidaan myöntää yhteisölle sosiaalisen yrityksen perustamismahdollisuuksien selvittämiseen sekä sosiaalisen yrityksen perustamiseen ja sen toiminnan vakiinnuttamiseen. TE-toimisto ilmoittaa työllisyyspoliittisen avustuksen julkisesti haettavaksi toimiston määrittelemään tarkoitukseen.

Avustusta voidaan myöntää enintään kolmen vuoden ajaksi kerrallaan. Työllisyyspoliittisen avustuksen hallinnointi on kahden eri viranomaisen vastuulla; TE-toimisto myöntää avustuksen ja sen maksaminen kuuluu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) tehtäviin. Usein TE-toimistoilla on työvoimapoliittisiin avustuksiin liittyen omia alue- tai teemakohtaisia erillistavoitteita. Näitä tuodaan esiin mm hankeavustukseen tarkoitetuilla TE-toimistokohde- sivustoilla sekä järjestämällä alueellisia info- ja neuvontatilaisuuksia.

Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettuja hankkeita on kokonaisuudessaan melko suuri määrä ja hankkeisiin osallistuu vuosittain tuhansia työttömiä eri alueilla. Työllisyyspoliittiset avustukset ovat siten vuosittain merkittävä panostus. Esimerkiksi vuonna 2021 valtion talousarvioissa oli varattu 10 miljoonaa euroa työllisyyspoliittisiin avustuksiin. Välillisesti hankkeisiin sitoutuu työvoimapoliittisten toimenpiteiden rahoitusta, esimerkiksi hankkeisiin työllistettyjen työttömien osalta kulukorvauksia ja palkkatukea. Julkisten työvoimapalveluiden tuottamisen osalta noudatetaan lakia julkisista työvoima- ja yrityspalveluista. Esimerkiksi palkkatuki haetaan ja rahoitetaan erikseen, vaikka se on osa työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetun hankkeen kokonaisuutta.

Lisäksi avustuksia saavista toimijoista osa saa tyypillisesti muutakin rahoitusta työllistämistoiminnalleen. Tällaista ovat esimerkiksi kuntien maksamat palkkatukien lisätuet, kohde- ja yleisavustukset, kuntouttavan työtoiminnan ja muun palvelutoiminnan ostopalvelut, STEA-rahoitus sekä muu valtionavustus mm. työpajatoiminnan avustamiseksi.

Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetun toiminnan asiakastuloksia ei ole tutkittu aiemmin valtakunnallisesti, vaikka sillä on olennainen rooli työllisyyden hoidossa.

Työllisyyspoliittisten avustusten vaikuttavuuden tutkimiselle on siten erityistä tarvetta. Tutkimuksen avulla saadaan tietoa varojen käytön vaikuttavuudesta ja kustannustehokkuudesta ja siitä, onko palvelu laadukasta ja vastaako se asiakkaiden tarpeeseen. Tutkimuksen avulla saadaan avustuksista myös entistä parempi kokonaiskuva.

Raportissa työllisyyspoliittinen avustus -nimitys on lyhennetty Typo-avustukseksi ja työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetut hankkeet Typo-hankkeiksi.

1.2 Tutkimustehtävä ja tutkimuksen lähestymistapa

Tutkimustehtävän mukaisesti tutkimuksen kohteena on **työllisyyspoliittisen avustuksen käyttö ja työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden vaikuttavuus**.

Tutkimukselle oli määritelty seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen **hankkeiden yleiskuvaus** (vuosina 2016–2020 hankkeiden määrä TE-toimistoittain/vuosi, hankkeisiin käytetyt määrärahat, avustuksen saajat, hankkeiden toiminnan kuvaus ja kohderyhmät, hankkeiden asiakasvolyymit suhteessa hankehenkilöstön määrään).
2. Minkälainen **rooli** työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetuilla hankkeilla on/on ollut alueellisessa työllisyydenhoidossa TE-toimistojen näkemyksen mukaan?
3. Mikä **vaikutus** hanketoiminnalla on ollut työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistämiseen? Valitaan ministeriön ohjauksella selvitettäväksi muutamia hankkeita kunkin TE-toimiston alueelta.
 - hankkeisiin osallistuneiden työttömien kokemuksia hankkeen asiakkuuden merkityksellisyydestä oman työllistymisensä edistämiseen
 - asiakkaan tilanne 1) välittömästi ja 2) kuuden kuukauden kuluttua hankkeessa olon päättymisen jälkeen
 - onko tunnistettavissa asiakasryhmiä, joiden työllistymiseen ja/tai koulutukseen hakeutumiseen hankkeen asiakkuudella on ollut erityisesti merkitystä
 - miten hanketoimintaa ja niihin käytettyä avustusta voidaan verrata kustannusvaikutuksiltaan ja tuloksiltaan TE-toimiston antamaan asiakaspalveluun ja TE-toimiston julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskeviin hankintoihin ja palvelujen käyttöön, esim. ostopalveluina hankittuihin työnhakuvalmennuksiin tai vastaavaan sisältöisiin ESR-hankkeisiin (kustannus-hyötyanalyysi.)
4. Työllisyyspoliittisiin avustuksiin liittyvät **mahdolliset ei-toivottavat ilmiöt**.
5. **Kehittämistarpeet ja johtopäätökset**.

Tutkimuskysymyksen 3 asiakkaan tilannetta tarkastelemaan kysymykseen tehtiin muutos. Tämä muutos tehtiin yhteisymmärryksessä tilaajan ja tutkimuksen ohjausryhmän kanssa. Asiakkaan tilannetta päädyttiin tarkastelemaan hankkeen päättymisen sijaan hankkeessa aloittamishetkellä sekä 6 kuukauden, 12 kuukauden ja 18 kuukauden kuluttua **hankkeessa aloittamisesta**. Tähän ratkaisuun päädyttiin tiedon luotettavuuden takia.

1.3 Tutkimuksen tietopohja

Tutkimuksen tietopohjan muodostavat erilaiset dokumentoidut aineistot Typo-avustuksista sekä tutkijoiden itse keräämä aineisto. Dokumentoituja aineistoja käytettiin tutkimuksessa erityisesti **Typo-avustuksella rahoitettujen hankkeiden yleiskuvauksen tekemiseen**. Hankkeiden yleiskuvausta varten pyydettiin TE-toimistoja toimittamaan tutkimustiimin käyttöön dokumentoitua aineistoa Typo-hankkeista. Aineistoissa oli rahoituspäätöksen saaneiden hankkeiden tietoja (mm. loppuraportteja, väliraportteja, hankehakemuksia, hankepäättöksiä, erilaisia koonteja ja asiakaslistauksia vaikuttavuustarkastelua varten). Aineistoja saatiin määräaikaan mennessä kymmeneltä TE-toimistolta. Toimitettua aineistoa oli yhteensä yli 2000 tiedostoa.

Hankkeiden yleiskuvausta varten pyydettiin myös KEHA-keskukselta tietoja Typo-avustuksista ja Typo-hankkeista. Saatuja aineistoja ovat mm. määrärahojen sidontakoosteet vuosilta 2017–2020, Typo-avustusten seuranta- ja vertailuraporttitiedot (ns. kirjanpidon raportit 2016–2020) ja hankekoostetaulukot 2017–2020 (ns. RS-raportit) Typo-avustuksista.

Tutkimuksessa toteutettiin **kysely** TE-toimistoille ja ELY-keskuksille. Tutkimuksessa tästä kyselystä käytetään nimitystä TE-hallinnon kysely. Ennen kyselyä tehtiin TE-toimistojen edustajille viisi haastattelua, joissa saatiin näkemyksiä tutkimuskysymyksiin ja testattiin samalla kyselykysymysten toimivuutta. Nämä vastaukset yhdistettiin kyselyvastauksiin. Varsinainen kysely toteutettiin sähköisesti joulukuussa 2021. Kysely kohdistettiin vastattavaksi valtakunnallisesti Typo-hankkeiden parissa työskenteleville mm. TE-toimistojen asiakasohjauksen asiantuntijoille, toimistojen johdolle, välityömarkkinakoordinaattoreille sekä Typo-hankkeiden rahoittajille ELY-keskuksista. Tarkkaa vastausprosenttia on mahdotonta laskea, sillä kyselyn vastaanottajia pyydettiin oman vastaamisensa lisäksi välittämään kyselylinkkiä TE-toimistoissa ja ELY-keskuksissa myös muille tiedossa oleville teeman kanssa työskenteleville asiantuntijoille. Osa kyselyn vastaanottajista ilmoitti tutkijoille, kuinka monelle henkilölle hän oli kyselyn omassa organisaatiossaan välittänyt vastattavaksi. Suuntaa antavalla tasolla voidaan sanoa, että kysely tavoitti arviolta noin 90 vastaajaa, joista kokonaisuudessaan haastattelut huomioiden saatiin 35 vastausta. Joissakin tapauksissa ilmoitettiin myös siitä, että useampi henkilö oli yhteistyössä osallistunut yksittäisen vastauksen antamiseen. Nämä käytännössä lisäävät vastaajamäärän isommaksi em. 35 vastauksesta.

Kysely jakaantui kahteen osioon riippuen siitä, onko TE-toimistoalueella toteutettu Typo-hankkeita viime vuosina. Niillä alueilla, joilla Typo-hankkeita on rahoitustietojen mukaan viime vuosina toteutettu, kysely keskittyi mm. Typo-hankkeiden rooliin ja asiaan liittyviin kehittämistarpeisiin. Muilla alueilla kysely keskittyi selvittämään syitä sille, ettei Typo-hankkeita ole toteutettu ja samalla selvittämään, millaisilla toimenpiteillä alueilla on haettu ratkaisuja vaikeasti työllistyvien tilanteeseen. Tällaisiksi vaihtoehtoisten ratkaisumallien alueiksi osoittautuivat Etelä-Savo ja Varsinais-Suomi. Kokonaisuudessaan kyselyihin saatiin vastauksia kaikilta muilta aluilta paitsi Kainuusta.

Tutkimuksen tiedonhankintakeinona käytettiin myös **haastatteluja**. Lisäksi tutkimuksen ohjausryhmässä saatiin arvokasta tietoa tutkimuksen suuntaamiseksi, mikä tiedonhankinnallisesti on verrattavissa haastatteluihin. Erillisten haastattelujen kohteena olivat ohjausryhmässä mukana olleiden viiden TE-toimistoalueen edustajat. Tämän lisäksi syventävien haastattelujen kohteena tutkimuksessa oli otos Typo-hankkeiden asiakkaita. Haastateltavien rekrytointi toteutettiin otoksesta meneillään olevista hankkeista ja näiden hankkeiden henkilöstön avulla: heitä pyydettiin kysymään vapaaehtoisia haastateltavia. Haastatteluja toteutettiin yhteensä kahdeksan kappaletta neljältä eri TE-toimistoalueelta neljästä eri hankkeesta. Typo-hankkeiden asiakaskokemuksia täydennettiin myös hankkeiden keräämillä asiakaskyselyjen tuloksilla. Tuloksia pyydettiin osasta hankkeista, joissa hankeraporttien perusteella asiakaskyselyjä oli toteutettu. Lisäksi asiakaskyselytuloksia poimittiin loppuraporttien yhteydestä. Asiakaskyselyjen tuloksia kertyi yhteensä 11 hankkeesta.

Tutkimuksessa tehdyssä vaikuttavuustarkastelussa oli erityisesti huomioitava, että TE-toimistoilla ei ole yhtenäistä seurantajärjestelmää, eikä TE-toimiston URA-asiakastietojärjestelmään kirjata tietoja hankkeista ja niihin ohjatuista asiakkaista. Tästä johtuen tieto valittuihin hankkeisiin osallistuneista asiakkaista ja heidän osallistumisensa ajankohdasta tuli kerätä TE-toimistoilta, joille hankkeet ovat nämä tiedot raportoineet. Tutkimusluvan saamisen jälkeen tutkijat keräsivät kyseisen asiakastiedon ja tekivät aineistopyynnön KEHA-keskukselle asiakaskohtaisten URA-tietojen poimimiseksi ja saamiseksi tutkimuksen käyttöön. Typo-hankkeisiin osallistuneiden sijoittumistiedot saatiin tutkijoiden käyttöön tammi-kuussa 2022. Nämä **URA-asiakastietojärjestelmän tiedot** muodostivat oleellisen aineiston tutkimuksen vaikuttavuustarkastelussa.

Vaikuttavuustarkastelu tehtiin suunnitelman mukaisesti viidestä TE-toimistoalueesta: Kaakkois-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjois-Savo, Satakunta ja Uusimaa. Näistä alueista vain Pohjois-Savossa oli käytössä (haku)koodi, jolla Typo-asiakkaat olivat tunnistettavissa URA:sta. Muiden alueiden osalta tutkijat keräsivät Typo-asiakkaat hankkeiden asiakasluetteloista; tosin kaikkia hankkeisiin osallistuneita ei näiden raporttien pohjalta voitu yksilöidä. Seuraavassa on tietoa tarkemmin kyseisten viiden alueen asiakasluettelon kokoamisesta tutkimukseen. Tutkimusekonomisista syistä johtuen käytettiin kaikki sähköisesti saatavilla oleva tieto osallistujista:

- Pohjois-Savo: toimiston koodilla URA-järjestelmään merkityt asiakkaat
- Satakunta: hankkeiden palkkatuki
- Kaakkois-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa ja Uusimaa: hankkeet, jotka ovat raportoineet asiakastiedot Excel-muodossa ja mukana ovat nimi- ja syntymäaikatiedot.

Lisäksi tarkasteluun otettiin mukaan Pohjois-Pohjanmaalta pdf-raportoidut hankkeet, joiden asiakastiedot sisälsivät henkilötunnuksen tai joiden asiakastiedot oli koottu yhteen.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan tutkimuksessa oli tarkoitus valita yhdessä tilaajan kanssa muutama hanke vaikuttavuustarkasteluun jokaiselta em. viideltä alueelta. Tutkimuksessa päädyttiin lopulta kuitenkin ottamaan tarkasteluun tätä selvästi laajempi otos, sillä suurempi määrä havaintoja parantaa luotettavuutta etenkin asiakasryhmäkohtaisten tarkasteluiden osalta. Lisäksi isompi otos parantaa vertailua ESR-hankkeisiin ja ostopalveluina hankittaviin valmennuksiin.

Seuraavaan kuvaan tiivistyy tutkimuksen aineiston, analyysin ja raportoinnin välinen yhteys.

Kuvio 1. Tutkimustehtävän lähtökohta – aineiston, analyysin ja raportoinnin välinen suhde.

2 Tutkimuksen tulokset

2.1 Typo-avustuksella rahoitettujen hankkeiden yleiskuvaus

Tutkimuskysymykset:

Vuosina 2016–2020 hankkeiden määrä TE-toimistoittain/vuosi, hankkeisiin käytetyt määrärahat, avustuksen saajat, hankkeiden toiminnan kuvaus ja kohderyhmät, hankkeiden asiakasvolyymit suhteessa hankehenkilöstön määrään.

Yhtenä tutkimuksen tehtävänä oli muodostaa työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden yleiskuvaus. Yleiskuvauksen sisältöön pyrittiin saamaan tutkimuksen toimeksiannon mukaisesti seuraavaa sisältöä: vuosina 2016–2020 hankkeiden määrä TE-toimistoittain/vuosi, hankkeisiin käytetyt määrärahat, avustuksen saajat, hankkeiden toiminnan kuvaus ja kohderyhmät sekä hankkeiden asiakasvolyymit suhteessa hankehenkilöstön määrään. Yleiskuvaukseen sisällytettiin siten kaikki vuosina 2016–2020 Typo-avustuksella rahoitetut hankkeet. Yleiskuvauksen tekemisessä hyödynnettiin saatavilla ollutta aineistoa ja TE-toimistoista pyydettiin erikseen tähän tarvittavaa hanketietoa. Haasteita yleiskuvauksen tekemiselle asettivat tietojen saatavuus, epäyhtenäisyys ja epätasainen laatu. Tässä luvussa on vastattu tutkimukselle asetettuihin kysymyksiin niin hyvin kuin se saatujen tietojen valossa oli mahdollista. Haasteet tiedoissa näkyvät mm. siinä, että osa tiedoista oli saatavissa luotettavasti kaikista ajanjakson Typo-hankkeista, kun taas osa tiedoista saatiin keräämällä vain osasta hankkeita. Eli kaikkia tietoja ei voida esittää valtakunnallisina kaikkia Typo-hankkeita koskevina koosteina.

Hankkeiden määrä ja kesto

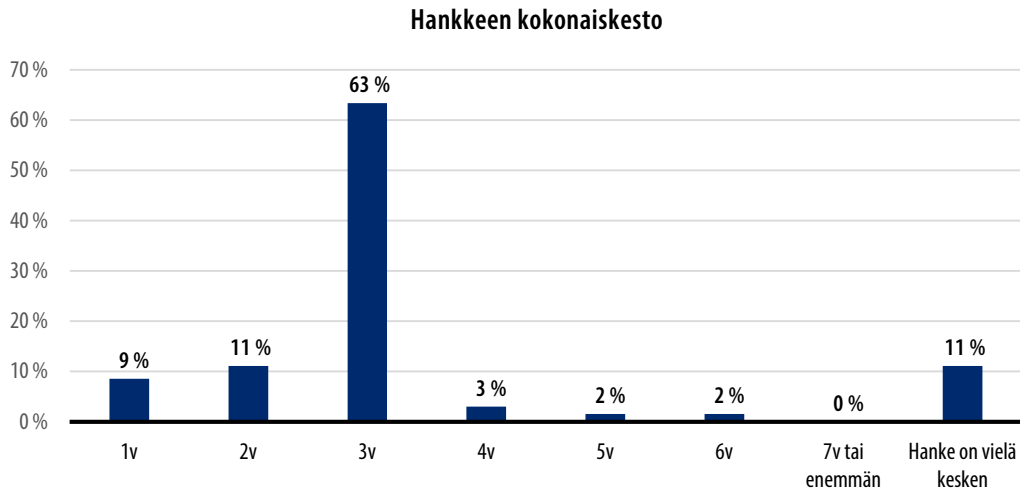
Rahoitettujen Typo-hankkeiden kokonaismäärä vuosina 2016–2020 on ollut 348. Tämä luku tarkoittaa sitä, että vuosina 2016–2020 on ollut käynnissä yhteensä 348 hanketta ja osa näistä hankkeista on saattanut käynnistyä jo ennen vuotta 2016 tai ne ovat saattaneet jatkua vuoden 2020 jälkeen. Seuraavaan taulukkoon on koottu käynnissä olleiden

Typo-hankkeiden määrät TE-toimistokohtaisesti vuosina 2016–2020. Hankkeiden kokonaisuusmäärä taulukossa on suurempi kuin em. 348, sillä hankkeet ovat olleet yleensä useampivuotisia ja siten ne kertautuvat lukemissa eri vuosina. Käynnissä olleiden hankkeiden määrä on kokonaisuudessaan vuositason vaihdellut tarkasteluajankohtana 120:sta 164:ään.

Taulukko 1. Rahoitettujen Typo-hankkeiden määrä vuosittain.

TE-TOIMISTO	2016	2017	2018	2019	2020
Etelä-Pohjanmaa	3	9	4	4	8
Etelä-Savo	3	3	2	-	-
Häme	3	15	13	11	12
Kaakkois-Suomi	26	18	19	18	18
Kainuu	4	5	4	3	4
Keski-Suomi	8	6	14	13	14
Lappi	4	8	6	6	1
Pirkanmaa	16	21	19	18	15
Pohjanmaa	1	3	2	1	2
Pohjois-Karjala	3	6	4	6	5
Pohjois-Pohjanmaa	16	22	29	22	20
Pohjois-Savo	4	6	6	3	1
Satakunta	8	8	8	7	7
Uusimaa	24	21	19	13	13
Varsinais-Suomi	-	13	13	13	-
YHT.	123	164	162	138	120

Seuraava kuva tuo puolestaan tietoa hankkeiden kestosta. TE-toimistoilta saatujen hankeraporttien pohjalta tehdyssä hankeluokitteluanalyysissä (otos hankkeista) käsiteltiin Typo-hankkeiden kokonaiskestoa. Suurin osa (63 %) hankkeista on kokonaiskestoltaan kolmivuotisia. Pieni osa hankkeista oli tarkasteluajankohtana vielä kesken (11 %). Noin joka kymmenes hanke on tämän tarkastelun mukaan ollut joko yksivuotinen tai kaksivuotinen hanke.

Kuvio 2. Hankkeiden kokonaiskesto hankeluokitteluanalyysin pohjalta (n=199 hanketta).

Määrärahat

Määrärahojen tarkasteluun saatavissa olivat sekä myönnetyt määrärahat että määrärahojen toteumatiedot. Seuraavassa taulukossa on esitetty myönnetty määrärahat Typo-hankkeisiin TE-toimistoittain sekä vuosittain. Tiedot perustuvat KEHA-keskuksen hankekooste-
taulukoihin työllisyyspoliittisista avustuksista. Myönnettyissä määrärahoissa on huomioitu vuosikohtaisesti myönnetty avustukset. Niissä ei ole huomioitu aiemmilta vuosilta siirtyneitä avustuksia. Lukemat osoittavat, että alueelliset eroavuudet ovat merkittäviä alueiden välillä samoin kuin alueiden sisälläkin eri vuosien välillä.

Taulukko 2. Myönnetty määrärahat Typo-hankkeisiin vuosittain (KEHA-keskus).

TE-TOIMISTO	2016	2017	2018	2019	2020
Etelä-Pohjanmaa	214 396	423 246	586 547	654 989	729 337
Etelä-Savo	457 000	248 697	89 553	-	-
Häme	2 039 248	1 694 004	1 613 224	1 514 952	1 491 123
Kaakkois-Suomi	2 775 765	1 662 691	1 824 321	1 904 994	1 992 393
Kainuu	308 165	332 724	332 300	277 270	239 860
Keski-Suomi	1 585 000	681 788	1 446 817	1 228 395	1 404 132
Lappi	630 783	621 727	539 115	271 093	52 995
Pirkanmaa	2 222 700	1 840 510	1 655 250	1 514 460	1 498 763
Pohjanmaa	472 373	274 250	152 750	105 407	196 158
Pohjois-Karjala	896 245	841 165	730 206	638 029	553 472

TE-TOIMISTO	2016	2017	2018	2019	2020
Pohjois-Pohjanmaa	1 312 387	1 385 416	2 123 869	1 549 261	1 503 877
Pohjois-Savo	530 009	389 815	472 971	211 562	157 646
Satakunta	674 108	587 218	617 786	534 758	598 999
Uusimaa	3 078 233	2 641 433	2 338 982	1 444 656	1 397 264
Varsinais-Suomi	2 093 338	1 386 129	1 374 586	-	-
YHT. EUROA	19 289 750	15 010 815	15 898 279	11 849 826	11 816 019

Seuraavassa taulukossa on esillä Typo-avustusten toteumatiedot TE-toimistoittain ja vuosittain tarkasteltuna. Tiedot perustuvat KEHA-keskuksen seuranta- ja vertailuraporttitietoihin (ns. kirjanpidon raportit 2016–2020).

Taulukko 3. Typo-avustusten toteumatiedot vuosittain (KEHA-keskus). Vuoden 2016 lukemat voivat sisältää myös vuodelta 2015 siirtyneitä määrärahoja.

TE-TOIMISTO	2016	2017	2018	2019	2020
Etelä-Pohjanmaa	311 131	159 626	568 594	580 612	616 922
Etelä-Savo	591 016	205 405	136 671	10 654	-
Häme	2 220 495	1 585 567	1 613 788	1 376 335	1 208 474
Kaakkois-Suomi	2 661 083	1 756 612	1 657 148	1 840 539	1 799 504
Kainuu	368 170	291 654	332 351	344 595	238 432
Keski-Suomi	1 826 330	1 375 785	1 340 258	1 107 816	1 131 575
Lappi	806 623	484 036	556 215	286 418	69 411
Pirkanmaa	2 603 188	1 668 000	1 749 108	1 506 585	1 451 934
Pohjanmaa	472 373	200 044	120 367	81 006	100 656
Pohjois-Karjala	888 068	755 657	765 423	503 679	515 075
Pohjois-Pohjanmaa	1 943 074	1 332 837	1 669 996	1 457 044	1 154 607
Pohjois-Savo	857 491	361 867	473 083	230 086	140 561
Satakunta	1 222 769	558 178	1 281 007	552 867	530 750
Uusimaa	3 078 233	2 409 485	2 315 572	1 446 231	1 267 887
Varsinais-Suomi	2 215 497	1 314 381	1 281 007	304 887	-
YHT. EUROA	22 065 541	14 459 140	15 181 503	11 629 360	10 225 792

Typo-avustuksia on käytetty odotetusti eniten asiakasmäärältään isommilla TE-toimisto-alueilla: Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa. Typo-avustukset ovat olleet myös erityisen ahkerassa käytössä Hämeessä, Kaakkois-Suomessa ja Satakunnassa.

Tarkasteltaessa sekä myönnettyjä määrärahoja että niiden toteumatietoja voidaan havaita, että Etelä-Savo ja Varsinais-Suomi eivät ole enää toteuttaneet Typo-hankkeita vuoden 2019 jälkeen (Etelä-Savo käytännössä 2018 jälkeen). Myös Lapissa Typo-avustuksen käyttö on laskenut merkittävästi vuonna 2020. Viime vuosina Typo-avustuksen käyttö on ollut myös melko vaatimatonta Pohjanmaalla ja Pohjois-Savossa.

Kun Typo-avustusten toteumatietoja verrataan vuosittaiseen hankkeiden määrään, voidaan laskea Typo-hankkeen keskimääräinen rahallinen panostus vuositasolla koko tarkasteluajan kohdalta (avustuksen toteumatieto/hankkeiden vuosittainen määrä). Tämän perusteella keskimäärin yhdessä Typo-hankkeessa kuluu määrärahaa vuosittain noin 104 000 euroa.

Avustuksen saajat

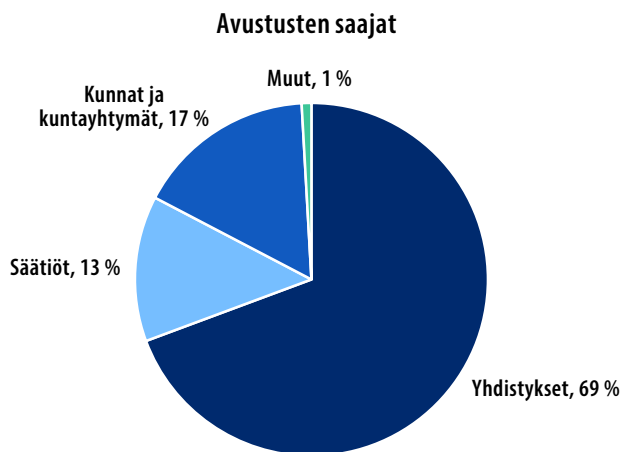
Seuraavaan taulukkoon on koottu rahoitettujen Typo-hankkeiden osalta tietoa avustuksen saajista TE-toimistoittain. Luokittelussa organisaatiot jakautuivat yhdistyksiin, säätiöihin, kuntiin ja kuntayhtymiin sekä muihin organisaatioihin. Lukemat osoittavat, että suurin osa tarkasteluajankohdan avustuksen saajista on yhdistyksiä (noin 68 %). Säätiöitä on noin 13 %, kuntia ja kuntayhtymiä noin 16 % ja muita organisaatioita vain 1 % avustuksen saajista.

Taulukko 4. Avustuksen saajien luonne 2016–2020 TE-toimistokohtaisesti.

TE-TOIMISTO	Yhdistykset	Säätiöt	Kunnat ja kuntayhtymät	Muut	YHT
Etelä-Pohjanmaa	7	-	5	-	12
Etelä-Savo	2	-	1	-	3
Häme	17	3	3	-	23
Kaakkois-Suomi	21	3	2	-	26
Kainuu	5	-	1	-	6
Keski-Suomi	12	1	2	-	15
Lappi	2	4	2	-	8
Pirkanmaa	21	1	1	1	24
Pohjanmaa	3	-	1	-	4
Pohjois-Karjala	7	1	-	-	8
Pohjois-Pohjanmaa	18	3	10	1	32
Pohjois-Savo	5	2	1	-	8

TE-TOIMISTO	Yhdistykset	Säätiöt	Kunnat ja kuntayhtymät	Muut	YHT
Satakunta	8	3	-	-	11
Uusimaa	19	8	5	-	32
Varsinais-Suomi	9	1	3	-	13
YHT.	156	30	37	2	231

Kuvio 3. Typo-avustuksen saajien jakautuminen organisaatiotyypeittäin.

Tutkimusaineistosta oli mahdollista koota erikseen hankkeiden määrässä ”suurimmat” avustuksen saajat. Valtakunnallisten toimijoiden suhteen eri piirit tai eri alueiden yhdistykset on tässä tarkastelussa laskettu yhteen. Seuraavassa on luetteloitu kaikki vähintään neljä Typo-hanketta tarkastelujaksolla 2016–2020 toteuttaneet organisaatiot. Typo-hankkeiden toteuttajista hyvin keskeisinä nousevat esille ainakin SPR ja Suomen 4H-liitto ry.

- SPR (eri piirit ja Kontti-kierrätystavaratalot), 24 hanketta
- Suomen 4H-liitto ry (ml. eri alueiden yhdistykset), 14 hanketta
- Sotainvalidien Veljesliitto ry (eri piirit), 8 hanketta
- Sotek-säätiö, 5 hanketta
- Työn vuoksi ry/Intopajat, 5 hanketta
- Kris ry, 4 hanketta
- Laptuote-säätiö, 4 hanketta
- Parik-säätiö, 4 hanketta
- Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry, 4 hanketta
- Suomen Nuorisoseurat ry, 4 hanketta
- Vaasan Setlementtiyhdistys, 4 hanketta

Asiakasmäärät

Seuraavaan taulukkoon on koottu hankesuunnitelmista Typo-hankkeiden suunniteltu asiakasmäärä TE-toimistoittain ja vuosittain. Toteutuneita asiakasmääriä ei voitu koota luotettavalla tasolla hankeraporteista, sillä raportoinnin taso vaihteli erittäin paljon. Tiedot olivat tutkijoiden saatavilla vuosilta 2017–2020.

Taulukko 5. Typo-hankkeiden yhteenlasketut suunnitellut asiakasmäärät (KEHA-keskus).

TE-TOIMISTO	2017	2018	2019	2020
Etelä-Pohjanmaa	866	635	760	502
Etelä-Savo	280	328	-	-
Häme	550	1 080	1 095	1 475
Kaakkois-Suomi	695	960	968	980
Kainuu	210	160	51	86
Keski-Suomi	495	830	451	610
Lappi	230	225	203	33
Pirkanmaa	2 352	2 014	1 781	1 772
Pohjanmaa	440	290	200	470
Pohjois-Karjala	460	480	330	175
Pohjois-Pohjanmaa	1 459	1 886	1 435	1 370
Pohjois-Savo	460	515	275	132
Satakunta	589	835	1 015	905
Uusimaa	3 345	2 720	1 815	2 067
Varsinais-Suomi	1 670	1 670	-	-
YHT.	14 101	14 628	10 379	10 577

Arvio hankkeiden hankehenkilöstön henkilötyövuosista

Typo-hankkeiden henkilöstön henkilötyövuosista tehtiin arvio 20 hyväksytyin hankepäättöksen otoksen pohjalta. Hankepäättöksistä koottiin hankkeelle hyväksytyt hankehenkilöstön määräraha, joka jaettiin hyväksytyllä kokonaismäärärahalla. Näistä saatiin hankkeiden keskimääräinen palkkakustannusten osuus (74 %) kokonaismäärärahaan nähden. Hankepäättöksistä laskettiin myös kokoaikaisten hanketyöntekijöiden keskimääräiseksi palkaksi noin 42 500 € (sisältää työnantajan sivukulut ja lomarahat). Henkilötyövuodet vuosittain laskettiin hankkeiden keskimääräisten palkkakustannusten osuuden, kokoaikaisen keskimääräisen palkkakustannuksen ja Typo-hankkeiden vuosittaisten toteutuneiden määrärahojen pohjalta. Typo-hankkeiden hankehenkilöstön henkilötyövuodet ovat olleet arviolta 180–400 htv:n välillä vuosina 2016–2020. Hankkeiden todellinen henkilöstömäärä on arviota korkeampi, koska osassa hankkeissa on myös osa-aikaisia työntekijöitä.

Taulukko 6. Typo-hankkeiden hankehenkilöstön vuosittaiset henkilötyövuodet, arvio.

	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuosia	396	252	264	202	178

Hankkeiden toiminnan kuvaus ja kohderyhmät

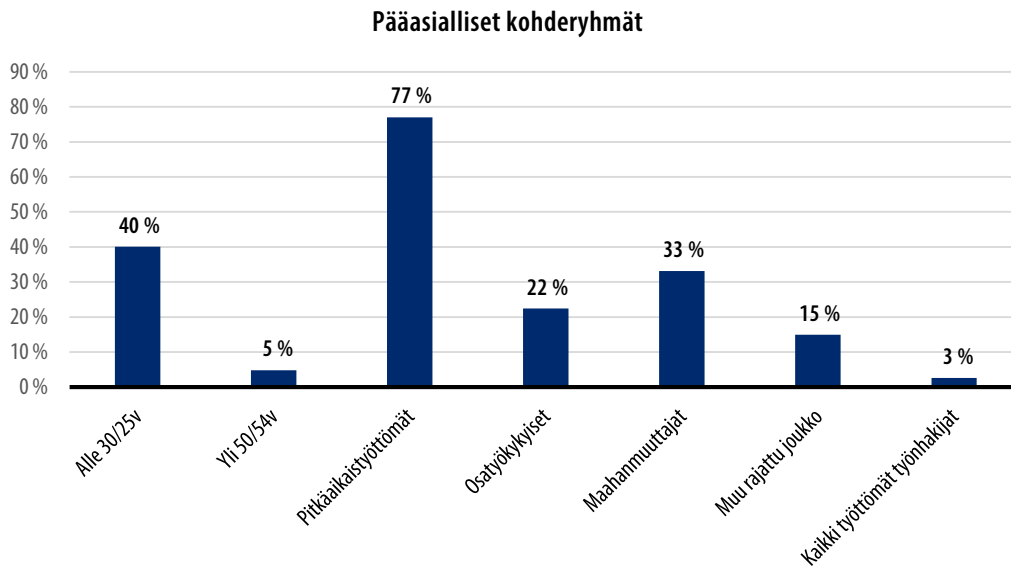
TE-toimistoista saatujen hanketietojen pohjalta oli mahdollista tehdä hankkeista erilaisia luokitteluita. Nämä luokittelut perustuvat otokseen hankkeista (n=209), sillä kaikilta TE-toimistoilta ei saatu tietoa kaikista hankkeista. Tämä otos muodostaa kuitenkin hyvän kuvan Typo-hankkeiden toiminnasta.

Typo-hankkeiden luonteen tarkastelussa voitiin havaita, että hankkeet pyrkivät pääsääntöisesti edistämään useaa tavoitetta. Suuri osa hankkeista pyrkii tarjoamaan työ- ja työkokeilupaikkoja sekä jatkopoluttamaan asiakkaita niin työmarkkinoille kuin koulutukseenkin. Nämä pyrkimykset ovat noin 80–90 prosentilla Typo-hankkeista. Käytänteiden ja toimintamallien kehittäminen oli nähtävissä noin joka neljännellä Typo-hankkeella.

Taulukko 7. Hankkeiden luonne hankeluokitteluanalyysin pohjalta (n=205).

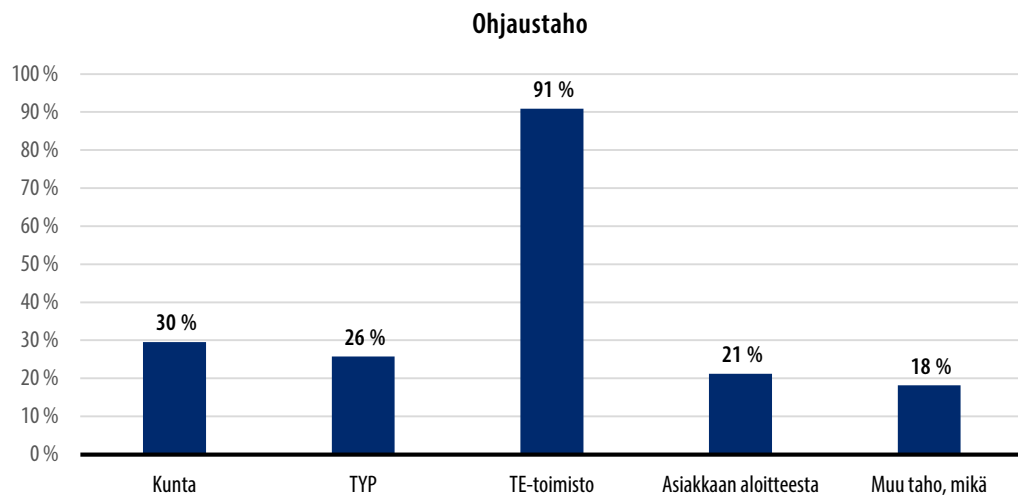
	Vastauksia	
Työ- ja työkokeilupaikkojen tarjoaminen	84 %	172
Jatkopoluttaminen työmarkkinoille	90 %	185
Jatkopoluttaminen koulutukseen	83 %	170
Käytänteiden ja toimintamallien kehittäminen	25 %	51

Hankeluokitteluanalyysissa Typo-hankkeiden otos käytiin läpi myös hankkeiden pääasiallisten kohderyhmien osalta. Niistä hankeraporteista, joista tieto pääasiallisista kohderyhmistä oli nähtävissä, muodostui seuraava kuva. Hankeraporteista tuli esille, että hankkeen kohderyhmät olivat hyvin usein pitkäaikaistyöttömiä. Pääasiallisina kohderyhminä oli myös erityisesti nuoria, osatyökykyisiä ja maahanmuuttajia. Pääasiallisiksi kohderyhmiksi on nimetty hankeraporteissa melko harvoin ikääntyneitä työnhakijoita.

Kuvio 4. Hankkeiden pääasialliset kohderyhmät hankeluokitteluanalyysin pohjalta (n=187 hanketta).

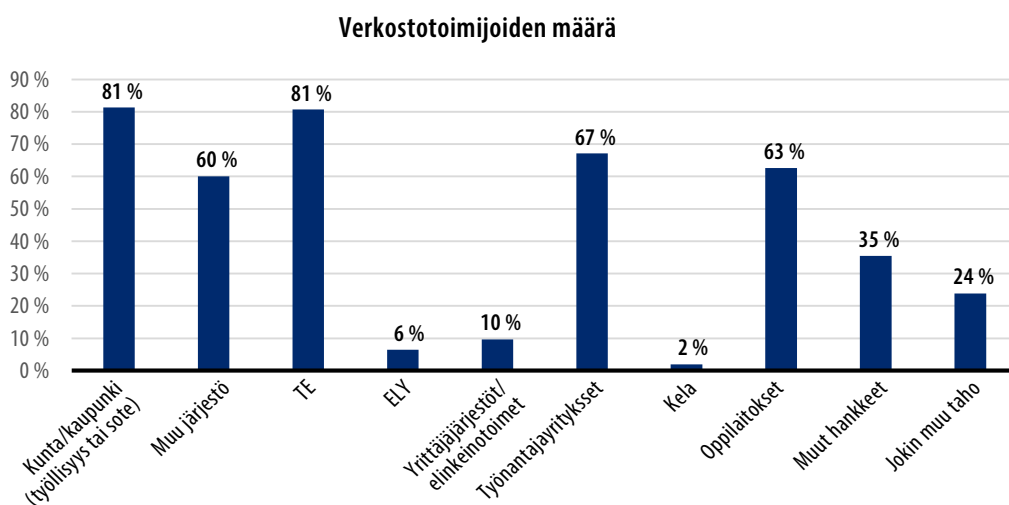
Hankkeiden ohjaus ja verkostoyhteistyö

Tutkimuksen hankeluokitteluanalyysissä Typo-hankkeiden otos käytiin läpi myös sen osalta, mitkä tahot ovat ohjanneet asiakkaita hankkeisiin. Hankeraporteista oli nähtävissä, että hankkeella oli yleisimmin useita ohjaustahoja, eli hankkeeseen ohjautui asiakkaita yleensä usean toimijan kautta. Asiakkaita Typo-hankkeisiin ohjautuu selvästi eniten TE-toimistojen kautta. Melkein joka kolmannessa hankkeessa ohjaustahona on ollut kunta ja noin joka neljännessä tapauksessa TYP. Asiakkaan oma aloite osallistumiseen tulee näkyviin noin joka viidennessä hankkeessa.

Kuvio 5. Asiakkaiden ohjaustaho hankeluokitteluanalyysin pohjalta (n=132 hanketta).

Hankeluokitteluanalyyseissa kiinnitettiin huomiota myös Typo-hankkeiden verkostotoimijoihin. Hankkeilla on yleisesti ottaen paljon erilaisia yhteistyökumppaneita, joista korostuvat eritoten TE-toimistot ja kunnat. Myös työnantajayritykset, oppilaitokset ja muut järjestöt on usein mainittu yhteistyökumppaneina.

Kuvio 6. Typo-hankkeiden verkostotoimijoiden määrä hankeluokitteluanalyyseihin pohjalta (n=155 hanketta).

Havainnot Typo-hankkeista

- Hankkeiden yleiskuvauksen tekoa hankaloittivat hankkeiden raportointiin liittyvät puutteet. Raportoinnit olivat alueittain ja hankkeittain epäyhtenäisiä ja puutteellisia, niiden laatu oli keskimäärin kohtalaista ja raportointitietojen luotettavuus osoittautui monissa tapauksissa kysymysmerkiksi. Laadultaan loppuraporteista vain pieni osa oli riittävän kattavia tutkimuksen tietotarpeisiin. Joillakin TE-toimistoilla oli suosituksia raportointiin, mutta käytännössä kaikki loppuraportit olivat jokaisen hankkeen oman mieltymyksen mukaan kirjoitettuja niiden pituuden vaihdelta puolesta sivusta yli 20 sivun mittaisiin raportteihin.
- Raportointitietojen luotettavuus ja epäyhtenäisyys korostuivat erityisesti ilmoitetuissa asiakasmäärissä, toimenpiteissä ja siirtymissä. Lisäksi hankeraportoinnin luonteeseen kuuluu, että sama asiakas ilmoitetaan kahdelle tai useammalle vuodelle, jos hänen asiakkuutensa on jatkunut vuosien yli. Raportoinnin perusteella on vaikea saada yhtenäistä kuvaa asiakasmäärästä sekä tietoa siitä, kuinka moni eri asiakas on saanut palvelua. Asiakkaiden ilmoitetut siirtymätiedot olivat myös epäyhtenäisiä ja puutteellisia. Siirtymät ”työllistynyt tai

koulutukseen ohjautunut” voivat tarkoittaa monenlaisia työsuhteita ja koulutuksia ottamatta kantaa niiden laatuun.

- Vaikuttaa myös siltä, että loppuraportteihin nostetaan yleensä hankkeelle suosiollisimpia tietoja ja sivuutetaan tai kerrotaan ympärilyöreästi hankkeeseen liittyvistä haasteista.
- Käynnissä olleiden hankkeiden määrä on kokonaisuudessaan vuositason vaihdellut tarkasteluajankohtana 120:sta 164:ään. Hankkeiden toteutuneet määrärahat ovat olleet kokonaisuudessaan 10–22 miljoonan euron välillä. Typo-avustuksia on käytetty eniten odotetusti asiakasmäärältään isommilla TE-toimistoalueilla: Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa. Typo-avustukset ovat olleet myös erityisen ahkerassa käytössä Hämeessä, Kaakkois-Suomessa ja Satakunnassa.
- Yhdistykset ovat tyypillisimpiä hankkeiden toteuttajia. Keskimääräinen hanke kestää kolme vuotta ja sen määräraha on noin 104 000 euroa vuodessa.
- Hankkeiden toiminta keskittyy suurimmilta osin tukityöllistämiseen ja työkokeilupaikkoihin. Hankkeet pyrkivät auttamaan asiakkaitaan avoimille työmarkkinoille ja koulutukseen. Noin neljänneksen hankkeista on kuulunut myös käytänteiden ja toimintamallien kehittämistä. Lisäksi monissa hankkeissa on ollut mahdollisuus suorittaa hygieniapasseja, korttikoulutuksia, ensiapukoulutuksia tms. opinnollistamista ja jopa tutkinnon osia.
- Hanketavoitteet asiakasmäärittäin ja siirtymittain ovat suuressa roolissa hankehakemuksissa. Loppuraporttien mukaan tavoitteisiin asiakasmäärissä tai siirtymissä päästään tai ne ylitetään vain harvoin, ja monesti ne alitetaan reilusti. Hankkeiden toteutuneet asiakasmäärät ovat täten pienemmät kuin suunnitellut asiakasmäärät.
- Asiakkaita ohjautuu selvästi eniten Typo-hankkeisiin TE-toimistojen kautta. Lisäksi melkein joka kolmannessa hankkeessa ohjaustahona on ollut kunta ja noin joka neljännessä tapauksessa TYP. Asiakkaan oma aloite on mukana noin joka viidennessä hankkeessa. Asiakasohjauksessa koettiin olevan haasteita isossa osassa hankkeita.
- Hankkeiden asiakaskunta on yleensä kaikista heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevia. Hankkeiden pääasiallisissa kohderyhmissä korostuvat pitkäaikaistyöttömät.
- Hankkeet työllistävät tyypillisesti vuosittain arviolta reilut 200 henkilötyövuotta. Todellinen henkilöstömäärä hankkeissa on suurempi, koska niissä on usein osa-aikaisia hanketyöntekijöitä. Asiakasmäärä hankkeissa per hanketyöntekijä vaikuttaa jäävän varsin pieneksi, mutta tätä tietoa ei voitu puutteellisten ja epäluotettavien tietojen vuoksi todentaa. Hanketyöntekijöiden vaihtuvuus on suhteellisen suurta.
- Hankkeilla on yleisesti ottaen paljon erilaisia yhteistyökumppaneita, joista korostuvat eritoten TE-toimistot ja kunnat. Myös työnantajayritykset, oppilaitokset ja muut järjestöt on usein mainittu yhteistyökumppaneina.
- Koronapandemian vaikutus vuonna 2020 näyttäytyi suurena hankkeiden kaikissa toiminnoissa.

2.2 Vaikuttavuuden tarkastelu

Seuraavat tutkimuskysymykset määrittävät vaikuttavuuden tarkastelua tutkimuksessa. Asiakkaan tilannetta koskevaan tutkimuskysymykseen tehtiin muutos yhteisymmärryksessä tilaajan ja tutkimuksen ohjausryhmän kanssa. Asiakkaan tilannetta päädyttiin tarkastelemaan hankkeen päättymisen sijaan hankkeessa aloittamishetkellä sekä 6 kuukauden, 12 kuukauden ja 18 kuukauden kuluttua **hankkeessa aloittamisesta**. Tähän ratkaisuun päädyttiin tiedon luotettavuuden takia.

Tutkimuskysymykset:

Mikä **vaikutus** hanketoiminnalla on ollut työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistämiseen? Valitaan ministeriön ohjauksella selvitettäväksi muutamia hankkeita kunkin TE-toimiston alueelta.

Asiakkaan tilanne 1) välittömästi ja 2) kuuden kuukauden kuluttua hankkeessa olon päättymisen jälkeen -> Muutos: asiakkaan tilanne hankkeessa aloittamishetkellä sekä kuuden kuukauden, 12 kuukauden ja 18 kuukauden kuluttua hankkeessa aloittamisesta.

Onko tunnistettavissa asiakasryhmiä, joiden työllistymiseen ja/tai koulutukseen hakeutumiseen hankkeen asiakkuudella on ollut erityisesti merkitystä

Miten hanketoimintaa ja niihin käytettyä avustusta voidaan **verrata** kustannusvaikutuksiltaan ja tuloksiltaan TE-toimiston antamaan asiakaspalveluun ja TE-toimiston julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskeviin hankintoihin ja palvelujen käyttöön, esim. ostopalveluina hankittuihin työnhakuvalmennuksiin tai vastaavan sisältöisiin ESR-hankkeisiin (kustannus- hyöty –analyysi)

Hankkeisiin osallistuneiden työttömien **kokemuksia** hankkeen asiakkuuden merkityksellisyydestä oman työllistymisensä edistämiseen

2.2.1 Tilastollinen analyysi

Tutkimuksessa toteutettiin tulosmuuttujia selittävä analyysi URA-tietojen pohjalta. Vaikutavuuden tarkastelulle muodostivat pohjan URA-poimintojen pohjalta tehdyt tarkastelut ja analyysit. URA-poiminnat kohdistettiin yhteistyössä tilaajan kanssa valittujen alueiden hankkeiden asiakkaisiin. Vaikuttavuustarkastelu tehtiin suunnitelman mukaisesti viidestä TE-toimistoalueesta: Kaakkois-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjois-Savo, Satakunta ja Uusimaa.

Tietojen saamisen/keräämisen jälkeen tehtiin tilastollinen analyysi, jossa käsiteltiin työllistymistä ja koulutukseen hakeutumista hankkeessa aloittamishetkellä sekä 6 kk, 12 kk ja 18 kk kuluttua hankkeessa aloittamisesta. Analyysia tehtiin mm. asiakasryhmäkohtaisesti.

Asiakasryhmäkohtaiset ja koko hanketoimintaa koskevat tulokset koulutukseen ohjautumisesta ja työllistymisestä eivät kerro vielä itsessään hanketoiminnan vaikutuksista, koska asiakkaat olisivat voineet siirtyä koulutukseen tai työllistyä myös ilman hankkeita. Vaikutusten tunnistaminen vaatii vertailua siihen, miten hankkeisiin osallistuneille työttömille olisi käynyt ilman hanketta. Vaikuttavuutta pyrittiin arvioimaan vertailevasti Typo-avustettua hanketoimintaa luonteeltaan samankaltaiseen ESR-rahoitettuun toimintaan (palkkatuetussa työssä olevat) sekä ostopalveluina hankittuihin valmennuksiin osallistuneisiin nähden. Lisäksi järjestöjen Typo-avustetusti tuettua pitkäaikaistyöttömien palkkatuettaa toimintaa verrattiin järjestöjen vastaavaan Typo-avustamattomaan toimintaan. Typo-hankkeita vertailtiin myös mahdollisesti hyviä käytäntöjä omaavien hankkeiden tunnistamiseksi.

2.2.1.1 Tilastollisen analyysin aineisto

Tilastollisen analyysin aineisto muodostui Typo-hankkeisiin osallistuneista viidestä kohdealueesta: Kaakkois-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjois-Savo, Satakunta ja Uusimaa. Tiedot osallistujista kerättiin hankkeiden TE-toimistoille toimittamista osallistujaraportteista. Aineistoon koottiin Typo-hankkeisiin vuonna 2016–2021 osallistuneet henkilöt, joiden osallistumisesta oli saatavilla tiedot kohtuulliseksi katsottavalla työpanoksella¹. Kerätyn tiedon pohjalta tehtiin poiminta Ura-järjestelmästä. Alkuperäinen poimittava

¹ Hankkeiden osallistujatietoja ei raportoida TE-toimistoihin yhtenäisesti ja rekisteröidä yhdenmukaisesti. Vain Pohjois-Savossa Typo-hankkeisiin osallistuminen oli merkitty URA-tietoihin. Kaakkois-Suomen, Satakunnan ja Uudenmaan TE-toimistoissa raportointi perustuu hankekohtaisiin Excel-muotoisiin listoihin, joiden sisällöt tutkijat siirsivät URA-poimintaan. Pohjois-Pohjanmaalla vain pieni osa osallistujatiedoista on saatavilla Excel-muotoisena. Tällä alueella osallistuminen raportoidaan pääosin kausikohtaisilla postitetuilla listoilla, jotka oli toimitettu skannattuna tutkimuskäyttöön. Tutkijat keräsivät käsin listoilta silloin, kun hanke oli muodostanut koontilistan, mutta kymmenien kausikohtaisten raporttien osallistujalistojen syöttäminen käsin ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi.

asiakasmäärä oli 13 720 henkeä. Vain pienellä osalla osallistujista oli tiedossa yksilöivä henkilötunnus, minkä vuoksi hakuavaimena käytettiin henkilön sukunimeä, syntymäaikaa ja aluetta. Hankkeiden raportoinnissa tiedoissa oli kirjoitusvirheitä, ja varsinkin moniosaisista ulkomaalaisperäisistä nimistä ei ollut mahdollista tunnistaa sukunimeä. Lisäksi jonkin verran osallistujia oli raportoitu useasti saman toimijan peräkkäisiin hankkeisiin. Pieni määrä osallistujista oli hankkeeseen osallistumisen käynnistyessä työssä yleisillä työmarkkinoilla, työelämän ulkopuolella tai eivät rekisteröitynä työnhakijoina. Koska tällaiset tapaukset ovat mahdollisia epätasällisen hakuavaimen aiheuttamia virhepoimintoja ja toisaalta ei-työttöminä työnhakijoina eivät kuuluisi otoksen piiriin, heidät rajattiin pois analyysistä².

Lopulliseen aineistoon otettiin ne osallistujat, joiden tiedettiin olleen työttömiä laajan työttömyyden käsitteen mukaan hankkeeseen osallistumisen käynnistyessä. Lopullinen aineisto muodostui 10 155 osallistujasta. Aineistossa on henkilöitä, jotka ovat eri aikoina osallistuneet useaan hankkeeseen. TE-toimistokohtaiset osallistujamäärät on esitetty taulukossa 8. Vaikka osallistujaosuudet poikkeavat paljon TE-toimistoittain alueen koon ja osallistuja-aineiston saatavuuden vuoksi, osallistujamäärä on kuitenkin kaikkien viiden toimiston osalta merkittävä ja riittävä aluekohtaisuuden ottamiseksi huomioon analyysissä.

Taulukko 8. TE-toimistokohtaiset osallistujamäärät vaikuttavuusanalyysissa.

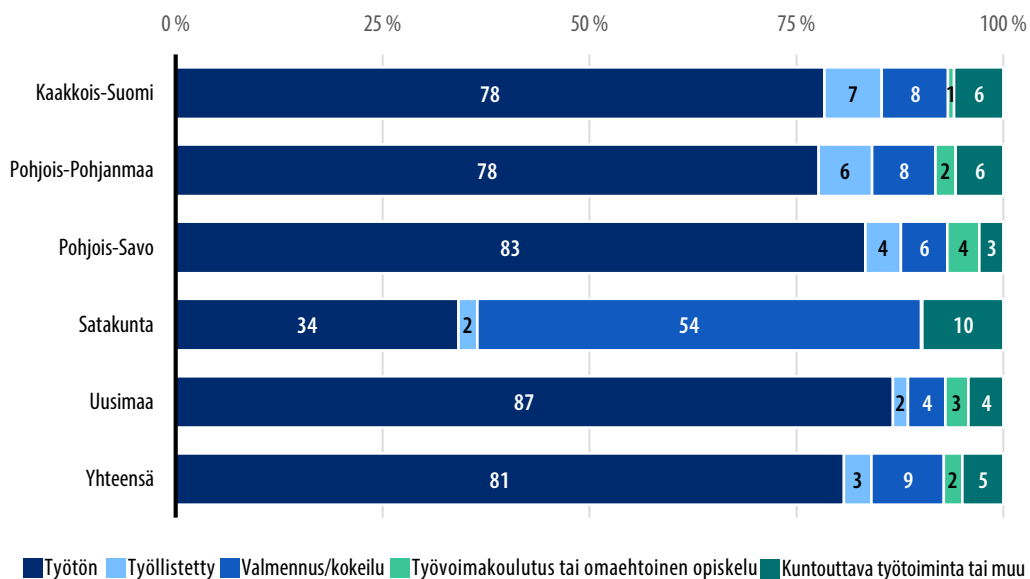
Alue	Osallistujien määrä	Osuus osallistujista
Kaakkois-Suomi	2 061	20,3 %
Pohjois-Pohjanmaa	743	7,3 %
Pohjois-Savo	516	5,1 %
Satakunta	664	6,5 %
Uusimaa	6 171	60,8 %
Yhteensä	10 155	100,0 %

² Yksi syy ei-työttömien mukanaoloon listoilla voi liittyä hankkeessa aloittamisen päivämäärien virheisiin, koska hankkeiden käsin täyttämienä päivämäärät ovat olleet alttiita virheille kuten nimet.

2.2.1.2 Hankkeisiin osallistujien työllisyystilanteen muutokset

Kuviossa 7 on nähtävillä tutkimukseen osallistuneiden tilanne TE-toimistoittain hankkeeseen osallistumisen alussa. Kaiken kaikkiaan noin 80 % hankkeissa aloittaneista on ollut varsinaisia työttömiä ja noin 20 % siirtynyt hankkeisiin erilaisista palveluista. Satakunnan jakauma poikkeaa selvästi muiden alueiden jakaumista, koska Satakunnan osallistujajoukko sisältää vain palkkatuetulla työllä työllistetyt asiakkaat. Näistä asiakkaista yli puolet (54 %) on siirtynyt hankkeisiin valmennuksista ja kokeiluista. Satakunnan asiakkaat ovat siis keskimäärin edenneet pidemmälle prosessissa: työkokeilujen kautta palkkatuettuun työhön ja kohti yleisiä työmarkkinoita.

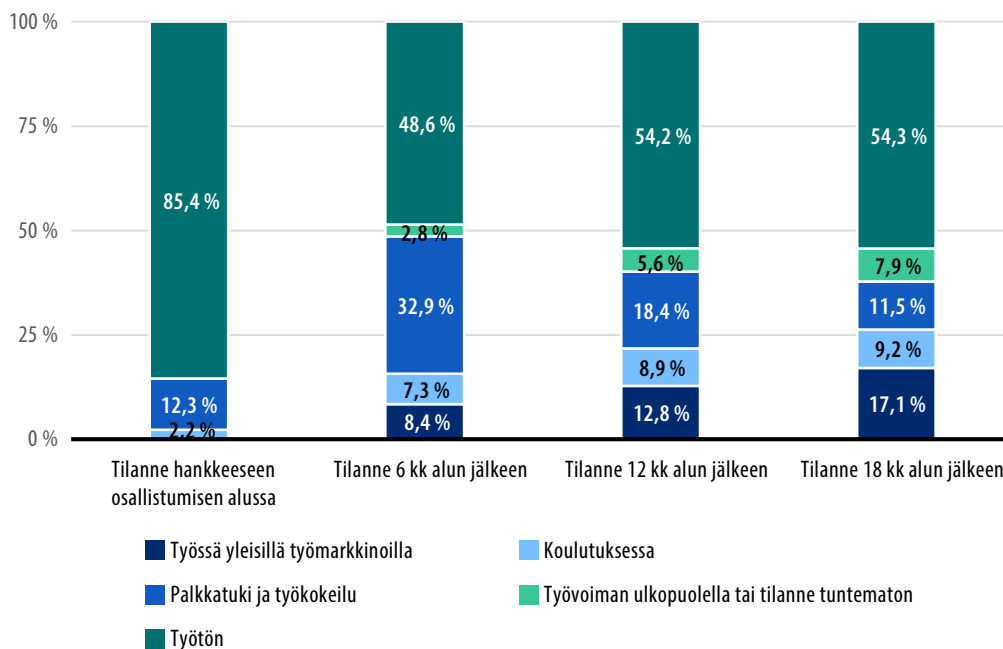
Kuvio 7. Hankkeisiin osallistuneiden tilanne hankkeeseen osallistumisen alussa TE-toimistoittain

Asiakkaiden osallistumista hankkeisiin on mielekästä tarkastella toimintamuodoittain. Perustimme asiakkaan toimintamuodon tarkastelun URA-merkintöihin. URA-merkintöjen perusteella voidaan tunnistaa henkilön osallistuminen palkkatuettuun työhön tai työkokeiluihin. Hankkeet toki tarjoavat myös muuta palvelua kuten palvelukartoitusta, valmennusta ja koulutusta. Periaatteessa asiakkaan toimintamuodoista on raportoitu myös TE-toimistojen hankkeilla kokoamalla asiakaslistoilla, mutta merkinnät eivät ole yhtenäiset ja valmennuksen ja koulutuksen osalta ne ovat pääosin vapaamuotoista tekstiä. Näitä palveluita ei siis tarkastella yksilötasolla, mutta esitämme hankkeiden yleisen palvelutarjonnan yhteysiksi tuloksiin myöhemmin tässä luvussa.

Osallistujien tilannetta tarkasteltiin 6, 12 ja 18 kuukautta hankkeessa aloittamisen jälkeen. Kuvio 8 vetää yhteen kaikkien analyysiin osallistuneiden tilanteen vaiheittain. Kuvassa osallistujakohtainen tilanne on ryhmitelty viitteen pääluokkaan. Yleisille työmarkkinoille työllistyminen sisältää työnhakijan omatoimisen ja välitetyn työllistämisen joko niin että työnhaku päättyy tai asiakas jatkaa työnhakijana. Toinen keskeinen tulos on koulutus, joka sisältää työvoimakoulutuksen, omaehtoisen opiskelun työttömyysetuudella sekä työnhauksen päättymisen siirtymiseen muuhun koulutukseen (tutkintokoulutus tms.). Typo-hankkeiden työllistymistä edistävät ydintoiminnot palkkatuettu työllistäminen ja työkokeilu muodostavat välvaiheeksi katsottavan ryhmänsä. Työvoiman ulkopuolella -tulos työnhauksen päättymisen erilaisista työnhakijalähtöistä syistä sekä virkailijoiden toimesta "ei uusiutunut työnhakuaan" merkinnällä. Työttömät sisältävät varsinaiset työttömät ja lomautetut sekä muut palvelut kuin em. palkkatuen, työkokeilun ja koulutukseen lasketut palvelut, käytännössä siis kuntouttavan työtoiminnan.

Kuvio 8. Hankkeisiin osallistuneiden lähtötilanne ja tilanne 6 kk, 12 kk ja 18 kk Typo-hankkeeseen osallistumisen alkamisen jälkeen.

Tiedossa oleva yleisille työmarkkinoille työllistyvien määrä päättyi asteittain 18 kk aikana noin 17 prosenttiin. Todellinen työllistyneiden osuus on todennäköisesti hieman suurempi, koska joukossa "työvoiman ulkopuolella tai tuntematon" on osallistujia, jotka ovat työllistyneet itsenäisesti, mutta joiden työllistymisestä URA-rekisterissä ei ole merkintää. Myös koulutukseen osallistuminen kasvaa ajan kuluessa. "Välipalveluihin" palkkatukeen ja työkokeiluihin osallistuvien osuus luonnollisesti pienenee ja ajan kuluessa palvelut ovat

merkittävältä osin muuta kuin hankkeiden kautta tarjottavia palveluita (työvoimakoulutusta, omaehtoista opiskelua, kuntouttavaa työtoimintaa). Työttömien osuuden kehittymisestä voidaan tehdä sellainen havainto, että osuudessa ei tapahdu merkittävää muutosta ajan kuluessa (6 kuukauden jälkeen 49 % ja 18 kuukauden jälkeen noin 54 %).

Tarkastelimme lähemmin toimintaan osallistumista kuuden kuukauden aikana hankkeen alusta. Käytimme tarkasteluvälinä puolta vuotta, koska tuona aikana voidaan odottaa henkilön sijoittumisen tapahtuvan. Pidempiaikaista toimintaan osallistumisen tarkastelua haittaa se, että henkilön osalta vain hankkeessa aloittaminen on yleisesti luotettavasti määriteltävissä. Uudenmaan alueella hankkeisiin osallistuminen tulkitaan jopa päättyneeksi, kun henkilö on sijoitettu. Jaoimme osallistuneet sen mukaan ryhmiin ovatko he osallistuneet palkkatuetuun työllistämiseen, työkokeiluihin vai ei kumpaakaan. Lisäksi on pieni joukko henkilöitä, jotka ovat ehtineet osallistua sekä työkokeiluun että palkkatuetuun työhön puolen vuoden aikana hankkeeseen osallistumisen aloituksesta.

Seuraavassa taulukossa on esillä osallistujat toimintamuodoittain ensimmäisen kuuden kuukauden aikana toimistoittain. Jakaumat kertovat Typo-avustuksiin liittyvistä erilaisista toimintamalleista. Pohjois-Pohjanmaalla ja varsinkin Kaakkois-Suomessa asiakkaat on jo sijoitettu toimintoihin heidän liittyessään hankkeisiin. Sen sijaan Pohjois-Savossa ja Uudellamaalla asiakkaat pyritään sijoittamaan hankkeiden aikana tai hankkeissa tarjotaan pääosin muuta palvelua kuin työkokeilua ja palkkatukea. Ei-palkkatuetussa työssä ja työkokeiluissa olevien joukossa on todennäköisesti myös niitä, joiden sijoitus puolen vuoden aikana jää toteutumatta, vaikka se olisi ollut tavoitteena. Satakunta ilmoitti tutkimukseen vain palkkatuetuun toimintaan osallistuneet asiakkaat, joita ovat myös URA-tietojen perusteella lähes kaikki tutkittavat.

Taulukko 9. Osallistuneet toimintamuodoittain ensimmäisen 6 kk aikana.

	Kaakkois-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	Pohjois-Savo	Satakunta	Uusimaa	Yhteensä
Palkkatuetussa työssä, ei työkokeilussa	53 %	39 %	10 %	98 %	16 %	31 %
Työkokeilussa, ei palkkatuetussa työssä	33 %	19 %	19 %	0 %	25 %	24 %
Palkkatuetussa työssä ja työkokeilussa	9 %	10 %	2 %	1 %	8 %	7 %
Ei palkkatuetussa työssä tai työkokeilussa	6 %	32 %	69 %	1 %	51 %	38 %

Osallistujia tarkastellaan jatkossa kokonaisuutena ja kolmessa ryhmässä: palkkatuetussa työssä olleet, työkokeilussa olleet ja ne, jotka eivät ole olleet kummassakaan hankkeessa aloitusta seuraavan kuuden kuukauden aikana. Henkilöt, jotka ovat osallistuneet sekä palkkakokeiluun että työkokeiluun lasketaan työkokeiluun osallistuneiksi, koska työkokeilun voi katsoa edeltäväksi toiminnoksi työnhakijan polun edetessä työkokeilusta lähempänä yleisiä työmarkkinoita olevaan palkkatukeen. Taulukot 10–12 esittävät tarkemmalla tasolla tilannetta vaiheittain osallistujien toimintamuodon.

Taulukko 10. Osallistujien tilanne 6 kk päästä osallistumisen alusta ensimmäisen 6 kk:n toiminnan perusteella.

Osallistuminen toimintaan 6 kk aikana hankkeen alusta				
Tilanne 6 kk osallistumisen alusta	Ei palkkatuetussa työssä tai työkokeilussa	Palkkatuetussa työssä	Työkokeilussa	Kaikki osallistuneet
Osallistujien lukumäärä (n)	3 850	3 061	3 206	10 117
Työssä yleisillä työmarkkinoilla, työnhaku päättynyt	5,8 %	0,6 %	1,0 %	2,7 %
Työssä yleisillä työmarkkinoilla, työnhakija	8,3 %	4,0 %	4,4 %	5,7 %
Työtön	65,5 %	25,4 %	41,4 %	45,7 %
Palveluissa, kuntouttava työtoiminta tai muu	4,9 %	0,7 %	2,5 %	2,9 %
Työllistetty palkkatuella	-	67,0 %	21,7 %	27,2 %
Palveluissa, valmennus/kokeilu	-	0,1 %	18,0 %	5,7 %
Koulutuksessa, muu kuin työvoimakoulutus	1,2 %	0,4 %	1,3 %	1,0 %
Koulutuksessa, työvoimakoulutus tai omaehtoinen opiskelu	10,3 %	0,7 %	6,8 %	6,3 %
Työvoiman ulkopuolella	2,0 %	0,9 %	1,5 %	1,5 %
Ei ole uusinnut työnhakuaan	2,1 %	0,3 %	1,3 %	1,3 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Taulukko 11. Osallistujien tilanne 12 kk päästä osallistumisen alusta ensimmäisen 6 kk:n toiminnan perusteella.

Osallistuminen toimintaan 6 kk aikana hankkeen alusta				
Tilanne 12 kk osallistumisen alusta	Ei palkkatuetussa työssä tai työkokeilussa	Palkkatuetussa työssä	Työkokeilussa	Kaikki osallistuneet
Osallistujien lukumäärä (n)	3 849	3 014	3 197	10 060
Työssä yleisillä työmarkkinoilla, työnhaku päättynyt	9,2 %	2,5 %	2,0 %	4,9 %
Työssä yleisillä työmarkkinoilla, työnhakija	9,2 %	7,9 %	6,3 %	7,9 %
Työtön	50,1 %	61,7 %	39,6 %	50,2 %
Palveluissa, kuntouttava työtoiminta tai muu	5,2 %	1,7 %	4,6 %	4,0 %
Työllistetty palkkatuella	5,7 %	17,3 %	24,7 %	15,2 %
Palveluissa, valmennus/kokeilu	2,6 %	1,3 %	5,7 %	3,2 %
Koulutuksessa, muu kuin työvoimakoulutus	2,1 %	0,5 %	2,2 %	1,6 %
Koulutuksessa, työvoimakoulutus tai omaehtoinen opiskelu	9,1 %	3,3 %	9,1 %	7,3 %
Työvoiman ulkopuolella	3,3 %	2,4 %	2,8 %	2,9 %
Ei ole uusunut työnhakuaan	3,5 %	1,5 %	2,8 %	2,7 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Taulukko 12. Osallistujien tilanne 18 kk päästä osallistumisen alusta ensimmäisen 6 kk:n toiminnan perusteella

Osallistuminen toimintaan 6 kk aikana hankkeen alusta				
Tilanne 18 kk osallistumisen alusta	Ei palkkatuetussa työssä tai työkokeilussa	Palkkatuetussa työssä	Työkokeilussa	Kaikki osallistuneet
Osallistujien lukumäärä	3 598	2 767	3 102	9 467
Työssä yleisillä työmarkkinoilla, työnhaku päättynyt	11,4 %	4,8 %	4,3 %	7,2 %
Työssä yleisillä työmarkkinoilla, työnhakija	10,1 %	10,5 %	9,2 %	9,9 %
Työtön	45,8 %	60,8 %	45,1 %	50,0 %
Palveluissa, kuntouttava työtoiminta tai muu	5,1 %	2,9 %	4,6 %	4,3 %
Työllistetty palkkatuella	6,3 %	6,9 %	13,2 %	8,7 %
Palveluissa, valmennus/kokeilu	2,3 %	2,3 %	3,7 %	2,8 %
Koulutuksessa, muu kuin työvoimakoulutus	2,4 %	0,7 %	2,5 %	1,9 %
Koulutuksessa, työvoimakoulutus tai omaehtoinen opiskelu	7,4 %	4,9 %	9,4 %	7,3 %
Työvoiman ulkopuolella	4,1 %	3,6 %	4,0 %	3,9 %
Ei ole uusunut työnhakuaan	5,0 %	2,6 %	4,0 %	4,0 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Yksityiskohtainen tarkastelu nostaa esiin muutamia kiinnostavia havaintoja. Yleisille työmarkkinoille työllistymisen osalta tulokset näyttävät parhailta niiden osallistujien joukossa, jotka eivät ole osallistuneet palkkatuettuun työhön tai työkokeiluun. Yksi selitys tällä on ns. valikoituminen eli toimintojen kolme ryhmää poikkeavat toisistaan. Palkkatuettuun työhön tai työkokeiluun osallistumattomien joukossa on enemmän lähempänä työelämää olevia, ja tämä heijastuu muihin nähden huomattavan korkeana työnhakujen päättymisenä työllistymiseen (8 %) ensimmäisen kuuden kuukauden aikana. Palkkatuettuun työhön ja työkokeiluihin osallistumattomat eivät ole mitenkään yhtenäinen ryhmä. Nopeasti työllistyneiden rinnalla joukkoon päätyy myös henkilöitä, jotka on ohjattu kuntouttavaan työtoimintaan (5 %) ennen kuin sijoitusta tapahtuu.

Tuloksissa näkyy varsinkin palkkatuetun työn osalta työvoimapolitiittisille toimille yleisesti ominainen lukkiutumisaikutus. Palkkatukeen osallistuneet ja työkokeiluihin osallistuneet sitoutuvat pitkäaikaiseen toimintaan useiksi kuukausiksi. Aineistossamme Typo-hankkeiden osalta palkkatukipäätösten keston mediaani 5 kk ja työkokeilujen 2 kk. Tänä aikana ainakin osa vastaavaan toimintaan osallistumattomista työllistyy. Varsinkin palkkatuettuun työhön osallistuneet kurovat eroa 6 kuukauden osallistumisen jälkeen 18 kuukauden tilanteeseen nähden. Palkkatuettuun työhön osallistuneiden työllistyminen kasvaa yli 10 %-yksikköä (4,6 %:sta 15,3 %:iin), kun työkokeiluihin osallistuneilla ja palkkatukeen osallistuneilla tulos työllistyminen kasvaa "vain" noin 7,5–8 %-yksikköä 6 ja 18 kuukauden aikavälillä.

Tilastollisissa analyysissä mukana olleista Typo-asiakkaista puolet on edelleen työttöminä 18 kuukauden kuluttua. Palkkatuettuun työhön osallistuneilla työttömyys on yleisintä ja näyttää asettuvan toimenpiteen jälkeen 60 %:n tasolle 12 kk ja 18 kk hankkeisiin osallistumisen alusta. Työllistyneitä on tässä ryhmässä noin 15 % eli työttömyyden jatkuminen on noin neljä kertaa todennäköisempää kuin yleisille työmarkkinoille päätyminen. Työkokeiluissa olleilla työttömyysaste on alhaisempi, mitä osin selittää se, että työkokeiluun osallistuneet ovat 18 kuukauden kuluttua selvästi useammin palveluissa tai koulutuksessa. Osaamisen kehittämisen toimiin päädytäänkin eniten juuri työkokeiluista, joissa muun kuin työvoimakoulutuksen, työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen opiskelun osuus päättyy 18 kuukauden aikana noin 12 %:iin. Tulos ei ole yllätys, koska työkokeilua on suunnattu nuorille ja uravaihtajille ja sen toinen keskeinen tavoite on työhön paluun rinnalla urasuunnan selkeytys.

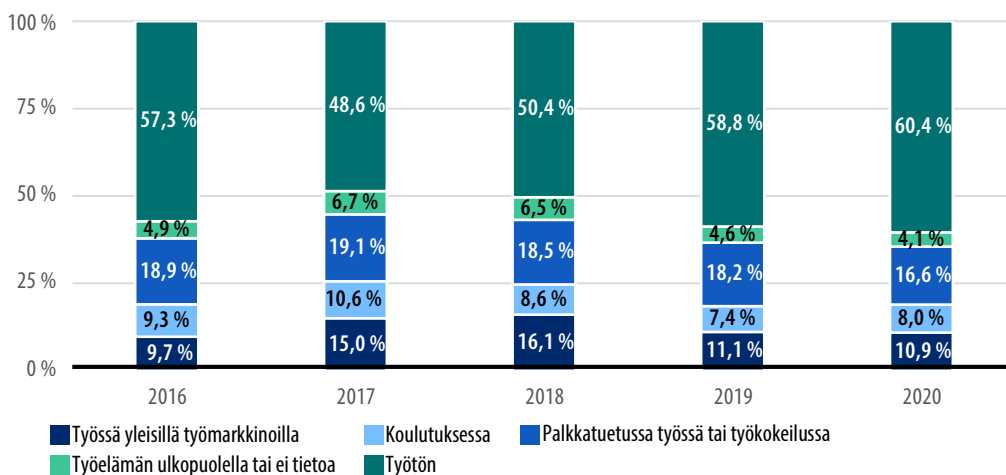
Huomiota herättävä asia on, että yleisille työmarkkinoille työllistymisestä huolimatta pääosa työllistyneistä pitää työnhaun voimassa. Tämä heijastanee sitä, että työsuhteet eivät ole osallistujien kannalta toivotun laisia tai tilanne koetaan yhä epävarmaksi. Huomiota herättää lisäksi kaiken kaikkiaan suhteellisen alhaiset tulokset "ei ole uusinut työnhaaraan"-kohtaan varsinkin palkkatuessa, kun asiaa verrataan yleiseen tilanteeseen työnhakijoiden joukossa. Tämä selittynee sillä, että osallistuminen hankkeiden tarjoamaan toimintaan on hakijan kannalta merkittävä sitova panostus, joka estää luisumista yhteiskunnan rakenteiden ulkopuolelle

Tarkasteluvuodet ovat olleet työttömyyden kannalta poikkeuksellisia. Jakson alkuvuosina oli myönteinen kehitystrendi Suomen toipuesssa finanssi- ja eurokriisien jälkeisestä pitkäkestoisesta vaikeasta ajasta. Vuoden 2020 alussa koronapandemia iski erityisesti heikommassa asemassa oleviin ja pitkäaikaistyöttömyys yleistyi. Tilanne näkyy myös Typo-asiakkaiden tuloksissa. Kuvio 9 esittää tuloksia 12 kuukautta hankkeeseen osallistumisen alusta aloitusvuosien mukaan³. Vuodet 2019 ja 2020 kuvaavat siis koronan aikaista tilannetta.

³ Esitämme tulokset 12 kk:n osalta koska 18 kk:n hankkeessa olleita on suhteellisen vähän. Pöimintaa tehtäessä tieto olisi vain kesäkuun loppuun 2020 aloittaneista.

Typo-hankkeisiin osallistuneiden työttömyys kasvoi siis noin 10 % ja vastaavasti työllistyminen yleisille työmarkkinoille vaikeutui kolmanneksella. Tilastojen valossa palattiin huipuvuotia edeltäneeseen aikaan.

Kuvio 9. Osallistujien tilanne 12 kk hankkeeseen osallistumisen alusta vuosittain⁴

2.2.1.3 Asiakasryhmät ja asiakkaiden tilanne

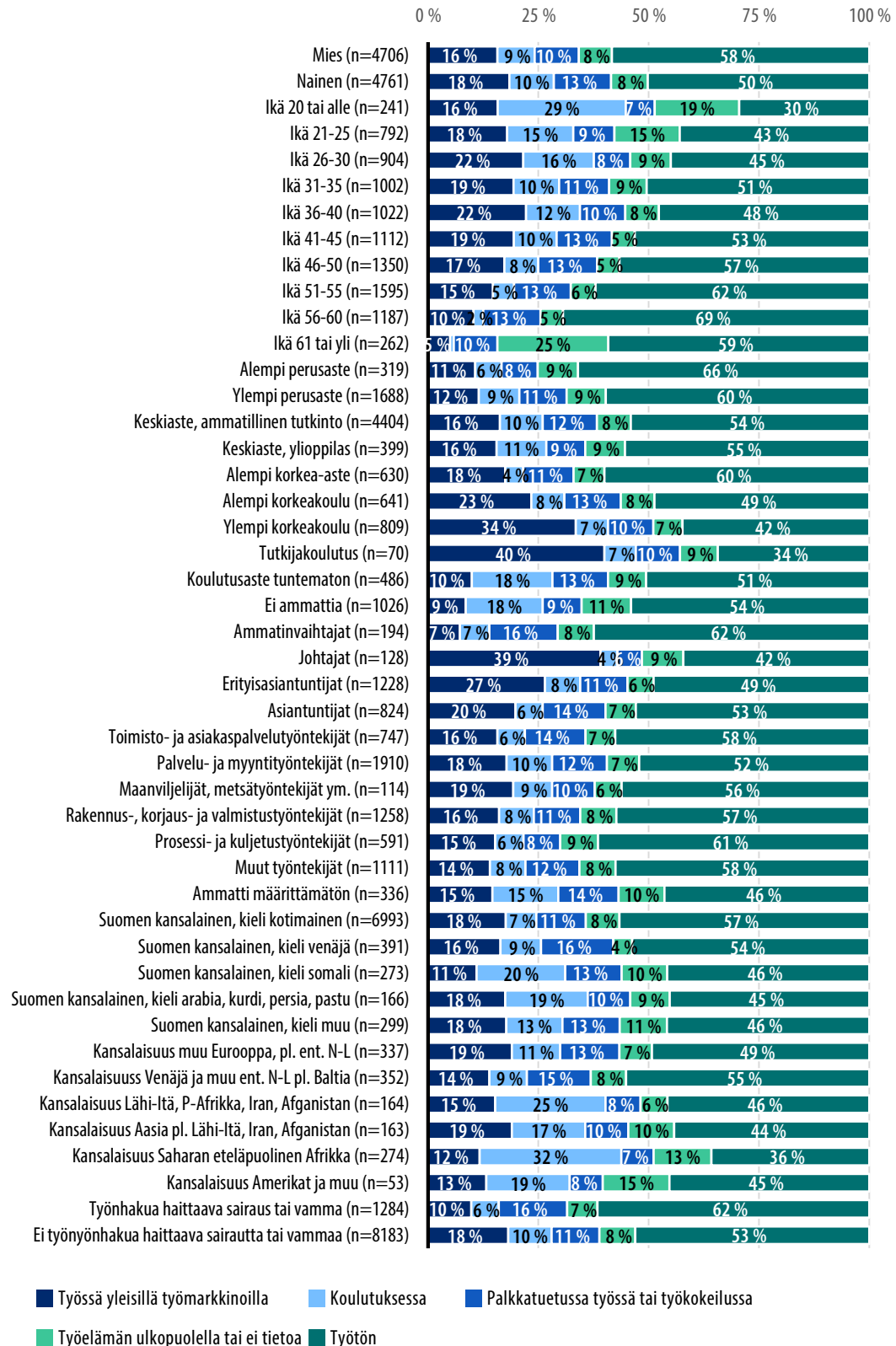
Tarkastelemme seuraavaksi asiakasryhmiä demografisten taustatekijöiden mukaan. Tavoitteena on selvittää, onko tunnistettavissa asiakasryhmiä, joiden tulokset poikkeavat muista ryhmistä. Tulos ei kuvaa varsinaisesti vaikuttavuutta, koska osallistujien tilannetta ei verrata vaihtoehtoiseen tilanteeseen, jossa osallistujat eivät olisi osallistuneet Typo-hankkeisiin. Taustatekijöiden ottaminen huomioon on kuitenkin olennaista, kun tarkastellaan, onko hankkeissa tehdyillä toimilla ja hankkeiden piirteillä yhteyttä asiakkaiden tilanteeseen.

Tutkimuksessa olevat osallistujat on luokiteltu URA-tietojen perusteella sukupuolen, iän, koulutustason, ammatin, kielen ja kansalaisuuden sekä työnhakua haittaavaan vammaan tai sairauden olemassaolon perusteella ryhmiin. Tutkimuksessa tarkasteltavien osallistujien tilanne 18 kuukautta hankkeessa aloittamisen jälkeen on esitetty kuviossa 10⁵.

⁴ n=2418 (2016), 2527 (2017), 2226(2018), 1651 (2019), 1238 (2020)

⁵ URA-järjestelmästä ei ole saatavilla hankkeen aloitushetken tilannetta koulutuksen, ammatin ja työnhakua haittaavaan vammaan tai sairauden olemassaolon osalta. Tiedot ovat poimintahetken 5.1.2022 tietoja. Varsinkin nuorten osalta koulutus ja ammatti on voinut muuttua. Vaikka tiedoissa on yksilötasolla epäluotettavuutta, ne antanevat kuitenkin riittävästi kuvaa. Näiden tietojen jättäminen huomiotta aiheuttaisi suuremman puutteen analyysiin tuloksiin. Ikä ja sukupuoli (harvinaisin poikkeuksin) ovat luotettavaa tietoa.

Kuvio 10. Osallistujien tilanne 18 kk hankkeeseen osallistumisen alkamisen jälkeen taustatekijöittäin.

Taustatekijöiden ja asiakkaan tilanteen välillä näyttää olevan selviä eroja. Kuviosta ei voi vielä luotettavasti kuitenkaan päätellä, mikä on taustatekijöiden erillinen yhteys osallistujan tilanteeseen, koska eri demografiset tekijät eivät ole toisistaan riippumattomia. Esimerkiksi ikä on yhteydessä koulutustasoon, joka puolestaan on yhteydessä ammattiin.

Tarkastelimme tuloksia tarkemmin hyödyntämällä tilastollista monimuuttujamenetelmää. Pyrimme selittämään taustatekijät sisältävällä monimuuttujamallilla asiakkaiden tilannetta, erityisesti työllistymistä yleisille työmarkkinoille ja päätymistä koulutukseen kuviossa 10 esitetyillä muuttujilla. Tämän analyysin tuloksena saimme esiin tekijöiden kunkin luokan erillisvaikutuksen, kun muut tekijät ovat ennallaan. Koska osallistujan tilanne 18 kuukauden kuluttua on luokitteluasteikkoinen, käytimme tällaiseen tilanteeseen soveltuvaa multinominaalista logistista regressioanalyysiä.

Vertasimme yleisille työmarkkinoille ja koulutukseen päätymistä henkilön pysymiseen työttömänä. Jokaisen taustamuuttajan osalta valitsimme yhden luokan vertailukohtaksi, johon muita luokkia verrataan. Keskeinen indikaattori on vetosuhde (odds ratio)⁶. Tilastollisen merkitsevyyden raja-arvoksi asetettiin 5 % (suuntaa antava 10 %).

Taulukossa 13 on esitetty yleisille työmarkkinoille työllistymiseen yhteydessä olevat tekijät tilanteessa 18 kk osallistujien aloitettua hankkeessa. Taulukossa tarkastellaan siis työllistymistä sen sijaan, että työttömyys jatkuisi. Olemme ottaneet analyysissä huomioon aloitusvuosien välisen eron niin, että osallistujien aloitusvuosi hankkeessa on yksi taustamuuttujista. Tulokset kertovat, että naiset työllistyvät miehiä yleisemmin, kun taas miehet ovat työllistymiseen nähden useammin työttömiä, kun aloitusvuosi ja muut taustatekijät on vakioitu. Iän osalta ikäluokkien vertailukohteena on Typo-hankkeissa suuri 51–55-vuotiaiden luokka. Työllistyminen on hyvin ikäsidonnaista ja pääsääntöisesti nuoret työllistyvät vanhempia ikäluokkia useammin kuin jatkavat työttöminä. 55 ikävuoden jälkeen

6 Vetosuhde on logistisessa regressiossa käytetty indikaattori, joka kuvaa selittävän muuttujan luokan suhteellista merkitystä. Tämän tutkimuksen yhteydessä voitaisiin ajatella, että löisimme vetoa, siitä työllistyykö hankkeeseen osallistunut henkilö vai pysyykö hän työttömänä. Veto perustuu tietoon, joka meillä on tarkastettavan taustatekijään liittyvästä todennäköisyydestä työllistyä tai olla työtön. Tarkasteltava taustatekijä voisi olla sukupuoli, mielenkiinnon kohteena naisten työllistyminen verrattuna miesten työllistymiseen. Jos henkilö on nainen, vedoksi kutsuttaisiin todennäköisyys naisten tilanteelle työllistynyt/ todennäköisyys naisten tilanteelle olla työtön. Tämä on naisia koskeva veto. Vertailukohteena oleville miehille voidaan laskea vastaava veto työllistymisen ja työttömyyden todennäköisyyksien välillä. Vetosuhde on tässä tapauksessa naisten ja miesten vetojen suhde. Vetosuhde 1 kertoo, että naisten työllistymisen todennäköisyyden ja työttömyyden todennäköisyyden suhde on sama kuin miesten. Kuten tuloksista ilmenee, naisten vetosuhde miehiin verrattuna on yli 1 eli naisten työllistyminen on työttömyyteen nähden suurempi kuin miesten. Vetosuhde ei siis tarkoita miesten ja naisten työllistymisten todennäköisyyksien suhdetta. Vetosuhde tarkoittaa sanan mukaisesti vetojen suhdetta.

työllistyminen heikkenee edelleen. Myös koulutus on merkittävä työllistymiseen yhteydessä oleva tekijä. Vertailukohteena ovat henkilöt, joiden ylin tutkinto on ylempi perusaste eli siis peruskoulu. Koulutuksen korkeampi taso lisää selvästi myös Typo-hankkeisiin osallistuneiden osalta työllistymistä. Ammatilla on sen sijaan varsin vähän yhteyttä yleisille työmarkkinoille työllistymiseen, kun muut tekijät on otettu huomioon. Vertailukohteena on prosessi- ja kuljetustyöntekijät, mutta lähes minkään ammattiryhmän työllistyminen ei poikkea tästä vertailuryhmästä tilastollisesti merkitsevästi. Vain Typo-hankkeiden kannalta pieni ryhmä, johtajat, työllistyy muita yleisemmin siihen nähden, että he olisivat työttömiä. Sen sijaan ammatin puuttuminen ja ammatin vaihtaminen on vahvasti yhteydessä alentuneeseen työllistymiseen. Viimeinen työllistymiseen yhteydessä oleva tekijä on työnhakua haittaava vamma tai sairaus, jonka alentava yhteys työttömyyteen on jo luokan määritelmän mukaista. Tulosten osalta kannattaa kiinnittää huomiota myös siihen, millä ei ole yhteyttä työllistymiseen. Kun muut tekijät, kuten ikä ja koulutus vakioidaan, kansalaisuudella ja kielellä ei ole yhteyttä työllistymiseen Typo-hankkeisiin osallistuneiden osalta. Kaiken kaikkiaan tulokset eivät näytä kuvaavan erityisesti Typo-hankkeille tyypillisiä piirteitä, vaan ne heijastanevat ylipäänsä työttömien työnhakijoiden työllistymistä.

Taulukossa 14 on esillä vastaavat tulokset koulutuksessa olon osalta 18 kk tilanteessa hankkeessa aloituksen jälkeen. Sukupuolten osalta naisten ja miesten ero on samankaltainen kuin edellä työllistymisen osalta – naisten tilanne on miehiä yleisimmin koulutuksessa oleva kuin työtön. Päinvastoin kuin työllistymisessä, kansalaisuudella ja kielellä on olennainen merkitys. Kaikki Typo-hankkeisiin osallistuneet maahanmuuttajataustaiset ryhmät ovat päätyneet koulutukseen ns. kantasuomalaisia yleisemmin verrattuna työttömyyden jatkumiseen. Ikäryhmien osalta osallistuneiden tilanne on hyvin samankaltainen kuin työllistymisessä - kuitenkin niin, että ammattiin ja tutkintoon tähtäävien nuorten osalta koulutuksessa oleminen on erityisen vahvaa suhteutettuna 51–55-vuotiaiden vertailuryhmään. Koulutuksessa oleminen on kuitenkin työttömyyteen nähden suhteellisesti vahvempaa keskiasteen koulutuksen ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden joukossa peruskoulun suorittaneiden vertailuryhmään nähden, vaikka peruskoulun varassa olevat juuri kaipaisivat koulutustason nostoa. Tämä ilmiö heijastuu myös edellä olevassa kuvassa 10. Eri ryhmien koulutuksessa olevien osuus on suunnilleen sama, mutta työttömyys on yleisempää ylemmän perusasteen tutkinnon suorittaneiden joukossa keskiasteen koulutukseen nähden.

Taulukko 13. Taustatekijöiden tilastollinen yhteys: yleisille työmarkkinoille työllistymiseen yhteydessä olevat tekijät 18 kuukauden tilanteessa osallistujien aloitettua hankkeessa.

Taustatekijä	Luokka	Veto- suhde	Tilastollinen merkitsevyys (p-arvo)
Aloitusvuosi, vertailuvuosi 2016	2017	1,66	< ,001
	2018	1,59	< ,001
Sukupuoli, vertailukohde miehet	Naiset	1,40	< ,001
Ikä, vertailuikä 51–55	Ikä 20 tai alle	3,53	< ,001
	Ikä 21–25	2,48	< ,001
	Ikä 26–30	2,71	< ,001
	Ikä 31–35	1,89	< ,001
	Ikä 36–40	2,40	< ,001
	Ikä 41–45	1,67	< ,001
	Ikä 46–50	1,31	0,013
	Ikä 56–60	0,63	< ,001
	Ikä 61 tai yli	0,377	0,001
Koulutusaste, vertailukohde ylempi perusaste	Keskiaste, ammatillinen	1,30	0,003
	Keskiaste, ylioppilas	1,47	0,019
	Alempi korkea aste	1,67	< ,001
	Alempi korkeakoulu	2,05	< ,001
	Ylempi korkeakoulu	3,45	< ,001
	Tutkijakoulutus	5,25	< ,001
Ammatti, vertailukohde prosessi- tai kuljetustyöntekijä	Ammatti ei ammattia	0,47	< ,001
	Ammatti ammatinvaihtaja	0,46	0,005
	Johtajat	1,96	0,002
Työnhakua haittaava vamma tai sairaus		0,55	< ,001

Taulukko 14. Taustatekijöiden tilastollinen yhteys: koulutukseen yhteydessä olevat tekijät 18 kuukauden tilanteessa hankkeessa aloittamisen jälkeen.

Taustatekijä	Luokka	Veto- suhde	Tilastollinen merkitsevyys (p-arvo)
Aloitusvuosi, vertailuvuotena 2016	2018	1,26	0,019
Sukupuoli, vertailukohde miehet	Naiset	1,58	< ,001
Kansalaisuus ja kieli, vertailukohde kansalaisuus Suomi, kieli kotimainen	Kansalaisuus Suomi, kieli venäjä	1,64	0,012
	Kansalaisuus Suomi, kieli somali	3,34	< ,001
	Kansalaisuus Suomi, kieli arabia, kurdi, persia, pastu	3,67	< ,001
	Kansalaisuus Suomi, kieli muu	2,32	< ,001
	Kansalaisuus muu Eurooppa	2,22	< ,001
	Kansalaisuus Venäjä ja ent NL pl Baltia	1,95	0,002
	Kansalaisuus Lähi-Itä, P-Afrikka, Iran, Afganistan	4,31	< ,001
	Kansalaisuus Aasia pl. Lähi-Itä	3,09	< ,001
	Kansalaisuus Afrikka Saharan eteläpuolella	6,96	< ,001
	Kansalaisuus Amerikat ja muut	3,76	< ,001
Ikä, vertailuikä 51–55	Ikä 20 tai alle	13,70	< ,001
	Ikä 21–25	4,88	< ,001
	Ikä 26–30	4,86	< ,001
	Ikä 31–35	2,48	< ,001
	Ikä 36–40	2,81	< ,001
	Ikä 41–45	2,05	< ,001
	Ikä 46–50	1,66	0,002
	Ikä 56–60	0,42	< ,001
	Ikä 61 tai yli	0,17	0,014
Koulutusaste, vertailukohde ylempi perusaste	Keskiaste ammatillinen	1,53	< ,001
	Keskiaste ylioppilas	1,69	0,007
	Ylempi korkeakoulu	1,93	< ,001
Ammatti vertailukohde prosessi- tai kuljetustyöntekijä	Ammatti määrittämätön	1,50	0,03

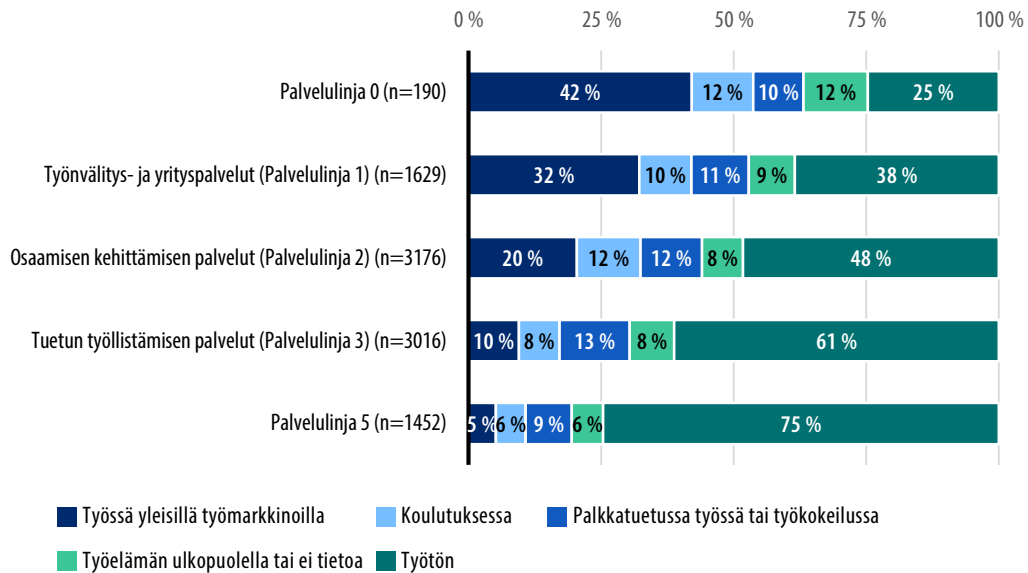
Yhteenvetona voidaan todeta, että Typo-hankkeista näyttävät työllistyvän ne asiakasryhmät, jotka yleisestikin työllistyvät helpoimmin: naiset verrattuna miehiin, korkeasti koulutetut verrattuna matalasti koulutettuihin, nuoret verrattuna vanhempiin ikäluokkiin sekä henkilöt, joilla ei ole vammaa tai sairautta verrattuna niihin, joilla tällainen on. Ehkä yllättäen maahanmuuttajataustalla ei ole työllistymisen kannalta suhteellista merkitystä työttömyyteen nähden. Mutta koulutuksen osalta maahanmuuttotausta on merkittävä tekijä. Koulutukseen näyttävät päätyvän perustutkinnon varassa olevien sijaan ne, joilla on aiemmin hankittu jo ammatillinen tutkinto tai korkeakoulututkinto.

Taustatekijöiden merkityksestä on syytä kuitenkin nostaa esille se, että vaikka useat tekijät lisäävät työllistymiseen ja koulutukseen päätyminen todennäköisyyttä, ne eivät määrää kohtalonomaisesti yksilön tulevaisuutta. Jos mallin perusteella tehtäisiin ennuste, se päättyisi oikein vain 55 % tapauksista, mikä on vain hitusen enemmän kuin jos ennuste tehtäisiin arpomalla osallistujien tulosten jakauman perusteella tai ennustamalla kaikille tilanteeksi ”työtön”. Pelkästään taustatekijöiden perusteella kuka tahansa hankkeeseen osallistuja voi työllistyä ja jokaisen todennäköisyys työttömyyteen 18 kuukauden kuluttua on huomattava. Niinpä yksilön omilla voimavaroilla (motivaatio tms.) ja hankkeen kyvyllä auttaa Typo-hankkeeseen osallistujia on merkitystä.

2.2.1.4 Palvelulinjan ja TE-toimistoalueen yhteys osallistujien tilanteeseen

Tarkastelimme seuraavaksi kahden TE-palveluihin liittyvän tekijän yhteyttä tuloksiin. Palvelulinja kuvaa lähtökohtaisesti henkilön valmiuksia ja hänen tarvitsemaansa palvelua. Palvelulinjan määrittelyssä otetaan demografisia tekijöitä tarkemmin huomioon yksilön tilannetta ja tarpeita. Edellä esitettyihin taustatekijöihin nähden se on lähtökohtaisesti muutuvampi tieto. Kun henkilö on osallistunut Typo-hankkeen toimintaan ja toiminta hankkeessa on ollut vaikuttavaa, hänen valmiutensa työelämäänsä ovat voineet kehittyä, mikä voi johtaa palvelulinjan muutokseen. Palvelulinja on siis osin Typo-hankkeille sisäsyn-tyinen tekijä. Tiedossamme ei ole aloitushetken aikaista palvelulinjaa, vaan tieto on tietojen poimintahetkeltä 5.1.2022. Kuviossa 11 on esillä tutkimuksessa mukana olevien Typo-hankkeisiin osallistuneiden tilanteet palvelulinjoittain tarkasteltuna 18 kuukautta hankkeessa aloittamisen jälkeen.

Kuvio 11. Osallistujien tilanne 18 kk:n tilanteessa hankkeessa aloittamisen jälkeen palvelulinjoittain.

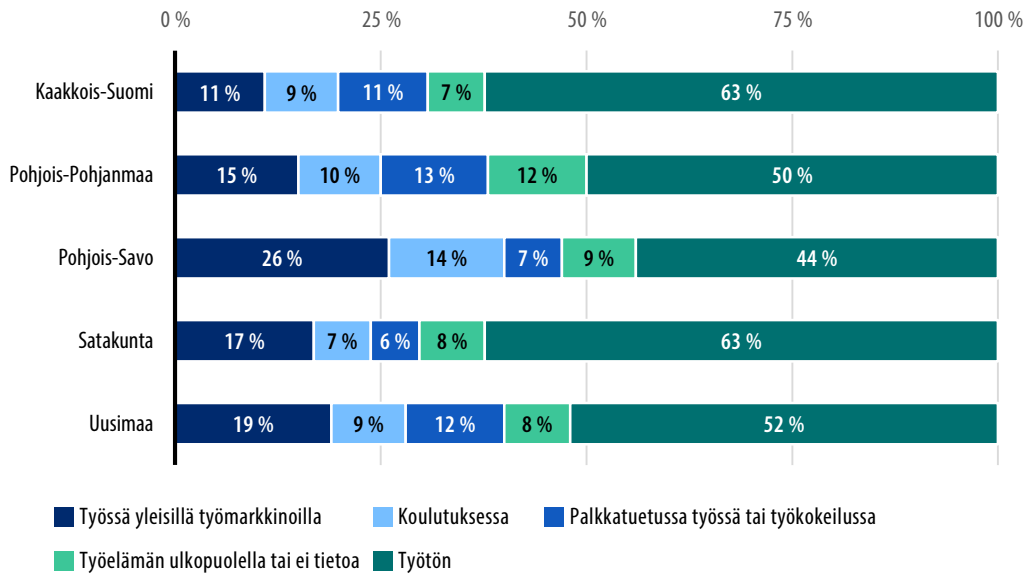
Kun aiemmin esitetyt demografiset tekijät vakioidaan, palvelulinjat selittävät vahvasti yleisille työmarkkinoille työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista. Taulukossa 15 on esitetty palvelulinjojen välinen vertailu. Yleisille työmarkkinoille työllistymisen ja koulutukseen siirtymisen vertailutilanteena on tässäkin kohtaa ”työttömyys”. Palvelulinja-ajattelun mukaisesti Työnvälitys- ja yrityspalvelulinjan asiakkaat työllistyvät selvästi useammin kuin osaamisen kehittämisen palveluiden asiakkaiden, joiden on tullut vahvistaa osaamistaan. Edelleen osaamisen kehittämisen palveluissa on työllistytty suhteellisesti enemmän kuin tuetun työllistämisen palvelulinjalla, jossa kuitenkin työllistyminen on suhteellisesti yleisempää kuin monialaisessa yhteispalvelussa oleville. Koulutuksen osalta yllättävää on, että myös siinä palvelulinjojen välinen järjestys on samankaltainen. Työnvälitys- ja yrityspalvelulinjalla on suhteellisesti selvästi enemmän koulutukseen siirtyneitä kuin osaamisen kehittämisen palvelulinjalla.

Taulukko 15. Palvelulinjojen tilastollinen yhteys tilanteeseen koulutuksessa 18 kk hankkeessa aloittamisen jälkeen.

Tilanne 18 kuukautta verrattuna tilanteeseen työtön	Palvelulinja	Veto-suhde	Tilastollinen merkitsevyys (p-arvo)
Tilanne: Työllistynyt yleisille työmarkkinoille, vertailupalvelulinja tuetun työllistämisen palvelut	Ei asiantuntijapalvelun tarvetta (Palvelulinja 0)	7,68	<,001
	Työnvälitys- ja yrityspalvelut (Palvelulinja 1)	4,29	<,001
	Osaamisen kehittämisen palvelut (Palvelulinja 2)	2,23	<,001
	Monialainen yhteispalvelu (Palvelulinja 5)	0,42	<,001
Tilanne: Siirtynyt koulutukseen, vertailupalvelulinja tuetun työllistämisen palvelut	Ei asiantuntijapalvelun tarvetta (Palvelulinja 0)	2,98	<,001
	Työnvälitys- ja yrityspalvelut (Palvelulinja 1)	1,74	<,001
	Osaamisen kehittämisen palvelut (Palvelulinja 2)	1,58	<,001
	Monialainen yhteispalvelu Palvelulinja 5	0,50	<,001

TE-toimistot tekevät päätökset hankkeiden rahoituksesta ja valvovat hankkeita. Ne voivat siis toiminnallaan osaltaan vaikuttaa tuloksiin. Kuten aiemmin on ollut esillä, alueilla on myös erilaisia toimintamalleja ja Typo-toiminnalla on alueilla erilainen rooli. Toisaalta TE-toimisto ja Typo-hankkeet toimivat paikallisessa ympäristössä, jossa elinkeinoelämän tilanne, työvoiman kysyntä voivat poiketa toisista alueista. Kuvassa 12 on tutkimuksen Typo-asiakkaiden tilanteet 18 kuukautta hankkeessa aloittamisen jälkeen ilman, että asiakaskunnan mahdollisia eroja olisi otettava huomioon. Alueiden välillä on selviä eroja niin, että Pohjois-Savon asiakkaat ovat sekä työllistyneet selvästi yleisemmin yleisille työmarkkinoille ja päätyneet koulutukseen selvästi yleisemmin kuin muiden TE-toimistojen hankkeiden asiakkaat.

Kuvio 12. Osallistujien tilanne 18 kk hankkeessa aloittamisen jälkeen TE-toimistoittain.

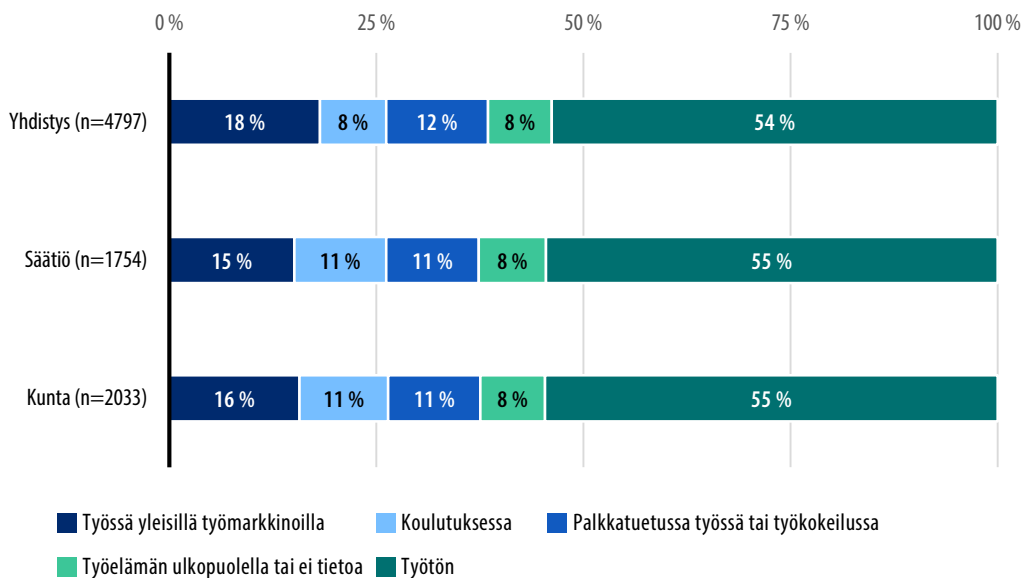
Kun otetaan huomioon asiakaskunnan erot, palvelulinjat ja asiakkaiden toimintamuodot (osallistuminen palkkatuetuun työhön ja työkokeiluihin) ilmenee, että yleisille työmarkkinoille työllistymisen osalta Pohjois-Savon Typo-hanketoiminta on todellakin tehokkaampaa kuin Kaakkois-Suomessa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Satakunnassa (vetosuhte yleisille työmarkkinoille työllistymisen ja työttömyyden välillä 1,74, $p < 0,001$). Myös Uudenmaan TE-toimiston Typo-hankkeissa työllistyminen yleisille työmarkkinoille on suhteellisesti tehokkaampaa kuin kolmella muulla alueella (vetosuhte 1,59, $p < 0,001$). Sen sijaan koulutukseen ohjautumisen osalta ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa alueiden välillä, kun verrataan koulutukseen ohjautuneita työttömiin. Alueiden välillä on kuitenkin eroa myös "prosessissa" palkkatuetussa työssä ja työkokeilussa olevien osalta. Pohjois-Pohjanmaalla ja Uudellamaalla näissä toiminoissa olevien osuus on suhteellisen suuri työttömien määrään nähden (Pohjois-Pohjanmaa vetosuhte 1,69, $p = 0,001$, Uudenmaan vetosuhte 1,40, $p = 0,001$). Ainakin Uudenmaan alueella tämä saattaa osittain selittyä alueen toimintamallilla, jossa asiakkaat sijoittuvat muihin alueisiin nähden myöhään ja siksi mahdolliset palkkatukijaksot saattavat olla useammin kesken 18 kuukauden tarkastelupisteessä.

2.2.1.5 Hankkeen ominaisuuksien yhteys asiakkaan tilanteeseen

Tarkastelimme seuraavaksi, onko hankkeen ominaisuuksilla merkitystä tulokseen. Käytimme hankkeiden yleiskuvauksessa esitettyjä luokituksia. Hankeraportoinnin puutteiden vuoksi kaikista hankkeista ei ole saatu luokittelutietoja, joten tässä yhteydessä osallistujamäärä poikkeaa edellä esitetystä kokonaismäärästä.

Hankkeiden toteuttajia ovat yhdistykset, säätiöt ja kunnat. Selvitimme, eroavatko nämä erilaiset toteuttajat toisistaan. Yhdistysten toteuttamien Typo-hankkeiden osallistujien tilanne 18 kk hankkeen osallistumisen osalta poikkeaa jonkin verran kunnan ja säätiöiden järjestämien hankkeiden tuloksista. Osallistujat työllistyvät yleisille työmarkkinoille useammin kuin säätiöiden ja kuntien järjestämien hankkeiden osallistujat (vetosuhde yleisille työmarkkinoille työllistyneiden ja työttömien välillä 1,32, $p < 0,001$), samoin palkkatukeen ja työkokeiluihin (vetosuhde 1,25, $p = 0,004$). Sen sijaan yhdistysten toteuttamien hankkeiden osallistujat päätyvät harvemmin koulutukseen (vetosuhde 0,80, $p = 0,015$). Nämä erot saattavat heijastaa kuitenkin enemmän yksittäisten hankkeiden eroja, kuin järjestäjien juridisia rakenteita.

Kuvio 13. Osallistujien tilanne 18 kk hankkeessa aloittamisen jälkeen hankkeen toteuttajan juridisen muodon mukaan.

Hankekuvausten yhteydessä luokiteltiin hankkeita verkostojensa perusteella. Yhteydet hankkeiden kuvaamien yhteistyöverkostojen ja hankkeiden osallistujien tilanteen välillä eivät ole pääsääntöisesti tilastollisesti merkitseviä. Esimerkiksi TE-hallinnon kyselyssä esiin nostettu hyvä ominaisuus, työnantajayritysten kanssa tehty yhteistyö, ei saanut sitä tukevaa näyttöä. Selvitimme tässä yhteydessä kuitenkin eri verkostoyhteistyön muotojen yhteisvaikutusta. **Sellaisissa hankkeissa, jotka ilmoittivat tekevänsä sekä työnantajayritysyhteistyötä että oppilaitosyhteistyötä, osallistujien (n=1420) työllistymisen yleisille työmarkkinoille, koulutukseen ohjautuminen sekä palkkatukeen ja työkokeiluihin osallistuminen oli parempaa** (työllistymisen yleisille työmarkkinoille vetosuhde 1,46, $p < 0,00$, koulutus vetosuhde 1,24, $p < 0,090$ eli suuntaa antava, palkkatuki ja

työkokeilu vetosuhte 1,63, $p < 0,001$, muut tekijät vakioitu). Tulos saattaa heijastaa sitä, että ainakin osa tällaisista hankkeista on mukana tuloksellisessa ekosysteemissä.

Hankkeet luokiteltiin myös sen mukaan, millaisia asiakasta tukevia toiminnan muotoja ne tarjoavat. TE-toimiston edustajien kanssa käytyjen keskustelun perusteella voitiin odottaa, että yksilötasoisilla toimilla kuten yksilövalmennuksella olisi vaikutusta. Analyysimme tulos oli odotukseen nähden päinvastainen. **Niissä hankkeissa, jotka ilmoittivat tarjoavansa vain ryhmävalmennusta, osallistujien (n=756) työllistyminen oli selkeästi yleisempää (41 %) kuin niissä, jotka tarjosivat vain yksilövalmennusta (n=3122) (työllistyminen 14 %) tai niissä, jotka tarjosivat sekä yksilö- että ryhmävalmennusta (n=3042).** Vastaavasti koulutukseen ohjautuminen oli pelkkään ryhmävalmennukseen pohjautuvissa tapauksissa vähäisempää (4,8 %; vain yksilövalmennusta tarjoavissa 9,1 % ja molempia tarjoavissa 10,1 %). Kun muut tekijät vakioidaan ryhmävalmennusta tarjoavien hankkeiden osallistujien työllistymisen ja työttömyyden välinen vetosuhte on 3,82 verrattuna yksilövalmennusta tarjoaviin hankkeisiin. Tälle ilmiölle voi olla useita selityksiä: ryhmävalmennus liittyy menetelmänä työnhakuvalmennukseen, kun taas yksilövalmennus tyypillisesti työhönvalmennukseen. Typo-hankkeisiin osallistumattomien verrokkien aineistosta ilmenee, että työnhakuvalmennukseen osallistujien työllistyminen yleisille työmarkkinoille on yleisempää kuin työhönvalmennukseen osallistuvien työllistyminen, vaikka tunnetut taustatekijät vakioidaan. Tulos on siis johdonmukainen muun aineiston kanssa. Kysymys ei näytä olevan varsinaisesti valmennusmenetelmien vaikuttavuudesta Typo-hankkeissa, vaan työnhakijoiden valikoitumisesta erityyppisiin valmennuksiin sellaisten tarpeidensa ja valmiuksiansa perusteella, joita henkilön taustatiedot eivät sisällä. Laajan asiakasmäärän omaava Buusteri-hankekokonaisuus, jonka tulokset ovat poikkeuksellisen hyviä, käyttää ryhmävalmennusta menetelmänä. Asiaa käsitellään tarkemmin valmennusten yhteydessä kohdassa 2.2.1.7. On myös muistettava, että emme tiedä millaiseen yksilötasolla toteutettuun valmennukseen asiakas on osallistunut. Analyysimme on olettanut, että hankkeen valmennusmuoto on koskenut kaikkia hankkeeseen osallistuneita.

Tarkastelimme erilaisten hankkeiden suuntautumisten yhteyttä kohderyhmiin. Aineiston perusteella helposti erottava ryhmä on nuoret alle 30 vuotta (n=1736). Hankkeissa, jotka ilmoittavat suuntautuneensa nuoriin, niiden osallistujat (n=389) olivat ohjautuneet useammin koulutukseen ja ovat harvemmin työttömiä (nuoriin suuntautuneet hankkeet koulutus 21 %, työttömät 35 %; muut hankkeet koulutus 16 %, työttömät 43 %). Kun taustatekijät kuten osallistujien koulutus vakioidaan, ei ole kuitenkaan nähtävissä tilastollisesti merkitsevää eroa. Toista ikäsidonnaista kohderyhmää yli 50-vuotiaat ei voitu tarkastella, koska vaikka ryhmä on kokonaisuudessaan suuri aineistossa, erityisesti tähän ryhmään kohdistuneiden hankkeissa yli 50-vuotiaiden osallistujamäärä oli liian pieni (n=70).

2.2.1.6 Typo-avustetut hankkeet verrattuna ESR-rahoitukseen

Vertasimme Typo-avustettua hanketoimintaa luonteeltaan samankaltaiseen ESR-rahoitettuun toimintaan. Vertailuun otettiin ESR-hankkeiden asiakkaat vuosilta 2016–2021 samoilta viideltä alueelta, jotka ovat tämän selvityksen vaikuttavuustarkasteluiden piirissä. Asiakkaat tunnistettiin URA-järjestelmästä, johon Typo-hankkeisiin osallistumisesta poiketen ESR-hankkeisiin osallistuminen voidaan merkitä palkkatukipäätöksiin, koulutuksiin ja valmennuksiin sekä työkokeiluihin. ESR-rahoitettu toiminta on hyvin painottunutta palkkatuella työllistymiseen. Vain 40 henkilöä oli osallistunut Typo-toiminnan valmennukseen verrattavaan työnhaku- tai työhönvalmennuksiin vuosina 2016–2021 viidellä tutkimusalueella. ESR-hankkeisiin liittyviä työkokeiluja ei ollut merkitty yhdelläkään viidestä tutkimuksen alueesta.

ESR-rahoitettu toiminta on alueellisesti keskittynyttä. Näiden viiden tutkimusalueen ESR-asiakkaista 59 % oli Pohjois-Pohjanmaalta ja 33 % Pohjois-Savosta. Muut alueet olivat edustettuina lähinnä muuttoliikkeen seurauksena ja verrokkiasiakkaiden osalta alue tunnistettiin asiakasta viimeksi palvelleen TE-toimiston perusteella.

Seuraavassa tarkastelussa keskityimme palkkatuettuun työhön, koska palkkatuki on ollut merkittävin ESR-hankkeiden toimintamuoto ja se on myös Typo-hankkeissa keskeinen. Tarkastelussa Typo- tai ESR-hankkeisiin osallistuneilta otettiin huomioon vain ensimmäinen hankkeeseen osallistumisen alusta puolen vuoden aikana käynnistynyt palkkatukijakso. Henkilöt otettiin tarkasteluun vain ensimmäisestä⁷ (Rahalaji ESR). Palkkatukipäätöksiin merkityn toteutuneen päättymisajankohdan perusteella voidaan siis tarkastella asiakkaan tilannetta palkkatukisijoituksen päättymisen jälkeen.

Asiakkaiden tulee kuulua tiettyihin kohderyhmiin, jotta heidän työllistämiseensä voidaan käyttää palkkatukea (lähde: TE-palvelut). Tietoa asiakkaan kohderyhmästä on saatavissa palkkatukipäätöksistä. Tässä tutkimuksessa palkkatuettujen Typo-asiakkaiden yleisin ryhmä on ”asiakkaat, joiden työttömyys kestänyt vähintään 24 kk 28 kuukauden aikana” (89 %). Kutsumme tätä ryhmää lyhyesti vähintään kaksi vuotta työttöminä olleiksi. ESR-hankkeiden asiakkaiden jakauma poikkeaa olennaisesti Typo-hankkeisiin osallistuneista. Seuraavassa taulukossa on esitetty asiakaskunnan jakaumaa kohderyhmittäin.

⁷ Noin 15 % ESR-hankkeisiin osallistuneista rahalaji on muu kuin ESR-raha. Tulkitsemme, että henkilö on osallistunut ESR-hankkeeseen jossakin muussa toiminnan muodossa ja erikseen palkkatuettuun työhön, joka ei ole varsinaisesti ESR-hankkeen piirissä. Näitä emme ota mukaan tarkasteluun.

Taulukko 16. Typo- ja ESR-hankkeiden palkkatuetun työllistämisen asiakkaat kohderyhmittäin.

	Vamma tai sairaus	Työtön alle 1 v	Työtön 12/14 kk	Työtön 24/28 kk	60 v vähintään 12 kk työtön	Palkkatuella työllistettyjen määrä yhteensä
Typo-osallistuja	1.3 %	3.8 %	5.4 %	88.7 %	0.8 %	3 562
ESR-osallistuja, ESR-rahoitettu työllistäminen	2.5 %	32.4 %	19.6 %	45.0 %	0.4 %	1 128

Kohderyhmällä on yhteys asiakkaan tilanteeseen palkkatukijakson jälkeen. Kohderyhmässä "työtön 24/28 kk" Typo-asiakkaista on siirtynyt 17 % yleisille työmarkkinoille 18 kuukautta palkkatukijakson päättymisen jälkeen. Kohderyhmässä "12/14 kk" vastaava lukema on 28 % ja kohderyhmässä "työtön alle 1 v" 29 %. ESR-osallistujien joukossa vastaavat osuudet ovat kohderyhmässä "työtön 24/28 kk" 26 %, kohderyhmässä "12/14 kk" 24 % ja kohderyhmässä "työtön alle 1 v" 41 %. Typo-hankkeiden painottuminen vaikeimmin työllistyviin pidempään työttömänä olleisiin selittää siis osan Typo- ja ESR-hankkeiden erosta.

Toinen merkittävä ero Typo- ja ESR-hankkeiden puitteissa tapahtuvan palkkatukityön välillä on työnantajan sektori. Seuraavassa taulukossa on esitetty osallistujien jakautumisen työnantajasektoreittain⁸. Typo-osallistujien palkkatuettu työ keskittyy siis yhteisiin, pääosin Typo-avustusta saaneisiin järjestöihin itseensä. Kuntiin työllistyminen on vähäistä ja yrityksiin työllistyminen lähes poikkeuksellista. ESR-hankkeissa työllistettyjen pääasiallinen työpaikka on yritys, vaikka myös järjestöihin ja kuntiin työllistymisten osuus on merkittävä ESR-hankkeissa.

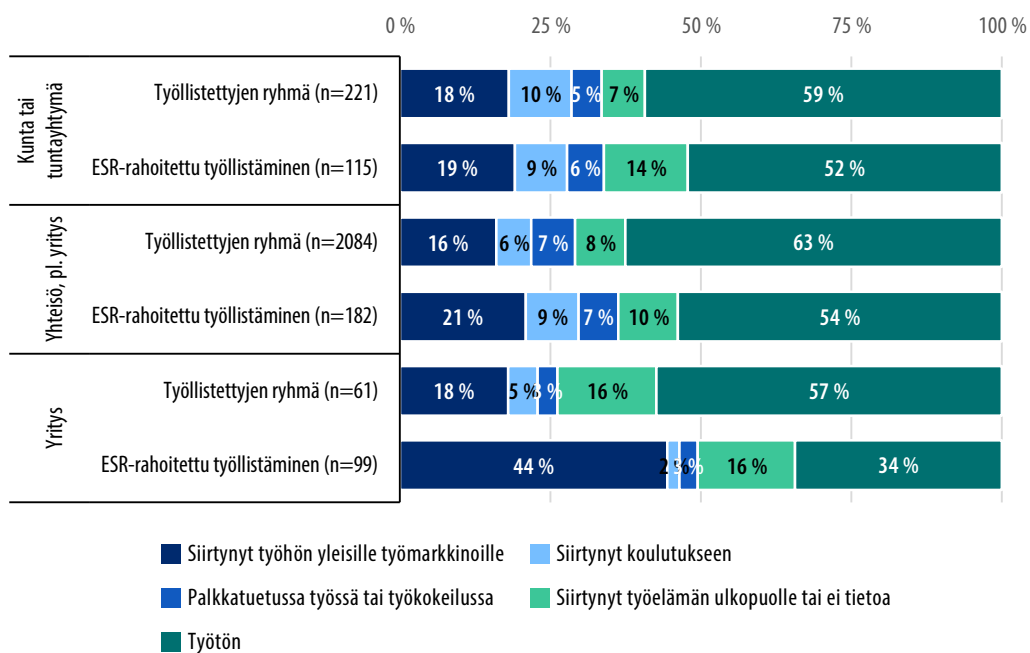
Taulukko 17. Typo- ja ESR-hankkeiden palkkatuetun työllistämisen asiakkaat työnantajasektoreittain.

	Kunta tai kuntayhtymä	Yhteisö pl. yritys	Yritys	Palkkatuella työllistettyjen määrä yhteensä
Typo-osallistuja	10.5 %	84.6 %	4.8 %	3 562
ESR-osallistuja, ESR-rahoitettu työllistäminen	26.6 %	25.4 %	47.9 %	1 128

⁸ Sekä Typo- että ESR-hankkeissa on yksittäisiä työllistämispäätöksiä, jossa työnantaja on kotitalous. Näitä ei tarkastella.

Asplundin ym. (2018) palkkatukea koskevan tutkimuksen mukaan yrityksiin tapahtuvalla työllistämällä on vahvemmat pitkäkestoiset vaikutukset yleisillä työmarkkinoilla työskentelyyn kuin kuntasektorilla tai yhteisöissä tapahtuvalla työllistämällä. Samankaltainen tulos on nähtävissä myös Typo- ja ESR -hankkeissa tapahtuvan työllistämisen osalta. Seuraavassa kuviossa verrataan Typo-hankkeiden kannalta olennaisen ryhmän ”kaksi vuotta työttömänä olleiden” tilannetta 18 kuukautta palkkatukijakson päättymisen jälkeen. Yrityksiin tapahtuvan työllistämisen merkitys näkyy nimenomaan ESR-hankkeiden puolella. Kun vakioidaan asiakaskunnan taustatekijät ja palvelulinjat, selittäväksi erottavaksi tekijäksi työllistämiseen nousee ESR-hankkeiden palkkatuettu toiminta.

Kuvio 14. ESR- ja Typo-hankkeisiin osallistuneiden tilanne 18 kuukauden jälkeen hankkeeseen osallistumisen alusta, osallistujat ryhmiteltyinä ensimmäisen 6 kuukauden aikaisen toiminnan mukaan.

Typo-hankkeiden ja ESR-hankkeiden suora vertaaminen on kuitenkin hankalaa. Typo-hankkeissa palkkatuella palkataan nimenomaan kaksi vuotta työttömänä olleita. Heidän palkkaamisestaan elinkeinotoimintaa harjoittamattomaan yhteisöön osa-aikaisesti myönnetään palkkatuki 100 % palkasta 65 % työaikaan asti. Niinpä 94 % Typo-hankkeissa järjestöihin palkatuista yli kaksi vuotta työttöminä olleista on osa-aikaisia, käytännössä siis 100 %:n tukeen oikeutettuja. Yhteisöt pyrkivät tarjoamaan palkatuille työkokeumusta, ohjausta ja valmennusta, mutta eivät suoraa työllistymistä työpaikkaan. Vain 2,5 % järjestöissä palkkatuessa olleissa päätyy ”tavanomaiseen” ei-palkkatuettuun työsuhteeseen järjestöihin.

Yritysten motiivi yhteistyössä on hakea tarvitsemaansa työvoimaa⁹. Tämä näkyy siinä, että kaksi vuotta työttöminä olleiden ryhmästä kolmannes (33 %) saa sijoituspaikasta työtä. Todennäköisimmin palkkatuettuun työhön yrityksiin päätyvät kaksi vuotta työttöminä olleiden joukosta työnvälitys- ja yrityspalvelut -palvelulinjan (palvelulinja 1) asiakkaat, nuoret alle 25-vuotiaat ja korkeakoulututkinnon suorittaneet. Todennäköisyyttä päätyä palkkatuettuun työhön yritykseen puolestaan laski selvästi asiakkuus monialaisessa yhteispalvelussa, yli 55 vuoden ikä ja ammatin puuttuminen. Laskimme kaksi vuotta työttömänä olleille Typo- ja ESR-hankkeiden asiakkaalle todennäköisyyden, jolla he olivat päätyneet palkkatukityöhön yrityksiin. ESR-hankkeiden asiakkailla todennäköisyys on suhteellisesti tarkasteltuna selvästi suurempi kuin Typo-hankkeissa, joihin tosin asiakkaat ohjautuvat toisin perustein.

Kuitenkin Typo-hankkeiden järjestöissä palkkatuessa olleista noin 12 %:lla on ollut tunnettujen taustatekijöidensä ja palvelulinjan perusteella jopa suurempi ”alttius” päätyä yritykseen palkkatuettuun työhön kuin puolella niistä, jotka ESR-hankkeissa päätyivät todellisuudessa yrityksiin palkkatukityöhön. Syystä tai toisesta nämä yrityksiin kannalta mahdollisesti kiinnostavat työnhakijat ja yritykset eivät ole kohdanneet. ESR-hankkeiden palkkatuki on ollut alueellisesti keskittyneempi. Yli kaksi vuotta työttömänä olleiden kohderyhmässä ESR-palkkatukea on ollut käytännössä vain Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Savon alueilla eikä se siten ole ollut edes vaihtoehto isolle osalle Typo-asiakkaista. Heikommin vaikuttavaan yhteisöjen palkkatukityöhön päätyy siis asiakkaita, joilla saattaisi olla mahdollisuus hyödyntää suoraan yrityksiin työllistymiseen tähtäävää ja vaikuttavampaa vaihtoehtoa, jos sellainen olisi tarjolla.

Yhteenvedon voidaan todeta, että palkkatuen osalta Typo- ja ESR-asiakkaiden eroja selittää Typo-hankkeiden toimintamalli, jossa palkkatuettu työ tapahtuu järjestöissä ja tavoitteena on valmiuksien kehittäminen. ESR-hankkeissa asiakaskunnassa painottuu yrityksiin työllistettävät, mikä on yleisille työmarkkinoille työllistymisen ja työttömyyden vähentämisen kannalta vaikuttavampaa. ESR-hankkeissa yli kaksi vuotta työttöminä olleista kolmannes työllistyy suoraan sijoituspaikkaan. Typo-hankkeiden asiakaskunnassa on kuitenkin valtaosa asiakkaista taustatekijöiden ja valmiuksiensa (mittarina palvelulinja) mukaan sellaisia, että yritykset hyvin epätodennäköisesti valitsisivat heitä palkkatuettuun työhön. Osa järjestöissä palkkatuetussa työssä olevista voisi kuitenkin olla järjestöissä työllistettyinä olemisen sijaan vaikuttavamman yrityksiin tapahtuvan palkkatuen piirissä.

9 Yritystyönantajien joukossa on todennäköisesti myös sosiaalisia yrityksiä, mutta ei ole rakenteellista tietoa erottaa näitä voittoa tavoittelevista yrityksistä.

2.2.1.7 Typo-hankkeisiin osallistuminen ja ostopalveluina hankittuihin valmennuksiin osallistuminen

Ostopalveluna tarjottavaa valmennusta tarjotaan liiketoimintamallilla. Tarjoajia ovat henkilöstöpalveluihin erikoistuneet yritykset. Periaatteessa ostopalveluvalmennuksen ja Typo-hankkeiden vertailu tulisikin tehdä vertaamalla samankaltaisia ryhmiä. Teimme asiassa kaksi tarkastelua. Ensimmäisenä tutkimme, miten Typo-hankkeet, joiden toiminta keskittyy valmennukseen vertautuvat ostopalveluihin. Toisena tarkastelimme Typo-hankkeiden ja ostopalveluvalmennusten päällekkäistä käyttöä.

Valmennuspainotteiset Typo-hankkeet verrattuna ostopalveluina hankittuihin valmennuksiin

Osallistujien valmennus työelämään ja työnhakuun on keskeinen toimintamuoto Typo-hankkeissa. Osa Typo-hankkeista keskittyy valmennukseen niin, ettei hankkeiden puitteissa edes tarjoa osallistujille palkkatuki- ja työkokeilupaiikkoja. Keskitymme seuraavassa tarkastelussa tällaiseen erilliseen valmennukseen, joka olisi vertailukelpoinen ostopalveluina toteutettavaan valmennukseen nähden. Kuten aiemmin tuli esille, käytettävissä ei ollut kuitenkaan tietoa osallistujittain valmennukseen osallistumisesta eikä sitä voitu päätellä palkkatuen tai työkokeilujen tapaan URA-tiedoista. Tarkastelu täytyi tehdä hanketasolla keskittyen sellaisiin Typo-hankkeisiin, joiden painopiste on valmennuksessa.

Vallitsimme tarkastelun kohteiksi kuusi sellaista hankekokonaisuutta, joiden asiakkaista vain pieni osa on osallistunut puolen vuoden aikana hankkeeseen osallistumisen alusta palkkatuettuun työhön tai työkokeiluihin, ja joiden asiakasmäärät ovat riittävän suuria mielekkääseen tilastolliseen vertailuun. Tällaisia hankkeita oli vain Uudenmaan ja Pohjois-Savon TE-toimistojen alueella, joten keskitimme tarkastelun näihin kahteen alueeseen. Hankkeiden rahoituspäätöksistä ja mahdollisilta kotisivuilta tarkistamalla varmistettiin, että toiminta tähtäsi pääosin työnhakijoiden valmennukseen eikä painotus ollut esim. pätevyysien koulutuksessa. Saman hanketoimijan peräkkäiset hankkeet yhdisteltiin yhdeksi kokonaisuudeksi. Kutsumme näitä kuutta hankekokonaisuutta valmennuspainotteisiksi hankkeiksi. Seuraavassa taulukossa on esillä nämä hankkeet.

Taulukko 18. Valmennuspainotteiset hankkeet.

Hankkeet	Hankkeen toteuttaja	Osallistujamäärä tutkimus-aineistossa*	Ei osallistunut palkkatukeen tai työkokeiluun	Osallistunut palkkatukeen	Osallistunut työkokeiluun
Buusteri-hankkeet	Omaehtoisen työllistämisen tuki OTTY ry	596	93 %	5 %	2 %
TOIMI-palvelu	TOIMI-työvalmennus-säätiö sr	98	85 %	4 %	11 %
Luotsi	Vantaan kaupunki	119	83 %	10 %	7 %
Puijolan Työlinkki-hankkeet	Kuopion Setlementti Puijola ry	153	68 %	3 %	29 %
Future Pro	Invalidisäätiö	224	74 %	10 %	17 %
Työrasti ¹⁰	Helsingin kaupunki	1 010	71 %	18 %	11 %

*Palkkatukeen ja työkokeiluun osallistuvien määrät tarkoittavat puolen vuoden kuluessa hankkeessa aloittamisesta palkkatuetussa työssä tai työkokeiluissa aloittaneita.

Valmennuspainotteiset hankkeet eivät ole yhtenäinen ryhmä. Itse valmennus on painotunut eri tavoin yksilö- tai ryhmävalmennukseen ja siten ne vertautuvat painotuksensa mukaan paremmin joko ostopalveluina hankittuihin työhönvalmennukseen (yksilövalmennus) tai työnhakuvalmennukseen (ryhmävalmennus). Hankkeisiin voi kuulua asiakkaan ohjaamista palkkatuetuun työhön tai työkokeiluihin, vaikka itse hankkeen puitteissa ei työ- tai harjoittelupaikkoja tarjota. Kohderyhmissä on eroja, esimerkiksi osassa hankkeita keskitytään pitkään työttöminä olleisiin. Tiedossa oleva työnhaun kesto ennen hankkeessa aloitusta on Luotsi-, Future Pro-, ja Puijolan Työlinkki -hankkeissa noin 1,5 vuotta¹¹.

10 Työrasti-nimisiä hankkeita on ollut myös Espoossa, ja Vantaalla ja nämä Työrasti-hankkeet ovat kuvausten perusteella toimineet verkostona. Hankepäätöksien kuvausten perusteella Helsingin Työrastilla on ollut selvimmin valmennuspainotus ja otimme sen siksi mukaan tähän vertailuun.

11 Työnhaun kesto on tiedoissa vain niiden osalta, joiden työnhaku on alkanut aineiston poiminnan 1.1.2016 jälkeen. Merkittäväällä osalla pitkään työttömänä olleista Typo-hankkeisiin osallistuneista työnhaku on käynnistynyt ennen tätä ajankohtaa. Todelliset työttömyyden keskimääräiset kestot ovat todennäköisesti jonkin verran pitempiä kuin tiedossa olevien kestojen keskiarvo.

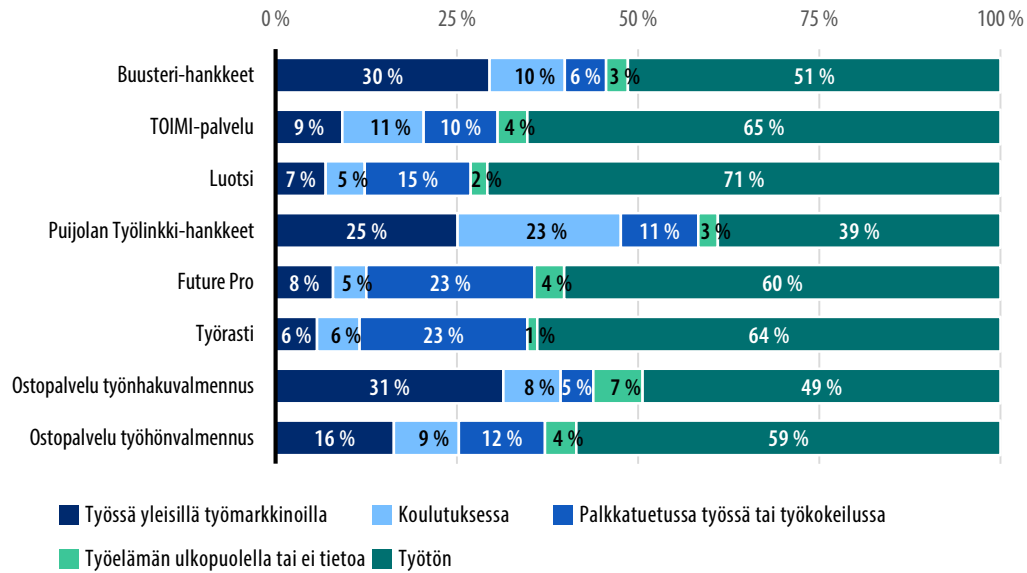
Muista hankkeista poiketen Luotsi-hankkeessa joka viides on siirtynyt muista palveluista, etenkin kuntouttavasta työtoiminnasta. Toisissa valmennuspainotteisissa hankkeissa asiakaskunnan työnhaku on kestänyt selvästi lyhyemmän ajan. Buusteri-hankkeissa ja Työrastissa tiedossa oleva työnhaun kesto on keskimäriin noin 0,8 vuotta. Varsinkin Buusteri-hankkeissa painopiste on vahvasti korkeasti koulutetuissa työnhakijoissa.

Vertailukohteena tarkastelussa on ostopalveluina hankittuihin työhönvalmennukseen ja työnhakuvalmennukseen Uudenmaan ja Pohjois-Savon alueilla osallistuneet. Ostopalveluina toteutetuissa valmennuksissa on runsaasti osallistujia. Pelkästään Uudenmaan ja Pohjois-Savon alueella tarkasteluvuosina 2016–2021 oli 18 000 työnhaku- tai työhönvalmennuksiin osallistujaa, joista osa osallistui jopa useisiin valmennuksiin. Tietojenkäsittelyn nopeuttamiseksi tehtiin satunnaisotos, jossa vertailuun päätyi 595 työhönvalmennukseen osallistunutta ja 2 621 työnhakuvalmennukseen osallistunutta. Näiden henkilöiden tilannetta tarkasteltiin henkilön ensimmäisen aineistossa olevan valmennuksen perusteella. Kaikki verrokkit olivat työttömiä valmennuksen alussa laajan työttömyyden käsitteen mukaisesti Typo-hankkeiden osallistujien tapaan. Työhönvalmennukseen osallistuneiden tiedossa oleva työnhaun kesto oli keskimäärin 0,9 vuotta ja työnhakuvalmennukseen osallistuneiden 0,4 vuotta valmennuksen alkaessa.

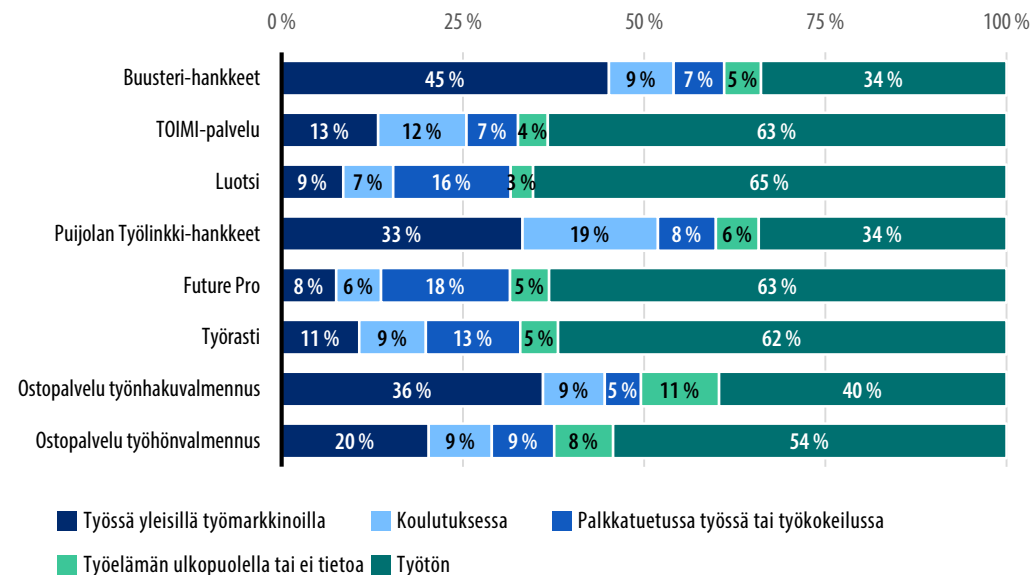
Kuvioissa 15–17 esitetään valmennuspainotteisiin hankkeisiin osallistuneiden ja ostopalveluvalmennukseen osallistuneiden otoksiin kuuluvien tilannetta 6, 12 ja 18 kuukautta Typo-hankkeessa aloittamisen tai valmennuksessa aloittamisen jälkeen. Diagrammeissa ei ole otettu huomioon asiakaskunnan tai olosuhteiden eroja.

Tulokset kertovat huomattavista eroista Typo-hankkeiden välillä, kun olosuhteiden ja asiakaskunnan eroja ei oteta huomioon. Yleisille työmarkkinoille työllistymisen kannalta asiakkaiden tilanne kehittyi parhaaksi Buusteri – ja Puijolan Työlinkki -hankkeissa.

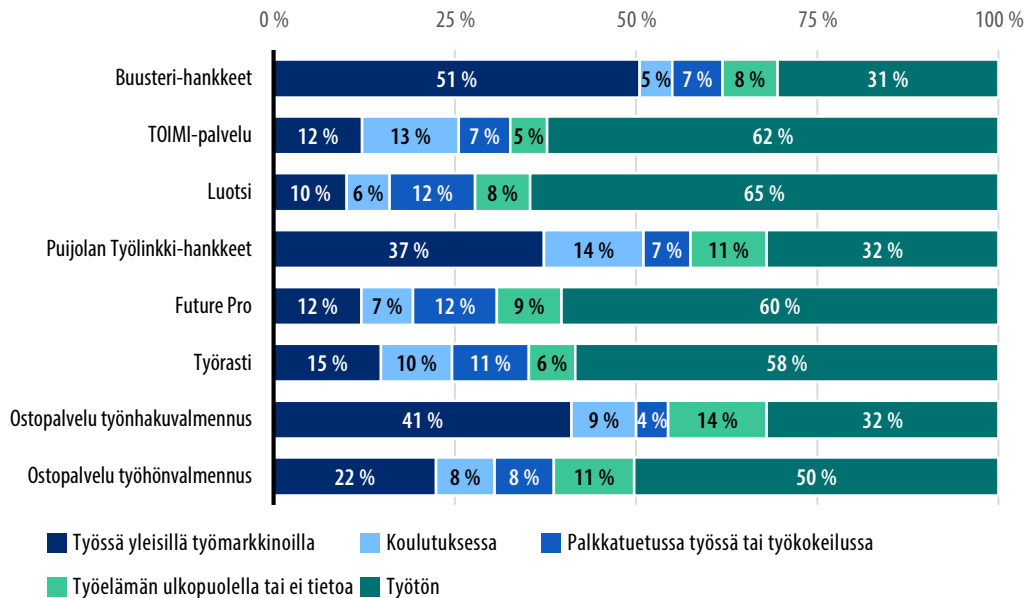
Kuvio 15. Asiakkaiden tilanne 6 kk hankkeessa aloittamisen/valmennuksen aloittamisen jälkeen valmennuspainotteisissa Typo-hankkeissa ja ostopalveluina hankitussa valmennuksessa.

Kuvio 16. Asiakkaiden tilanne 12kk hankkeessa aloittamisen/valmennuksen aloittamisen jälkeen valmennuspainotteisissa Typo-hankkeissa ja ostopalveluina hankitussa valmennuksessa.

Kuvio 17. Asiakkaiden tilanne 18 kk hankkeessa aloittamisen/valmennuksen aloittamisen jälkeen valmennuspainotteisissa Typo-hankkeissa ja ostopalveluina hankitussa valmennuksessa.

Vakioimme asiakaskunnan tunnetut erot taustatekijöissä palvelulinjan, olosuhteiden (ajan-kohta, alue) ja tässä tapauksessa myös työnhaun keston suhteen¹². Vertasimme hankkeiden tuloksia ostopalveluin hankittuun työnhakuvalmennukseen 18 kuukautta hankkeissa olon/valmennuksen alun jälkeen. Ryhmävalmennukseen painottuvana työnhakuvalmennus on Buusteri-hankkeille sopiva ostopalveluvalmennuksen vertailukohde. Nämä muut tekijät huomioiden Buusteri-hankkeet ovat todellakin olleet ostopalveluna hankittua työnhakuvalmennusta tehokkaampia yleisille työmarkkinoille työllistymisen osalta. Vetosuhte yleisille työmarkkinoille työllistymisen ja työttömyyden välillä on Buusteri-hankkeiden eduksi vetosuhteella 1,60 ($p=0,007$)¹³. Yksilövalmennusta painottavalle Työrastille työnhakuvalmennus ei ole hankkeelle osuvin vertailukohde. Työrastille osuva vertailukohde on ostopalveluiden työhönvalmennus. Työrastin tulokset ovat yleisille työmarkkinoille työllistymisen osalta verrokkia heikommat (vetosuhte 1,76 työhönvalmennuksen hyväksi), tosin ero on suuntaa antava ($p=0,072$). Muut valmennussuuntautuneet hankkeet eivät edellä esitettyjen kuvioden näennäisistä eroista huolimatta poikkea tilastollisesti merkitsevästi ostopalveluina hankitusta työnhaku- tai työhönvalmennuksesta. Toimi-palvelu oli jätettävä tämän tarkastelun ulkopuolelle, koska hankkeessa ei ollut riittävästi yleisille työmarkkinoille työllistyneitä asiakkaita, joiden työnhaun kesto olisi tiedossa.

12 Työnhaun kesto on jatkuva muuttuja. Testimme (Box Tidwell) osoitti että työnhaun keston logit ei ole logistisen regression oletusten mukaisesti lineaarinen. Tämän vuoksi käytetään työnhaun keston logaritmia.

13 Varmistimme tuloksen tekemällä vertailun myös Buusteri-hankkeiden erityistä kohde-ryhmässä akateemisesti koulutettujen joukossa.

Muiden tulemien osalta ilmeni, että Buusteri-hankkeista ohjaututaan harvoin koulutukseen, jopa ostopalveluina hankittuun työnhakuvalmennukseen nähden (vetosuhde koulutuksen ja työttömyyden välillä 1,92 ostopalveluna hankitun työnhakuvalmennuksen hyväksi, $p=0,072$). Buusteri-hankkeiden suuntautuminen työllistymiseen näkyy siis hyvin vahvasti. Luotsi-hankkeelle on tyypillistä ohjautuminen palkkatukeen ja työkokeiluihin (vetosuhde 2,84 verrattuna ostopalveluina hankittuun työhönvalmennukseen $p=0,036$). Yleisesti valmennuspainotteisiin Typo-hankkeisiin osallistuneet siirtyvät harvemmin työelämän ulkopuolelle tai heidän tilanteensa on tuntematon verrattuna ostopalveluina hankittuihin valmennuksiin osallistuneisiin.

Tarkastelun johtopäätös on, että useimmat tutkimusaineiston valmennussuuntautuneet hankkeet ovat yleisille työmarkkinoille työllistymisen osalta vertailukelpoisia ostopalveluina hankittuihin palveluihin, kun otetaan huomioon niiden asiakaskunta. Buusteri-hankkeet jopa ylittävät keskimääräisen ostopalveluina hankittujen valmennusten tason. Vertailussa ei voitu kuitenkaan ottaa huomioon mahdollista valikoitumisharhaa. Buusterin taustalla ovat akateemiset ammattiliitot, mikä voi luoda houkuttelevuutta ja toimintaan ilmoitaututaan omatoimisesti hankkeen web-sivujen kautta. Nämä seikat voivat johtaa tuntemattomissa tekijöistä johtuviin eroihin (mm. motivaatio) verrattuna sellaiseen palveluun, johon asiakkaita ohjataan TE-toimistosta.

Valmennusten osalta tehtiin suuntaa antava kustannusvertailu. Tutkimuksessa oli käytävissä kaikkien Typo-hankkeiden määrärahat ja kokonaisbudjetti vuosilta 2017–2020. Saimme KEHA-keskukselta käyttöömmme myös kirjanpidon ostopalveluvalmennusten toteutuneista määrärahoista alueittain. Kirjanpidossa valmennukset ovat yhdellä tilillä eikä niitä eritellä valmennuksen lajeittain. Laskimme kirjanpidon mukaisen valmennuksen yksikkökustannuksen (euroa/osallistunut asiakas) vuosilta 2017–2020. Keskihinta työnhakuvalmennukselle, työhönvalmennukselle ja uravalmennukselle on ollut 559 euroa/osallistuja (Uusimaa 623 euroa ja Pohjois-Savo 395 euroa). Edellä esitettyjen Typo-hankkeiden valmennusten keskihinta on ollut 971 euroa/osallistuja. Typo-hankkeiden todellinen keskihinta on jonkin verran tätä alempi (arviolta 900 euroa), koska kaikkia Typo-asiakkaita ei saatu poiminnassa mukaan aineistoon. Hankkeiden väliset asiakaskohtaiset kustannusten erot ovat kuitenkin hyvin isoja. Edellä mainitut Buusteri-hankkeet ja Työrasti ovat asiakasmääriltään suuria ja niiden valmennuksen yksikkökustannus on ollut muita alhaisempi. Buusteri-hankkeilla kustannukset ovat melko tarkalleen ostopalveluvalmennusten keskihinta, kun taas Työrastin osalta ne ovat jopa selvästi alemmat. On kuitenkin otettava huomioon, että Typo-hankkeiden yksikkökustannus sisältää vain Typo-avustuksen, joka on tarkoitettu henkilöstökuluihin. Muut kulut kuten tekniikka- ja tilakustannukset jäävät järjestön katettaviksi muulla rahoituksella. Nämä kustannukset eivät ole mukana kustannuslaskelmassa, mutta ovat yhteiskunnalle kuitenkin kustannus. Ostopalveluiden kustannus kattaa tai pitäisi ainakin kattaa kaikki kustannukset ja voiton. Toisaalta kustannustarkastelu ei ota huomioon asiakaskunnan erojen mahdollista vaikutusta tarvittavaan palveluintensiteettiin ja sitä kautta kustannuksiin.

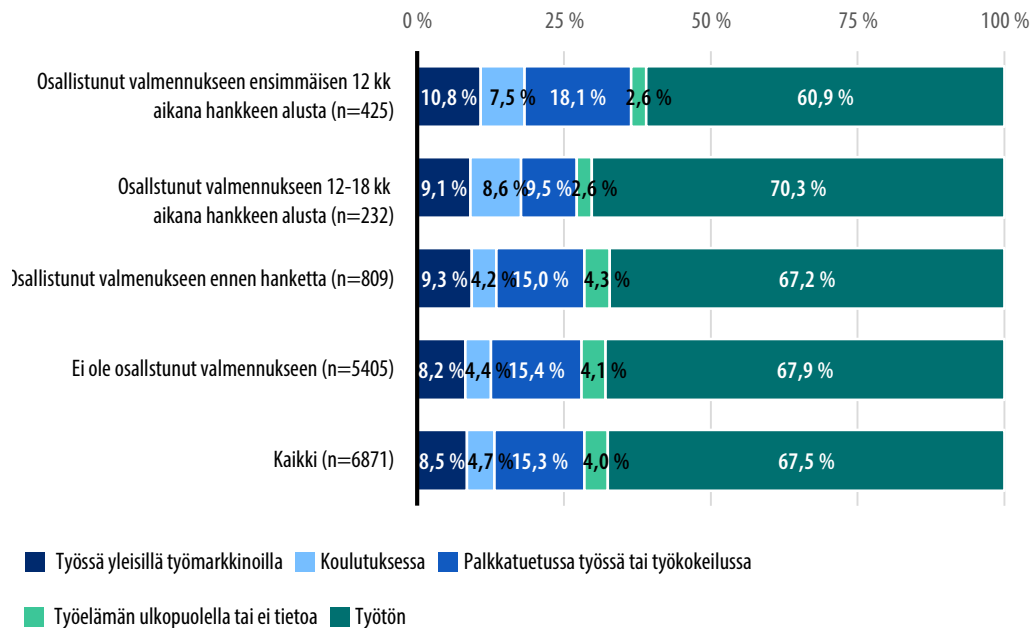
Vaikka työllistymisvaikutuksissa valmennuspainotteiset Typo-hankkeet yltävät kokonaisuudessaan ostopalveluvalmennusten tasolle (kun otetaan huomioon asiakaskunta), kustannushyödyssä ne näyttävät jäävän ostopalveluvalmennuksista johtuen Typo-hankkeissa olevien suurempien valmennuksen osallistujakohtaisten kustannusten vuoksi. Hankkeiden erot ovat suuria ja Buusteri-hankkeet osoittavat, että Typo-hankkeet voivat olla myös kustannusvaikuttavuuden kannalta kilpailukykyisiä ostopalveluvalmennukseen nähden.

Typo-asiakkaiden osallistuminen ostopalveluvalmennuksiin

Ostopalveluvalmennukseen osallistuminen on Typo-hankkeisiin osallistuvien keskuudessa verrattain yleistä. Tässä tutkimuksessa tarkasteltavista Typo-hankkeiden osallistujista tiedetään, että heistä 28 % on osallistunut ostopalveluvalmennuksiin tietoaineiston jossakin vaiheessa poimintajaksolla. Näistä 14 %:n tiedetään osallistuneen valmennukseen ennen hankkeeseen osallistumista. Osuus on tätä suurempi, koska osa henkilöstä on ollut mukana valmennuksessa ennen vuotta 2016. Typo-hankkeeseen osallistumisen alun jälkeen, ensimmäisen vuoden (0–12 kk) aikana kaikkiaan 590 ihmistä (5,8 %) osallistui myös ostopalveluvalmennukseen. Tarkastelimme ostopalveluvalmennuksen vaikutusta tähän joukkoon verrattuna niihin, jotka eivät osallistuneet. Keskityimme niihin osallistujiin, jotka olivat vuoden kuluttua edelleen työttömiä laajan työttömyyden käsitteen mukaan, sillä muutoin tuloksiin vaikuttaisi valikoitumisharha. Nopeasti hankkeessa olon alun jälkeen työllistyneillähän ei ole tarvetta osallistua ostopalveluvalmennukseen. Asiakkaiden tilannetta tarkasteltiin 18 kuukauden kohdalla.

Kuvassa 18 esitetään osallistujien tilanne 18 kuukautta hankkeessa aloittamisen jälkeen, sen perusteella, miten osallistujat olivat osallistuneet ostopalveluvalmennukseen. Vertailu kertoo, että yleisillä työmarkkinoilla, koulutuksessa ja palkkatuetussa työssä oleminen on yleisempää niiden keskuudessa, jotka 12 kuukauden aikana hankkeen alusta olivat osallistuneet valmennukseen, kuin niiden keskuudessa, jotka eivät olleet. Vastaavasti työttömyys ja siirtyminen työelämän ulkopuolelle tai tuntemattomaan tilanteeseen oli vähäisempää. Kun demografiset tekijät, alue, palvelulinja, ajankohta ja toimintamuoto hankkeessa vakioidaan, selvästi merkitseväksi muodostuu vain tilanne koulutuksen suhteen. Osallistuminen Typo-hankkeen lisäksi muuhun valmennukseen 0-12 kuukauden aikana nostaa koulutukseen osallistumista selvästi (vetosuhde 1,99 $p=0,003$), kun verrataan niihin, jotka eivät ole osallistuneet valmennuksiin. Tämä viittaisi siihen, että ostopalvelu joko täydentää tai korvaa jossain määrin palvelua niille, jotka hakevat tulevaisuuden suuntaa. Yleisille työmarkkinoille työllistymisen osalta ei ole kuitenkaan tilastollisesti merkitsevää eroa sen suhteen onko Typo-asiakas osallistunut ostopalveluvalmennukseen Typo-hankkeen yhteydessä tai ei. Yleisesti ostopalveluiden täydentävä vaikutus näyttää kuitenkin marginaaliselta, jolloin herää kysymys, missä määrin se on tarkoituksenmukaista Typo-hankkeiden yhteydessä.

Kuvio 18. Typo-hankkeisiin osallistujien tilanne ostopalveluvalmennuksiin osallistumisen mukaisesti, tilanne 18 kuukautta hankkeessa aloituksen jälkeen (sisältää henkilöt, jotka ovat työttömiä vuosi hankkeessa aloittamisen jälkeen).

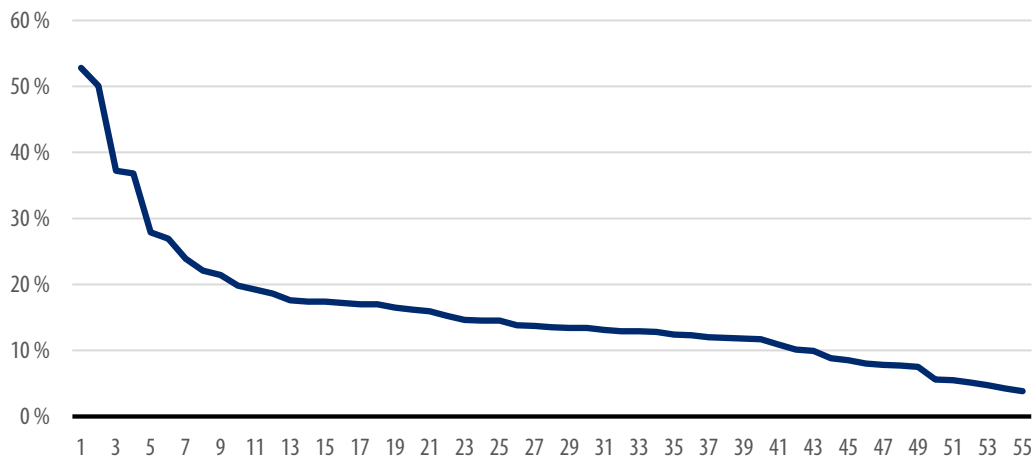

2.2.1.8 Typo-hankkeiden väliset erot tuloksissa

Kuten raportin hankkeiden yleiskuvauksesta ilmenee, Typo-hankkeiden välillä on toiminnan muodoissa isoja eroja. Siksi niitä ei ole mielekästä tarkastella pelkästään yhtenä kokonaisuutena tulosten osalta. Myös hankkeiden tulokset osallistujien tilanteella mitattuna ovat hyvin vaihtelevia. Kuviossa 19 on nähtävillä hankkeeseen osallistuneiden työllistymisen yleisille työmarkkinoille 18 kk hankkeeseen osallistumisen alusta, niissä Typo-hankkeissa, joissa on ollut vähintään 50 osallistujaa (55 Typo-avustettua hanketta). Paras hanke on yltänyt jopa yli 50 % työllistymisen asteeseen. Parhaat Typo-hankkeet ovat tässä suhteessa jopa parempia kuin parhaat ESR-hankkeet¹⁴. Tällaiseen hankkeeseen osallistujalla on hyvät mahdollisuudet työllistymiseen verrattuna työttömyyden jatkumiseen. Työllistymistulosten osalta heikoin viidennes ei yllä edes 10 %:n osuuteen.

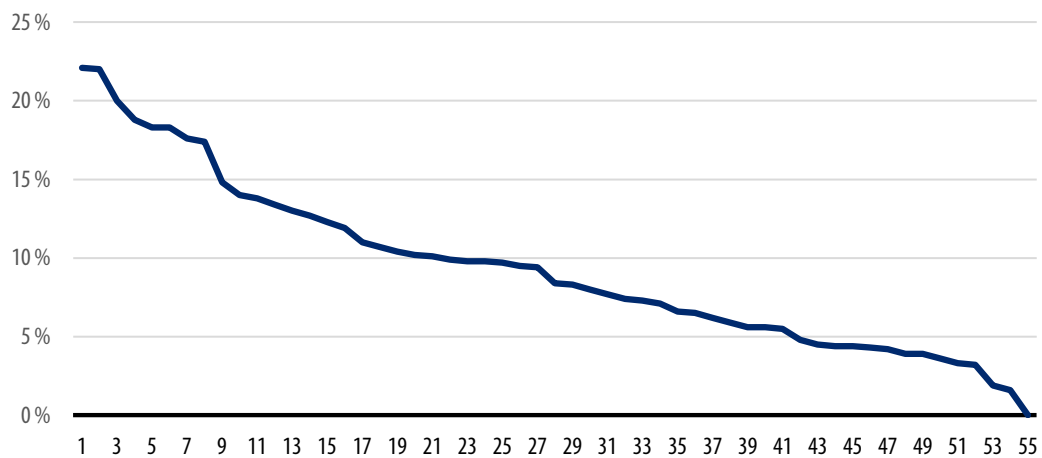
¹⁴ Tarkastelimme Typo-hankkeiden ja ESR-hankkeiden asiakkaiden tilannetta myös yhdessä. Yli 50 osallistujan hankkeissa ESR-hankkeet sijoittuvat kärkipäähän osallistujien yleisille työmarkkinoille työllistymisen suhteen. Tällaisia ESR-hankkeita oli vain viisi, mutta ne sijoittuvat 3, 4, 5, 10 ja 12 kaikkiaan 64 hankkeen joukossa. Tulos ei näytä kuitenkaan tapahtuvan ilman kustannusta. Tilanne "työelämän ulkopuolella tai ei tiedossa" osuus on huomattavasti suurempi.

Kuvio 19. Typo-hankkeiden (yli 50 osallistujaa) osallistujien tilanne 'työllistynyt yleisille työmarkkinoille' 18 kk hankkeeseen osallistumisen alusta, hankkeet järjestettynä osallistujien tulosten mukaiseen järjestykseen.

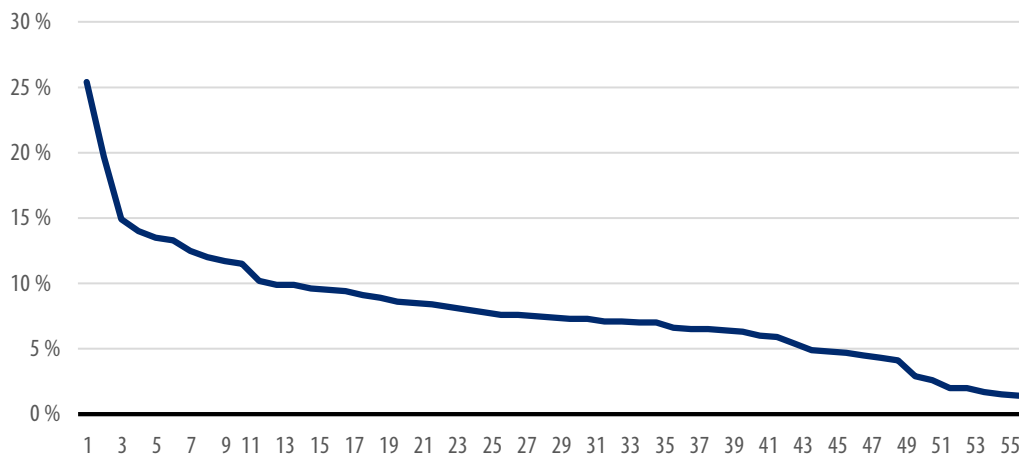
Kuviossa 20 on vastaava jakauma koulutukseen ohjautumisen osalta. Parhaat Typo-hankkeet yltyvät yli 20 % osuuteen, kun taas vaatimattomin tulos hankkeessa on se, ettei yksikään hankkeen 78 osallistujasta ollut koulutuksessa 18 kuukauden kuluttua.

Kuvio 20. Typo-hankkeiden (yli 50 osallistujaa) osallistujien tilanne 'koulutuksessa' 18 kk hankkeeseen osallistumisen alusta, hankkeet järjestettynä osallistujien tulosten mukaiseen järjestykseen.

Osa Typo-avustetuista hankkeista on onnistunut pitämään osallistujat vahvasti mukana toiminnassa ja työnhaussa ehkäisten syrjäytymistä. Työelämän ulkopuolelle tai tietämättömiin on niissä siirtynyt 2–3 %, mikä lähentelee jo minimiä, koska tämä tilanne sisältää luonnollisten syiden kuten pitkäaikaisen sairauden, eläköitymisen ja varusmiespalveluksen vuoksi työelämästä siirtyneet. Heikoimmillaan jopa neljännes on ”luopunut tai kadonnut”, tästä tosin osa voi olla työllistymistä.

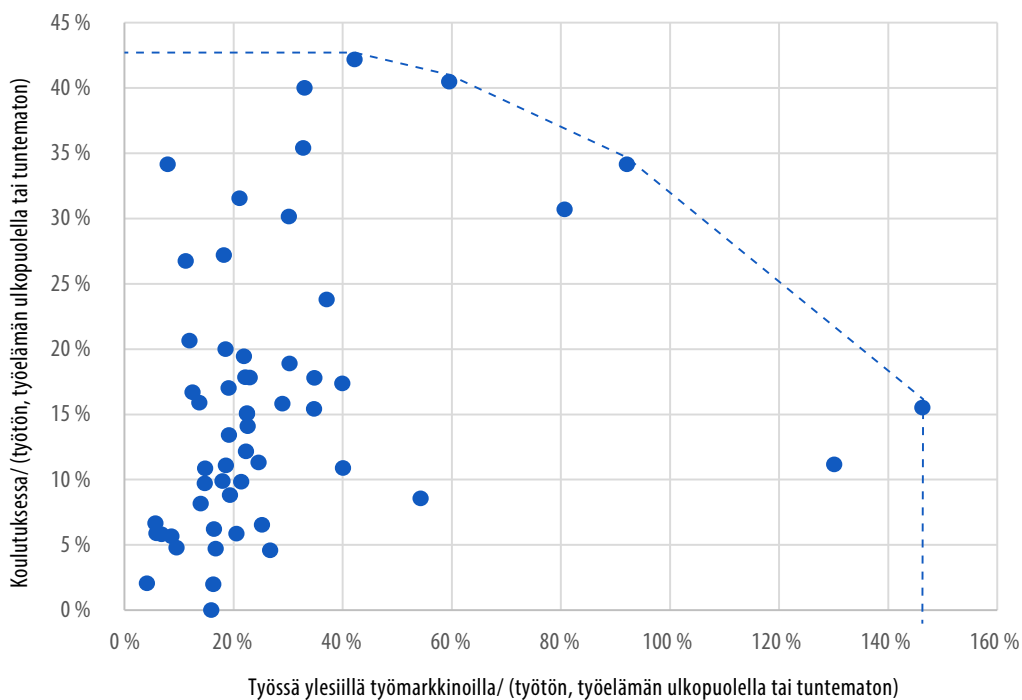
Kuvio 21. Typo-hankkeiden (yli 50 osallistujaa) osallistujien tilanne ’työelämän ulkopuolella tai ei tietoa’ 18 kk hankkeeseen osallistumisen alusta, hankkeet järjestettynä osallistujien tulosten mukaiseen järjestykseen.

Suhteutimme toivotut osallistujien tilanteet, yleisillä työmarkkinoilla työskentelyn ja koulutuksessa olon tilanteeseen, joka voidaan katsoa epätoivottavaksi: työttömyyteen, työelämän ulkopuolella oloon tai ettei tilanne ole tiedossa. Prosessissa olevia palkkatuettua työtä tekeviä ja työkokeilussa olevia ei katsota tässä tarkastelussa kumpaan ryhmään kuuluvaksi, mutta niidenkin osuudella on vaikutusta tuloksiin, sillä aktivointi pienentää työttömien osuutta. Keskityimme edelleen osallistujien tilanteeseen 18 kk hankkeessa olon jälkeen ja niihin hankkeisiin, joissa on ollut vähintään 50 osallistujaa. Tämä analyysi on hyvin suuntaa antava, sillä analyysissä ei ole otettu huomioon hankkeiden mahdollisia asiakaskunnan ja olosuhteiden eroja. Seuraavassa kuvassa on esillä tämän tarkastelun tulokset. Piste kuvaa yhden hankkeen asemaa em. kahden toivotun tuleman suhteen. Katkoviiva edustaa tehokkaimpia hankkeita, joiden voidaan ajatella omaavan hyviä käytäntöjä. Hankkeet voivat olla tehokkaita monella tavalla. Osalla niiden tulokset painottuvat koulutukseen, osalla yleisille markkinoille työllistymiseen ja näiden lisäksi on hankkeita, jotka ovat melko hyviä molemmilla mittapuilla muodostaen synergisen kokonaisuuden koulutukseen ohjautumisen ja työllistymisen välillä. Myös katkoviivan läheisyydessä on tuloksiltaan

ja todennäköisesti toimintamalleiltaan esimerkillisiä hankkeita. Työllistymisen osalta parhaat tulokset (yli 100 %) kertovat siitä, että satunnaisella osallistujalla on selvästi suurempi todennäköisyys työllistymiseen kuin työttömyyden jatkumiseen. Erot ovat merkittäviä ison keskikastin muodostaviin hankkeisiin, joissa työllistymisen suhde on 20 % ja koulutuksen suhde on 15 % verrattuna työttömyyteen tai työelämän ulkopuolella olemiseen. Näiden muista selvästi poikkeavien hankkeiden ohella myös "valtavirrassa" on suhteellisen suuria eroja. Kuviosta on luettavissa hankkeiden yleinen selvä yhteys yleisille työmarkkinoille työllistymisen ja koulutukseen päättymisen välillä pisteiden siirtyessä origosta kohti koillista.

Kuvio 22. Typo-hankkeiden (yli 50 osallistujaa) osallistujien yleisillä työmarkkinoilla ja koulutuksessa olo suhteutettuna työttömyyteen ja työelämän ulkopuolella oloon 18 kk hankkeessa olon alun jälkeen.

Seuraavassa taulukossa on esitetty tulosten perusteella esimerkilliset hankkeet ja niiden tulokset. Näistä hankkeista kolme on Pohjois-Savosta (merkintä *). Niiden merkitys Pohjois-Savon TE-toimiston hankkeiden tulokseen on suuri. Loput neljä esimerkillistä hanketta ovat Uudenmaan alueelta (merkintä X).

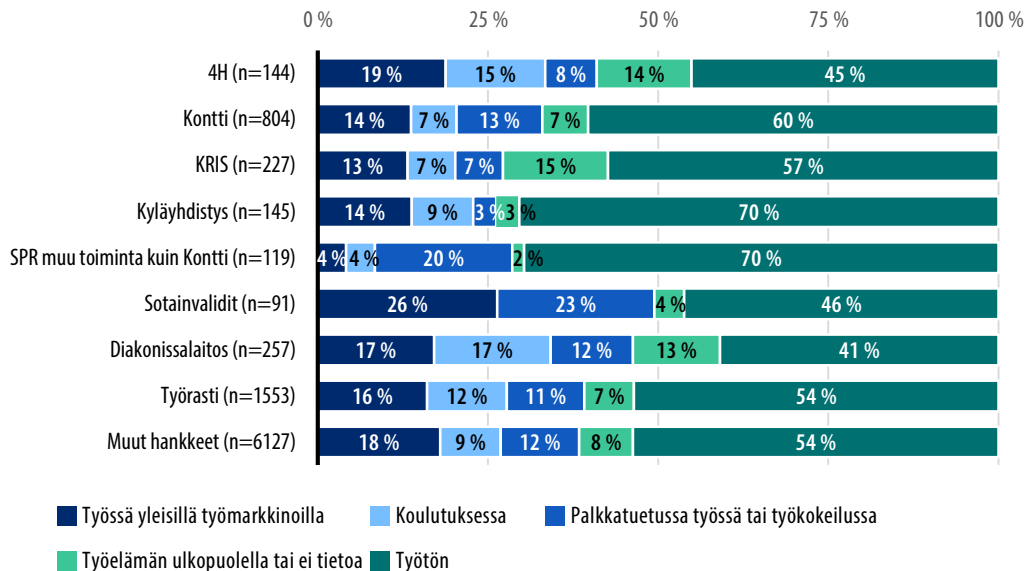
Taulukko 19. Esimerkillisiä hankkeita asiakkaiden tilanteen perusteella (tilanne 18 kk hankkeeseen osallistumisen alusta)

Hankkeen toteuttaja	Hanke	Lukumäärä	Työssä yleisillä työmarkkinoilla	Työtön	Koulutuksessa	Palkkatuetussa työssä tai työkokeilussa	Työelämän ulkopuolella tai ei tietoa	Suhde työllistyneet/työtön ja ulkop. siirtyneet	Suhde koulutuksessa/työtön ja ulkop. siirtyneet
Omaehtoisen työllistymisen tuki ry	Rekry-buusteri X	108	53 %	30 %	6 %	6 %	7 %	146 %	16 %
	Työnhaku-buusteri X	485	50 %	31 %	4 %	7 %	8 %	130 %	11 %
Kuopion Setlementti Puijola	Puijolan työlinkki *	94	37 %	29 %	14 %	9 %	12 %	92 %	34 %
	Puijolan työlinkki II*	57	37 %	39 %	14 %	4 %	7 %	81 %	31 %
Varkauden kaupunki	WOLTTI-Nuorten palvelu-ohjaus-hanke*	93	27 %	31 %	18 %	10 %	14 %	60 %	40 %
Monik ry	Urax X	122	22 %	27 %	22 %	3 %	25 %	30 %	30 %
Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö	Työpiiri X	200	17 %	37 %	20 %	14 %	14 %	21 %	32 %

2.2.1.9 Typo-hankkeiden valtakunnalliset kokonaisuudet

Tarkastelimme myös useiden hankkeiden valtakunnallisia kokonaisuuksia. Kuvassa 23 on esitetty seitsemän usealla alueella toimivan järjestäjän tai järjestäjien ”ketjun” asiakkaiden tilannetta 18 kuukautta hankkeessa aloittamisen jälkeen. SPR:n osalta Kontti-kierrätystavara-aloa tarkastellaan erikseen muusta SPR:n toiminnasta. Työrasti on muista poiketen paikallinen ryhmä, joka muodostui keskenään verkottuneista kolmen pääkaupunkiseudun kaupungin samannimisistä hankkeista.

Kuvio 23. Osallistujien tilanne 18 kk hankkeessa aloittamisen jälkeen ”valtakunnallisten hankkeiden ryhmissä”.

Tulokset kertovat hankkeiden monimuotoisuudesta. Sotainvalidien avustajatoiminnan tulokset ovat työllistymisen osalta selvästi paremmat (vetosuhte yleisille työmarkkinoille työllistymisen ja työttömyyden välillä on 2,60, $p < 0,001$) kun vertailukohtana on muut ryhmiin kuulumattomat hankkeet. Sotainvalidien avustajatoiminnassa olevista ei puolestaan ole 18 kuukauden tilanteessa ollenkaan koulutuksessa olevia. SPR:n muun kuin Kontti-toiminnan tulokset puolestaan jäävät työllistymisen osalta selvästi muiden ketjujen ja ryhmiin kuulumattomien hankkeiden tasosta (vetosuhte 0,26 $p < 0,001$). SPR:n hankkeet ovat pystyneet kuitenkin pitämään osallistujansa poikkeuksellisesti mukana toiminnassa, sillä työelämän ulkopuolelle ohjautuneita on vain 2 % (vetosuhte 0,24, $p = 0,45$ verrattuna ryhmiin kuulumattomiin muihin hankkeisiin). Ryhmien tarkastelussa huomio kiinnittyy myös KRISin hankkeisiin osallistuneisiin. Sen osallistujakunnassa painottuvat rikos- ja päihde- taustaiset, mitä ei ole kuitenkaan voitu ottaa huomioon taustatekijänä. KRISin osallistujien

työllistyminen jää jonkin verran useimmista ketjuista ja muista näihin kuulumattomista hankkeista, mutta kun tunnetut taustatekijät vakioidaan ero ei ole tilastollisesti merkitsevä. Erytynen osallistujajoukko huomioon ottaen KRISin hankkeiden tulosta voidaan kokonaisuudessa pitää muihin Typo-hankkeisiin nähden jopa hyvänä.

2.2.1.10 Typo-avustusten vaikutus asiakkaiden tilanteeseen – tarkastelussa palkkatuettu työ järjestöissä

Seuraavassa tarkastelussa keskityimme palkkatuettuun työhön, joka edustaa asiakasvirran osuuksilla tarkasteltuna noin kolmannesta Typo-avustetusta toiminnasta. Palkkatuesta on saatavilla yksityiskohtaista tietoa, joka mahdollistaa vertailun Typo-toiminnan ja muun vastaavaan toiminnan välillä. Kuten aiemmin tuli esille Typo-hankkeiden palkkatuetussa työssä olevista noin 90 % on työllistettynä järjestöissä tai muissa yhteisöissä. Tästä kohde-ryhmästä noin 90 % on vähintään kaksi vuotta työttöminä olleita ja näistä 95 % on osa-aikaisesti palkkattuja, joiden palkkatuki elinkeinotoimintaa harjoittamattomalla yhdistykselle on 100 %.

Tarkastelussa kiinnitettiin huomiota tähän yhteisöihin palkkatuella osa-aikaisesti palkkattujen, vähintään kaksi vuotta työttöminä olleiden ryhmään. Tällaisia Typo-asiakkaita, joiden tilanne voidaan luotettavasti määrittää, oli aineistossamme 2 323 henkilöä¹⁵. Vertasimme Typo-asiakkaita kahteen verrokkiryhmään, joiden asiakkaat eivät kuulu tutkimuksen Typo-asiakkaisiin eivätkä ole ESR-hankkeiden osallistujia. Kumpikin vertailuryhmä muodostui tutkimuksen kohteena olevan viiden TE-toimiston asiakkaista vuosina 2016–2021. Koska asiakkaat ovat voineet olla useaan kertaan palkkatukityöllistettyjä, otettiin verrokkien osalta huomioon ensimmäinen palkkatukijakso. Typo-asiakkaiden osalta jakso on ensimmäinen puolen vuoden aikana Typo-hankkeessa aloittamisesta käynnistynyt palkkatukijakso. Jos asiakas on ollut useamassa Typo-hankkeessa, huomioon otettiin vain järjestyksessä ensimmäinen Typo-hanke.

Ensimmäisen vertailuryhmän (vertailuryhmä 1) muodostivat vähintään kaksi vuotta työttöminä olleet osa-aikaisesti järjestöihin työllistetyt asiakkaat, jotka eivät ole tietojemme mukaan olleet Typo-hankkeissa, mutta työnantaja on Typo-avustusta saanut järjestö tai järjestössä on ollut palkkatuetussa työssä Typo-asiakkaita. Tällaisia asiakkaita aineistossa oli 3 034. Ryhmään kuuluu jonkin verran todellisuudessa Typo-hankkeisiin osallistuneita, koska asiakaslistojen kirjoitusvirheiden tai puutosten vuoksi kaikkia Typo-asiakkaita ei tunnustettu URA-tietojen poiminnassa. Tällaisten poisjääneiden Typo-asiakkaiden osuutta ei

¹⁵ Noin 10 % asiakkaista on sellaisia, joiden palkkatukijakso ei ole päättynyt. Osa on sellaisia, joiden päättymisaika puuttuu, vaikka suunnitellusta päättymisestä on vuosia. Jätämme pois tarkastelusta asiakkaat, joiden sijoituksen todellinen päättymisen ei ole tiedossa.

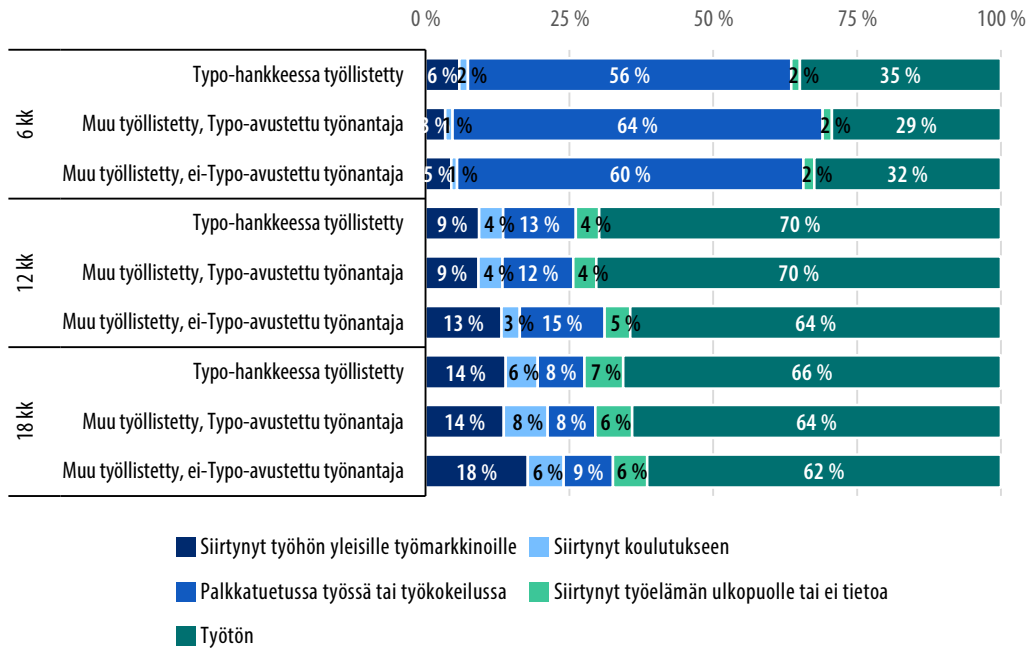
voi tietää tarkasti, mutta arvioimme sen poiminnan hävikin ja Typo-asiakkaiden palkkatuen osuuksien perusteella vähintään 15 %:ksi vertailuryhmästä 1. Pääosa vertailuryhmästä on kuitenkin asiakkaita, jotka eivät ole olleet Typo-avustetussa toiminnassa.

Käytännössä Typo-avustusta saaneiden järjestöjen toiminnassa voi olla vaikea erottaa täysin Typo-avustettu ja muu toiminta. Vaikka henkilötyö pystyttäisiin rajaamaan, organisaatioon muodostuu aineetonta pääomaa kuten käytäntöjä, jotka voivat vaikuttaa rahoittamattomaankin toimintaan hankkeen aikana tai sen jälkeen. Tämän vuoksi muodostimme toisen vertailuryhmän (vertailuryhmä 2) vastaavista asiakkaista: heidät on työllistetty järjestöihin, jotka eivät ole saaneet Typo-avustusta ja joissa ei ole ollut Typo-hankkeisiin osallistujia palkkatuetussa työssä vuosina 2016–2021. On perusteltua olettaa, että näiden työntajien toiminnassa ei ole lainkaan Typo-avustusten vaikutusta. Vertailuryhmässä 2 on 1 720 asiakasta.

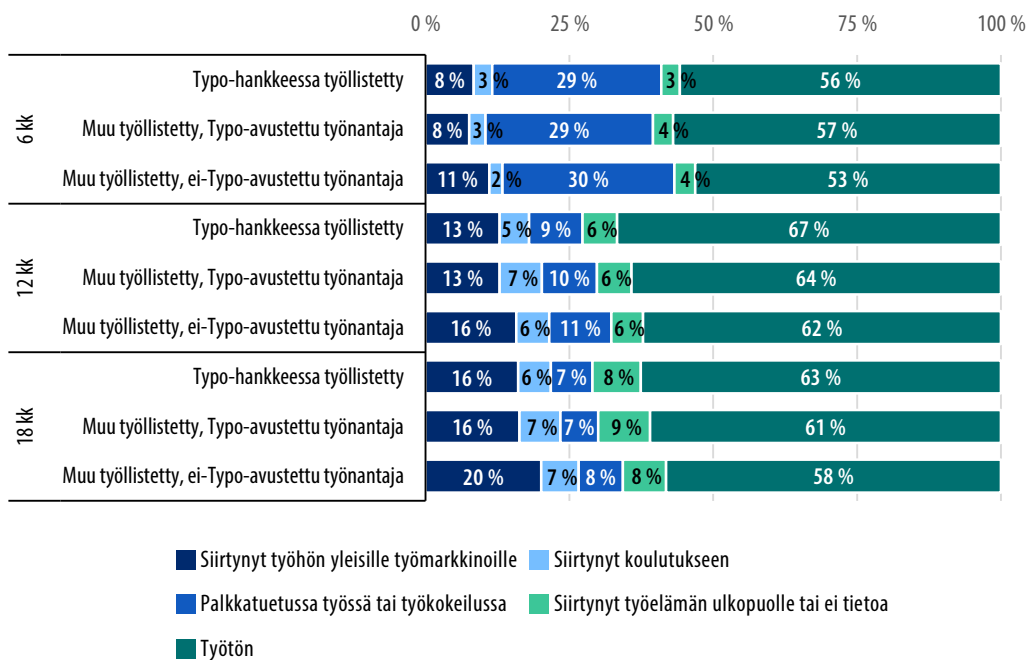
Kuviossa 24 on esitetty asiakkaiden tilanne 6, 12 ja 18 kuukautta sijoituksen alusta ja kuviossa 25 on nähtävissä tilanne sijoituksen päättymisen jälkeen. Tulokset kertovat, että ensimmäisen vertailuryhmän tulokset ovat hyvin samanlaiset Typo-hankkeisiin osallistuneisiin nähden. Ainoa ero on välittömästi 6 kk sijoituksen alun jälkeen. Typo-hankkeissa on ollut jonkin verran vertailuryhmää enemmän yleisille työmarkkinoille työllistyneitä. Lisäksi Typo-hankkeissa on ollut palkkatuetussa toiminnassa tai työkokeiluissa olevia (käytännössä palkkatuetussa toiminnassa olevia) vähemmän kuin vertailuryhmässä 1. Typo-hankkeissa sijoitukset ovat olleet siis keskimäärin jonkin verran lyhyempiä. Tämän jälkeen eroja ei ole nähtävissä sijoituksen alusta tai sijoituksen päättymisen jälkeen. Vertailuryhmän 2 työllistymistulokset ovat Typo-hankkeiden asiakkaiden työllistymistuloksiin nähden hieman parempia. 18 kk sijoituksen päättymisen jälkeen Typo-hankkeiden puitteissa palkkatuettuun työhön osallistuneista 16 % on työllistynyt yleisille työmarkkinoille, kun vertailuryhmässä 2 työllistyneitä on 20 %. Vastaavasti työttöminä Typo-hankkeiden asiakkaista on 63 % ja vertailuryhmässä 2 työttöminä 58 %¹⁶.

16 Uudenmaan TE-toimiston toimintamalli poikkeaa niin, että asiakkaat eivät ole palkkatuella sijoitettuina Typo-avustetussa toiminnassa vaan osallistuminen Typo-avustettuun toimintaan päättyy sijoitukseen. Uudenmaan Typo-asiakkaat, jotka ovat olleet palkkatuetussa työssä kuuden kuukauden aikana hankkeessa olon käynnistymisestä on sisällytetty tutkimukseen. Teimme herkkyystarkastelun, jossa poistimme Uudenmaan asiakkaat. Tulokset eivät olennaisesti muuttuneet. 18 kuukautta sijoituksen päättymisestä muiden neljän alueen Typo-asiakkaista oli työllistynyt yleisille työmarkkinoille 15 %, vertailuryhmässä 1 16 % ja vertailuryhmässä 2 19 %.

Kuvio 24. Kaksi vuotta työttömänä olleiden osa-aikaisesti palkkatuella työllistettyjen tilanne 6 kk, 12 kk ja 18 kk sijoituksen alusta. Vertailu Typo-hankeissa yhteisöihin työllistetyt, muut yhteisöihin työllistetyt.

Kuvio 25. Kaksi vuotta työttömänä olleiden osa-aikaisesti palkkatuella työllistettyjen tilanne 6 kk, 12 kk ja 18 kk sijoituksen päättymisen jälkeen. Vertailu Typo-hankeissa yhteisöihin työllistetyt, muut yhteisöihin työllistetyt.

Ryhmiä välisten erojen tilastollinen merkitsevyys selvitetiin 18 kuukautta sijoituksen päättymisen jälkeisen tilanteen osalta. Sijoituksen aloitusvuosi, TE-toimiston alue, palvelulinja ja asiakkaiden taustatekijät (ikä, sukupuoli, koulutus, ammatti) vakioitiin. Menetelmänä käytettiin multinominaalista logistista regressioanalyysiä, jossa yleisille työmarkkinoille työllistymistä ja muita tilannevaihtoehtoja verrattiin henkilön pysymiseen työttömänä. Vertailuryhmän 1 osalta yleisille työmarkkinoille työllistymisen osalta vetosuhte on 1,21 vertailuryhmän hyväksi. Tulos on tilastollisesti suuntaa antava ($p=0,072$). Vertailuryhmän 2 osalta vetosuhte on 1,45 vertailuryhmän eduksi ja ero on tilastollisesti merkitsevä ($p=0,001$). Ei-Typo-avustetussa järjestössä palkkatuetussa työssä olevalla asiakkaalla on siis Typo-hankkeiden vastaavanlaista asiakasta suurempi mahdollisuus työllistyä kuin jäädä työttömäksi. Tämä mahdollisuus työllistyä verrattuna työttömäksi jäämiseen on noin 45 % korkeampi.

Asplund ym. 2018 havaitsivat, että työllistämiskeskuksen pituus on yhteydessä palkkatuen jälkeiseen työllistymiseen. Typo-hankkeiden asiakkaiden työllistämiskeskuksen kesto on keskimäärin jonkin verran lyhyempi kuin verrokkiryhmien. Ei-keskeytettyjen jaksojen mediaani Typo-hankkeissa oli 154 päivää ja keskiarvo 150 päivää, kun verrokkiryhmässä 1 mediaani oli 168 päivää ja keskiarvo 163 päivää ja verrokkiryhmässä 2 edellisen kanssa lähes identtinen, eli mediaani 167,5 päivää ja keskiarvo 164 päivää. Tutkimme työllistämiskeskuksen pituuden yhteyttä työllistymiseen. Tulos vahvisti Asplundin ym. havainnon, että palkkatukijakson pituus lisää yleisille työmarkkinoille työllistymisen todennäköisyyttä, silloinkin kun muut tekijät otetaan huomioon. Tämä ei kuitenkaan riittänyt selittämään edellä esitettyä eroa Typo-asiakkaiden ja vertailuryhmän 2 välillä kuin pieneltä osin. Ei-Typo-avustetun toiminnan piirissä saattaa olla hyviä käytäntöjä, joista myös Typo-hankkeissa voitaisiin hyötyä. Koska asiakkaisiin ja olosuhteisiin liittyvät tunnetut tekijät ja myös sijoituksen kesto on vakioitu, tulos vaikuttaisi selittyvän järjestöjen käytännöllä.

Typo-avustuksiin perustuva työllistäminen järjestöihin ei siis tulosten valossa poikkeaa muusta järjestöjen vastaavalle asiakaskunnalle tarjoamasta toiminnasta ainakaan vaikutuksiltaan. Ei ole nähtävissä, että työllistäminen Typo-avustettuihin järjestöihin toisi lisäarvoa pitkään työttöminä olleille siihen nähden, että he olisivat ei-Typo-avustetussa toiminnassa järjestöissä.

Kaikki järjestöt eivät ole samanlaisia, vaan niiden kyvyssä vaikuttaa palkkatuetussa työssä olevien tulevaan työllistymiseen on selviä eroja. Tarkastelimme mm. suurimpia Typo-hanketoimijoita, joilla on kohderyhminä yli kaksi vuotta työttömänä olleet. Nämä kahdeksan suurinta toimijaa kattavat tutkimusaineistossa 58 % tämän kohderyhmän järjestöissä tapahtuvasta palkkatuetusta työstä. Ilmeni, että asiakkaiden tilanteessa oli merkittäviä eroja järjestöjen välillä 18 kuukautta sijoituksen päättymisen jälkeen. Järjestöistä erottuu Espoon järjestöjen yhteisö EJY ry, jossa 24 % työllistetyissä oli 18 kuukauden kuluttua yleisillä työmarkkinoilla ja 54 % työttömänä. Vertasimme tuloksia muihin vastaaviin asiakkaisiin Typo-hankkeissa ja otimme huomioon palvelulinjan, sijoituksen ajankohdan, alueen ja asiakkaan taustatekijät. Vetosuhde yleisille työmarkkinoille työllistymisen ja työttömyyden välillä on EJY:n hyväksi 1,70. Ero on suuntaa antava ($p=0,076$.) Kaksi vuotta työttömänä olleen EJY:n palkkatukiasiakkaan mahdollisuus työllistyä yleisille työmarkkinoille verrattuna työttömäksi jäämiseen näyttää olevan useita kymmeniä prosentteja korkeampi kuin vastaavan asiakkaan muissa Typo-hankkeissa keskimäärin (laskennallisesti 70 %). Pienimmillään näiden kahdeksan suurimman työllistäjän joukossa yleisille työmarkkinoille oli päätyttyä 18 kk kuluttua 5 % ja työttömänä oli 82 %.

Kun olosuhteet ja asiakaskohtaiset tekijät otetaan huomioon, vetosuhde yleisille työmarkkinoille työllistymisen ja työttömäksi jäämisen välillä on 0,53, kun vertailukohteena ovat muut Typo-hankkeet. Työllistymisen mahdollisuudet ovat siis vain noin puolet Typo-hankkeiden yleiseen tasoon nähden. Ero on tilastollisesti suuntaa antava ($p=0,073$). Parhaiten ja heikoiten suoriutuvien hanketoimijoiden välillä on siis noin kolminkertainen ero yleisille työmarkkinoille työllistymisen ja työttömäksi jäämisen välillä, kun olosuhteet ja asiakkaiden taustatekijät otetaan huomioon.

Tulosten perusteella voidaan tehdä päätelmiä myös kustannusvaikuttavuudesta. Järjestöjen palkkatuen osuutta Typo-avustetun toiminnan kustannuksista ei tiedetä tarkasti, koska saatavissa ei ollut tietoa järjestöjen henkilötyöpanoksen kohdistumisesta toiminnan eri muodoille. Typo-hankkeiden asiakasvirrasta palkkatukiasiakkaat muodostavat noin 30 %, mutta palkkatuki on tyypillisesti pitkäkestoisempi kuin työkokeilu ja valmennusjaksot. Näin ollen sen osuuden voi arvioida olevan vähintään noin kolme miljoonaa euroa kymmenen miljoonan euron kokonaispanostuksesta, todennäköisesti jopa enemmän. Erillisvaikutusta tällä rahoituksella ei näytä olevan, kun sitä verrataan mahdollisuuteen olla palkkatuetussa työssä järjestöissä ilman Typo-avustettua toimintaa. Näin ollen hyöty perustuu siihen, että

Typo-avustuksella mahdollistetaan palkkatuetta työtä, joka ei muutoin toteutuisi ja tällä palkkatuetulla työllä järjestöissä on hyötyä.

Asplund ym. 2018 tutkimuksen mukaan järjestökentän palkkatukityön vaikutus työllistämiseen ja ansiotuloon ei kokonaisuudessaan ole merkittävä. Näin ollen yhteiskunnan kustannusten ja henkilön ansiotulojen kannalta hyöty on pieni. Kustannuksia vastaavan hyödyn tulisi ilmetä muilla tavoin kuin taloudellisesti, esimerkiksi havaintona, että Typo-avustusten avulla voidaan tarjota suuremmalle joukolle osallistuminen toimintaan, jolla on myönteisiä vaikutuksia asiakkaiden elämän laatuun tai osallisuuteen yhteiskunnassa.

2.2.2 Hankkeiden asiakkaiden näkökulma

Typo-hankkeiden asiakaskokemusta selvitettiin hankeasiakkaiden haastatteluilla sekä hankkeiden asiakastyytyväisyyskyselyjen pohjalta. Haastateltavien asiakkaiden rekrytointi toteutettiin otoksesta meneillä olevista hankkeista ja näiden hankkeiden henkilöstön kautta, joita pyydettiin kysymään vapaaehtoisia haastateltavia. Haastatteluja toteutettiin yhteensä kahdeksan kappaletta neljältä eri TE-toimistoalueelta neljästä eri hankkeesta. Haastattelukysymykset löytyvät liitteestä 1. Asiakaskyselyjen tuloksia pyydettiin osasta hankkeista, joista hankeraporttien perusteella kyselyjä oli toteutettu. Lisäksi asiakaskyselytuloksia poimittiin loppuraporttien yhteydestä. Asiakaskyselyjen tuloksia kertyi yhteensä 11 hankkeesta. Typo-hankkeiden asiakaskokemusten kuvauksissa on laadullinen lähestymistapa, sillä aineistot eivät ole määrällisesti yleistettävissä ja ne ovat valikoituneita ja hajanaisia.

Asiakashaastattelut

Asiakashaastatteluista kaksi on kuvattu alla lyhyinä asiakastarinoina ja loput tarinat löytyvät liitteestä 1. Haastateltujen nimet on muutettu. Tarinoiden jälkeen haastatteluista on koostettu yhteenveto ja keskeiset nostot.

Erik

Ennen nykyistä määräaikaista työtään työnjohtajana rakennusyhtiössä, haastateltava oli pitkällä sairauslomalla, suoritti rakennusinsinöörin koulutuksen loppuun ja oli työtön valmistumisen jälkeen noin vuoden. Hankkeen lisäksi hänellä on kokemusta kahdesta lyhyestä työkokeilujaksosta muutama kuukausi sitten.

Hankkeessa hän on käynyt säännöllisiä keskusteluja joka toinen viikko valmentajansa kanssa, mikä on hänen mukaansa auttanut aika paljon. Apua hän on saanut ansioluettelon uudistamisessa ja työpaikkojen hakemisessa. Valmentajan kanssa voi jutella mistä tahansa. Eniten apua haastateltava on kokenut saaneensa kirjoittamiseen, koska

maahanmuuttajana se on vaikeaa. Omaan tilanteeseensa nähden hankkeesta on ollut hänelle paljon hyötyä. Isoin asia on ollut töihin pääsy. Haastateltava kokee tärkeäksi, että on joku, jonka kanssa keskustella ja saada tarvittaessa apua. Hän on saanut hankkeen myötä myös sitkeyttä ja tulevaisuudenuskoa. Jos jokin työpaikka ei täpännyt, niin aina katsottiin seuraavaan. Omista työllistymisnäköymistä hän ei kuitenkaan tiedä. lääkäänä ja osatyökykyisenä hänellä on haaste työllistyä. Jatko nykyiseen työhön saattaa olla mahdollista.

Helena

Haastateltava valmistui aikuisopiskelijana lähihoitajaksi viitisen vuotta sitten, mutta jäi selkävaivojen myötä työttömäksi viime kevääseen asti. Keväällä hän aloitti työvoimakoulutuksen, josta hän pääsi työssäoppimiseen samaan järjestöön, jossa on ollut nyt hankkeessa. Ensin hän oli hankkeessa työkokeilussa ja nyt palkkatuella. Haastateltavassa on laajaa kokemusta erilaisista työllisyyspalveluista ja toimenpiteistä vuosien varrelta.

Hankkeessa haastateltava toimii työpajaohjaajana, johon kuuluu mm. päivien suunnittelua, järjestelyjä ja vetämistä. Hänellä on myös omaan työhön ja työllistymiseen liittyviä ohjauskeskusteluja ja koulutuksia. Haastateltava kertoo saaneensa kaikkea tarvittavaa apua hankkeesta. Tukea on ollut käytännön tasolla sekä arvopohjaisena. Hänelle on annettu melko vapaat kädet toimia, mutta apu on ollut lähellä, häneen luotetaan ja hän voi aina kysyä. Haastateltava kertoo, ettei hänen kädestänsä pidetä koko ajan kiinni.

Haastateltava on kokenut hankkeen erittäin hyödyllisenä. Hankkeesta on ollut huomattavasti enemmän hyötyä kuin aiemmista palveluista ja toimenpiteistä, joihin hän on osallistunut. Hänen tarpeensa eivät ole aiemmissa palveluissa kohdanneet niin hyvin kuin tässä. Oikeaa työtä tehdessään, hän on voinut hyödyntää kaikkia oppeja ja kokemustansa. Haastateltava kertoo, että hänen ammatillinen itsetuntonsa oli nolla, mutta nyt se on nousut huomattavasti. Hänen työtään arvostetaan. Työ on nostanut myös hänen hyvinvointiaan. Jatkon työllistymisnäköymistä haastateltavan oli hirveän hankala sanoa. Työn kautta saadun kokemuksen, sekä jos hän onnistuu suunnitelmien mukaan opiskella lisää, sitä kautta hän näkee hyvät mahdollisuudet työllistyä. Itseluottamuksen nousun myötä haastateltavan motivaatio kouluttautua lisää on kasvanut.

Yhteenveto haastatteluista

Haastatelluilla asiakkailla oli hyvin erilaisia työllisyys- ja työttömyyshistorioita. Monet heistä olivat aikaisemmin osallistuneet erilaisiin työllisyyspalveluihin, ja osalla oli aikaisempaa kokemusta myös muista hankkeista. Muutama haastateltavista oli ollut myös koulutuksessa viime vuosien aikana. Usealla haastateltavista taustalla oli myös pitempiä sairaslomia tai osatyökykyisyyttä.

Suurin osa haastateltavista oli hankkeen myötä työsuhteessa tai työkokeilussa. Heidän toimenkuvansa ovat varsin monipuolisia ja vastuullisia. Kahdelle haastateltavalle hankkeessa mukana olo on näyttäytynyt säännöllisinä tapaamisina valmentajansa kanssa. Myös lähes kaikilla muilla oli ollut ohjaavia tai valmennuksellisia keskusteluja hanketyöntekijöiden kanssa.

Haastateltavien koettu apu ja tuki liittyi pääsääntöisesti kohtaamisiin ja keskusteluihin hanketyöntekijöiden kanssa omaan tilanteeseen, päämääriin, työllistymiseen ja työnhaakuun liittyen sekä työllistymisen ja työyhteisön tuomana tukena. Haastateltavat kokivat yleisesti saamansa avun ja tuen merkittäväksi omaan tilanteeseensa nähden. Osa kertoi, ettei ole mistään muista palveluista saanut näin paljon hyötyä. Osa kertoi esimerkiksi kuntouttavalla työtoiminnalla olleen yhtä merkittävä apu aiempaan tilanteeseensa.

Hankkeella ja sitä seuranneilla työkajoilla on ollut haastateltavien mukaan merkittäviä vaikutuksia heidän tilanteeseensa. Useat sanoivat työn ja hankkeen vahvistaneen heidän itseluottamustansa, kohentaneen mielenterveyttään sekä tuoneen sisältöä ja rytmiä elämään. Vaikutuksina tunnistettiin myös potkuna tulevaisuuteen, hyvinvointina, uusien taitojen oppimisena, arvostuksena ja henkilökohtaisen talouden paranemisena.

Haastateltavien työllistymisnäkökymät jatkossa vaihtelivat toiveikkaista aina uskomukseen, ettei kelpaa enää työmarkkinoille. Osa haastateltavista koki työnhaun ja työllistymisensä haasteelliseksi erilaisista syistä johtuen. Lopuksi monet haastateltavista halusivat vielä jakaa tyytyväisyyttään hankkeesta ja sanoivat voivansa suositella sitä kaikille.

Yhteenveto asiakaskyselyistä

Eri hankkeiden asiakaskyselyistä poimittiin laadullisesti yhteen kolmenlaisia havaintoja; mistä asiakkailta on kaikista myönteisimpiä kokemuksia, missä on eniten kehitettävää sekä muita erillishuomioita.

Myönteisimmät asiakkaiden kokemukset liittyivät erityisesti vuorovaikutukseen hanketyöntekijöiden kanssa (heidän osaamiseensa, tavoitettavuuteen, kohtaamisiin, ja valmennuksiin) sekä työkajoihin (ml. työyhteisö ja sen ilmapiiri). Työkajojen hyödyllisyys oman tulevaisuuden kannalta nähtiin suurena. Myös riittävän ohjauksen saamiseen työtehtävien suorittamiseen oltiin tyytyväisiä. Asiakkaat kokivat saaneensa paljon uusia ajatuksia työllistymiseensä liittyen ja riittävästi yksilöllistä tukea. Useissa kyselyissä myös annettiin pääsääntöisesti korkeita kokonaisarvioita hankkeille ja hankkeen toiminnoille. Yleisesti asiakkaat antoivat korkeita arvioita hankkeiden asiakaskyselyissä.

Eniten kehitettävää asiakkaat tunnistivat oman työnhaun aktivoimisessa, omien jatkosuunnitelmien selkiytymisessä sekä työpajoilla työskentelyn hyödyllisyydessä.

Muita huomioitavia asioita kyselyistä nousi asiakkaiden korkea halukkuus suositella hanketta tai palvelua muille ja miten tarpeellisena hanketta on pidetty.

2.2.3 TE-hallinnon näkökulma

TE-hallinnossa Typo-hankkeiden kanssa tekemisissä oleville osoitetussa kyselyssä kysyttiin vastaajien näkemyksiä siitä, mille asiakasryhmille (tai millaisissa tapauksissa) Typo-hankkeet ovat tuottaneet eniten hyötyä. **Kysymykseen otettiin kantaa käytännössä kahdella eri tasolla: nimeämällä konkreettisia asiakasryhmiä sekä määrittelemällä laajemmin ns. ryhmistä riippumattomia tilanteita/ominaisuuksia.** Nämä tilanteet toki saattoivat koskea enemmän tiettyjä asiakasryhmiä, mutta näkökulma niiden esilletuomisessa oli melko yleinen. **Asiakasryhmätasolla Typo-hankkeet ovat tuottaneet vastaajien mukaan kaikkein eniten hyötyä pitkäaikaistyöttömille ja maahanmuuttajille.** Lisäksi osatyökykyiset ja nuoret nähtiin ryhminä, joille on syntynyt myös melko hyvin hyötyä. Joissakin tapauksissa tuotiin myös esille ikääntyneet (yli 55-v) ja rikostaustaiset asiakkaat.

Tarkasteltaessa Typo-hankkeiden hyödyn tuottamista yleisemmällä tilanne- ja ominaisuustasolla vastauksista nousee esille selkeästi seuraavia tilanteita, joissa Typo-hankkeiden nähdään tuovan hyötyä (tärkeysjärjestys mainintojen mukaan, eniten mainittu ensin):

- Yksilöllistä tukea ja ohjausta tarvitsevat – aikaa enemmän ohjaukseen/ palveluun, henkilökohtainen kontakti, mahdollisuus räätälöidä hankkeiden antama tuki asiakkaan tarpeen mukaan jne.
- Vaikeimmin työllistettävien kohderyhmä/heikossa työmarkkina-asemassa olevat.
- Asiakkaat, joilla on osaamisen kehittämisen ja/tai työllistymisen tuen tarvetta. Osaamisessa tai kielitaidossa on puutteita ja myös osaamisen tunnistamisessa voi olla haasteita.
- Harvaanasutuilla seuduilla (pienemmissä kunnissa) olevat asiakkaat – mahdollistettu palvelut ja työpaikkoja tuotu lähemmäs.
- Asiakkaat, jotka tarvitsevat tsemppausta, rohkaisua ja hieman tuuppauksia eteenpäin.

Lisäksi hieman vähemmässä määrin esille nostettiin seuraavia tilanteita ja ominaisuuksia, joissa hyötyä on nähtävissä: rikkonaisen työhistorian omaavat, vanhentuneen koulutuksen tai alhaisen koulutustason omaavat, asiakkaat, joiden motivaatio ja elämäntilanne on hieman hukassa, mutta halua asioiden ratkaisemiseen vielä löytyy. Myös hankkeiden valmiudet, osaaminen ja olosuhteet tuottaa palveluita nähtiin yhdeksi hyödyn tuottamista määritteleväksi tekijäksi. Mikäli ne ovat kunnossa, hyötyä nähtiin syntyvän paremmin.

TE-hallinnon edustajilta tiedusteltiin lisäksi sitä, millaiset Typo-hankkeiden toimintamallit ovat näyttäneet erityisen hyvinä. Vastauksista nousee esille erityisesti kaksi tilannetta/ ominaisuutta Typo-hanketoiminnassa, jotka näyttävät hyvinä: **1) yksilöllinen valmennus ja ohjaus ja 2) yritys yhteistyö**. Yksilölliseen valmennukseen ja ohjaukseen kytkeytyy usein tiivis ja jatkuva tuki, työllistymisen esteiden löytäminen, työllistymistä edistävät palvelut, asiakkaiden oman aktiivisuuden vahvistaminen jne. Yksilöllinen valmennus ja ohjaus ei siten yksinään muodosta ns. hyvää toimintamallia, mutta tämä ominaisuus sisältyy siihen. **Yritysyhteistyö ja kyvykkyys toimia yritys- ja työnantajajapinnassa** nousi selkeästi esille hyvänä Typo-hankkeen ominaisuutena ja siten hyvänä toimintamallina. Tuloksekkaimpien hankkeiden nähtiin kykenevän vahvaan työelämäkytkökseen, jolloin edellytykset asiakkaiden työllistymiselle nähtiin paremmiksi. Tuloksekkailta hankkeilta nähtiin myös **hyvät ja toimivat yhteistyöverkostot laajemminkin toimintansa tukena** sisältäen mm. vahvaa vuorovaikutusta TE-toimiston, muiden asiakkaan tarvitsemien viranomaistahojen, järjestöjen ja oppilaitosten kanssa.

Muita hyviä Typo-hankkeiden toimintamalleja (edellisiä vähemmän esille nostettuina) olivat vastaajien mielestä erityisesti opinnollistaminen ja sen kytkeytyminen asiakkaiden palveluun. Tähän liittyy mm. kouluttautumisen polkujen rakentaminen ja toimintamallit, joihin yhdistyy palkkatuettu työ ja koulutus. Koulutuksista nostettiin erikseen esille osatutkinnot, lyhytkoulutukset ja oppisopimuskoulutus. Yhtenä hyvänä toimintamallina kokonaisuudessaan pidettiin myös palveluiden erilaista yhdistämistä mm. palkkatuettu työ ja työkokeilu. Tähän yhdistettiin myös jossain määrin hanketoimijoiden oman selkeän näkemyksen tarve, että heillä itsellään on hyvä käsitys siitä, mitä osaa he tarjoavat asiakkaan tarpeeseen. Tällä tavalla on saatu muodostettua edellytykset sille, että asiakkaan tilanne lähtee etenemään oikealla tavalla. Muita enemmän yksittäisiä hyviä toimintamalleja, ja osittain edellisiin kytkeytyviä ovat mm. realistinen työnhakusuunnitelma, piilotyöpaikkojen etsintä, erilaisten työtehtävien kokeilu työpajoilla, palvelupolun seuranta ja apu työkykyasioissa.

Kyselyssä tiedusteltiin vastaajien näkemyksiä siitä, että mikäli nähtävissä on asiakasryhmiä tai asiakkaiden palveluprosessin vaiheita, joiden osalta työllistymiseen ja/tai koulutukseen hakeutumiseen Typo-hankkeen asiakkuudella ei ole ollut merkitystä, mitä ryhmiä/vaiheita nämä ovat. Eli haussa oli tapaukset, joissa Typo-hankkeet eivät näyttäisi saavan aikaan vaikuttavuutta. Selvästi eniten vastaajat nostivat esille tässä kohtaa yhden kohde-ryhmän: moniongelmaiset ja/tai terveydellisiä ongelmia omaavat asiakkaat. Nämä ongelmat ovat vaikuttaneet siihen, että asiakkaan työttömyys on pitkittynyt ja varsinkaan avoimet työmarkkinat eivät ole heille edes realistinen tavoite. Samaisella ryhmällä haasteiden sanottiin myös näyttävän mm. palveluihin sitoutumattomuutena. Eli haasteisiin liittyy monesti myös motivaatio-ongelmat. Useissa kommentteissa todetaankin, että nämä asiakkaat eivät hyödy Typo-hankkeen asiakkuudesta, sillä he tarvitsisivat täysin toisia palveluita erityisesti terveydellisten ongelmien vuoksi ja näin ollen hankkeilla pitäisi olla mm. vahva

sosiaali- ja terveystuon tuki kuntasektorilta. Näissä tapauksissa voidaankin sanoa, että asiakkaan työmarkkinoille saannin tavoite ei kohtaa hyvin usein näiden kohderyhmien mahdollisuuksia.

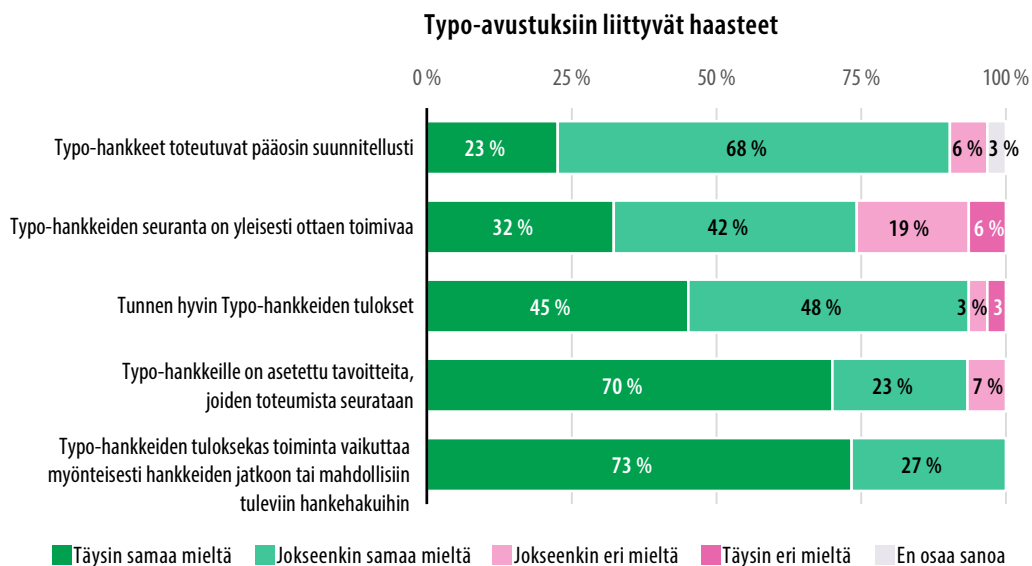
Motivaatiohaasteet nostettiin esiin myös omana haasteenaan. Tämä voi nousta esille terveydellisten ongelmien lisäksi muissakin yhteyksissä mm. silloin, kun asiakas on esimerkiksi velkajärjestelyssä tai hänellä on elämänhallintaongelmia tms. Lisäksi joskus asiakkaat eivät itse koe tarvitsevänsä mitään palveluita. Joskus myös kaikkia hankkeeseen ilmoituneita ei tavoiteta aloittamisen jälkeen. Yhtenä haasteellisena tilanteena nostettiin esille myös ikääntyvät pitkäaikaistyöttömät, joille ei useista erilaisista yrityksistä huolimatta ole löytynyt ratkaisuja. Tämä kohderyhmä ei vielä pääse eläkkeelle, mutta toisaalta valmiuksia avoimille työmarkkinoille ei ole. Lisäksi maahanmuuttajat nostettiin esille yhtenä ryhmänä, jossa Typo-hankkeiden ei nähty vievän asiakkaita tehokkaasti kohti työllistymistä.

Kysymystä käsiteltiin vastauksissa myös jaotteleamalla asiakasryhmiä/palveluprosessin vaiheita kahteen ryhmään: 1) asiakkaat, joilla on hyvät ja ajantasaiset työnhakutaidot, olemassa olevat verkostot ja kyky itsenäiseen työnhakuun, eikä tarvetta yksilölliselle työnhaukselle ja 2) asiakkaat, joiden pitkittyneen työttömyyden taustalta on paljastunut muita isoja ongelmia ja haasteita, jotka on ensin saatava kuntoon, jotta asiakas on edes työkykyinen. Ensimmäinen ryhmä on ainakin osittain ns. työstä työhön liikkuvien ryhmä, jonka ei nähty tarvitsevan erityisemmin Typo-hankkeiden tukea tilanteessaan etenemiseen. Toisen kohderyhmän osalta tuotiin myös esille, että heidän hankejaksonsa tulisi tarvittaessa keskeyttää, ja ohjata muihin palveluihin, mikä on monessa mielessä asiakkaankin hyöty.

TE-hallinnon edustajilta kysyttiin erikseen sitä, mistä syystä hankkeiden asiakkuudella ei ole ollut merkitystä näihin asiakasryhmiin/näissä tapauksissa. Vastauksissa kertautuvat em. asiakkaiden haasteet (terveydelliset syyt, elämän hallinnan haasteet, motivaatio, osaamisen puutteet, ikä jne.) ja se, että asiakkaat tarvitsisivat muunlaisia palveluita saadakseen tilanteeseensa apua ja voidakseen saavuttaa edellytykset työllistyä. Lisäksi esille nostettiin muutamia yksittäisempiä näkökantoja syistä kuten se, ettei hanke ole ollut aktiivinen avoimille työmarkkinoille päin mm. työnantajakäynnein tai että suoraan työmarkkinoille ohjautuville ei ole tarjolla rekrytointipainotteisia palveluprosesseja. Enemmän ohjausapua tarvitsevien sanottiin ohjautuvan kuntouttavaan työtoimintaan eikä Typo-rahoituksella voida tarjota palvelua tälle ryhmälle. Tässä kohtaa tuotiin myös esille onnistuneita keinoja reagoida haasteisiin: kun asiakkaan tilanne on kovin etäällä työmarkkinoista, onnistuneella palvelutarvearviolla pyritään minimoimaan tämän vaikutus ja ohjaamaan tarkoituksenmukaiseen palveluun. Lisäksi mainittiin, että hankkeisiin on onnistuttu ohjaamaan henkilöitä, joilla on potentiaalia työllistyä.

Kyselyssä haettiin myös vastaajien näkemyksiä erilaisiin Typo-hankkeisiin liittyviin väittämiin (ks. seuraava kuva). TE-hallinnon edustajat näyttävät tuntevan yleensä ottaen hyvin Typo-hankkeiden tulokset. Lisäksi Typo-hankkeiden tuloksekas toiminta vaikuttaa vastaajien mielestä selvästi myönteisesti hankkeiden jatkoon tai mahdollisiin tuleviin hankehakuihin. Samoin Typo-hankkeille on asetettu tavoitteita, joiden toteutumista seurataan. Vaikka tavoitteita on asetettu, niin kaikki eivät ole samaa mieltä kuitenkaan siitä, että niiden seuranta olisi ollut kaikin puolin toimivaa. Suurin osa piti kuitenkin hankkeiden seuranta riittävän hyvänä.

Kuvio 26. Vastausjakaumat Typo-hankkeisiin liittyvistä väittämistä (TE-hallinnon kysely).

Sanallisissa tarkennuksissa esitettiin väittämiin otettiin kantaa eniten Typo-hankkeiden seurantaan. Lähtökohtaisesti todetaan, ettei valtakunnallisesti yhtenäistä raportointia ja seuranta ole. Vastauksista heijastuu se, että seurannassa on selvästi alueellisia eroja. Esimerkiksi yhdellä alueella kerrottiin saatavan joka kuukausi tieto siitä, kuinka paljon kuhunkin hankkeeseen on ohjattu asiakkaita TE-toimistosta ja kuntakokeiluista, hankkeiden aloitusprosentti ja käyttöaste, hankkeissa olevien työnhakukoodit URA:sta. Kolmen kuukauden välein saadaan tietoa jatkopoluista hankeasiakkuuden päätyttyä (minne ovat sijoittuneet). Lisäksi tässä tapauksessa seuranta tehdään hankkeiden kohderyhmistä mm. ikäkaumasta ja syistä, miksi ei asiakas ole aloittanut hankkeessa.

Toinen esimerkkitapaus osoittaa sen, että yleensä ns. hankkeiden toteutumisen seuranta vaikuttaisi olevan kunnossa ja helpommin toteutettavissa. Tässä tapauksessa kerrottiin,

että hankkeet toimittavat asiakasseurantalomakkeen maksatuskausittain ja toteutumaa seurataan TE-toimistossa. Jos hanke ei toteudu suunnitellulla tavalla, asiaan pyritään puuttamaan ja tilanne korjaamaan. Hanketoteuttajien kynnystä olla yhteyksissä TE-toimiston yhteyshenkilöön on pyritty alentamaan ja kannustamaan tiiviiseen yhteistyöhön.

Haasteellisempaa vaikuttaa olevan tiedon saanti hanketoiminnan tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta. Kolmannessa esimerkkitapauksessa kerrottiin, että tulokset tunnetaan siltä osin kuin niitä on saatavissa. Etenkin vaikuttavuuden seurannan sanottiin olevan ongelmallista ja vaativan käsityötä. Hankkeiden toteutuminen suunnitellusti edellyttää TE-toimistolta vaativaa seuranta- ja vuoropuhelua hankkeiden kanssa ja hankkeiden tuloksellisuuden seurantamahdollisuuksien sanottiin olevan huonot. Seuranta tarkoittaa tässä tapauksessa käytännössä manuaaliseuranta- ja kysymyksen todettiin olevan myös siitä, mihin henkilöresursseja kohdennetaan TE-toimistossa ja onko edes järkevää hankkeiden vaikuttavuuden näkökulmasta kohdentaa seurantaan henkilöresursseja.

Hankkeiden tuloksia, toimivuutta ja tavoitteiden toteutumista seurataan myös mm. osallistamalla hankkeiden ohjausryhmiin. Ohjausryhmistä saadaan tietoa ainakin joissakin tapauksissa myös hankkeen tuloksellisuudesta. Eräässä kommentissa korostettiin sitä, että ohjausryhmiä tulisi pitää tiheästi ja huolehtia siitä, että niissä on tärkeänä keskustelulisäntönä hankkeen tekeminen, tavoitteet ja tulokset sekä mahdolliset tarvittavat korjausliikkeet.

Vaikuttavuuden seuranta nähtiin kyselyvastaajien joukossa haasteelliseksi erityisesti, jos asiakas ei työllisty tai pääse koulutukseen hankkeessa olon aikana tai heti sen päätyttyä. Hankkeiden asiakasryhmä huomioiden hankkeista nähtiin olevan huomattavaa muutakin merkitystä asiakkaan tilanteessa kuin erilaiset jatkopolut, ja näin ollen osa positiivista vaikutuksista ei näy tilastoissa. Esille nostettiin mahdollisuutena mm. Kykyviisarin käyttö, jonka kautta voisi olla mahdollista saada paremmin näkyväksi henkilöiden kokemaa työ- ja toimintakyvyn muutosta. Kokonaisuudessaan hankkeisiin osallistumisen jälkeiselle seurannalle nähtiin kehittämisen tarvetta ja tarve kohdistuu erityisesti seurannan systematisointiin ja kattavuuteen. Seuraavassa on esillä joitakin kehittämistarvetta hyvin kuvaavia kommentteja.

Typo-hankkeiden seuranta ei järjestelmätasolla ole riittävää. Ratkaisuna tulisi olla alueellisella ja valtakunnallisella tasolla yhdenmukainen vaikuttavuuden systemaattinen seuranta, nykyaikaisin tietoteknisin ratkaisuin.

Hankkeiden määrälliset tulokset ovat hyvin seurattavissa heille lähetetyillä seurantalomakkeilla. Hankkeiden tavoitteiden täyttymistä seurataan pitkin vuotta, mutta laadullisten tavoitteiden seurannassa on kehitettävää. Siihen valtakunnallinen malli olisi hyvä.

Hankkeilla on tavoitteita, joiden toteutumista seurataan hankkeiden aikana, mutta tämä kyselyyn vastaaminen nosti jälleen esiin sen, että hankkeisiin osallistumisen jälkeistä seurantaan olisi hyvä kehittää.

Olemme ottaneet myös Typo-hankkeiden seurantaan sähköisen Tiimerin, jollainen on käytössä myös ostopalveluidemme seurantaan. Tiimeri antaa reaaliaikaista tietoa hankkeen tuloksista niin TE-toimistolle kuin myös itse hankkeelle.

Seurantaan liittyvissä vastauksissa korostettiin myös tiiviin yhteistyön merkitystä hankkeen ja TE-toimiston välillä. Esille nostettiin mm., että TE-toimiston tulee huolehtia siitä, että se tuntee hankkijatyöntekijät ja toiminnan sekä sen tavoitteet. Lisäksi TE-toimiston tulee rahoittajan roolissa seurata tavoitteiden toteutumista. Typo-hankkeet on myös hyvä sovittaa yhteen alueen muiden palveluiden kanssa. Mahdollinen päällekkäisyys ei tuota parasta tulosta. Myös asiakkaiden ohjauksesta hankkeille on tärkeä huolehtia, jotta hankkeisiin olisi riittävästi ja sopivia asiakkaita.

Havainnot vaikuttavuudesta

Tilastollisen analyysin pohjalta nousevia havaintoja:

- Tarkastelun kohteena olleista Typo-hankkeiden asiakkaista on työllistynyt avoimille työmarkkinoille noin 17 prosenttia 18 kk hankkeessa aloittamisen jälkeen. Työllistyneiden määrä kasvaa asteittain, sillä 6 kk:n tilanteessa avoimille työmarkkinoille työllistyneiden osuus oli aineistossa noin 8 prosenttia. Todellinen työllistyneiden osuus on todennäköisesti kuitenkin suurempi, koska kohderyhmässä on osallistujia, jotka ovat työllistyneet itsenäisesti, mutta joiden työllistymisestä URA-rekisterissä ei ole merkintää.
- Asiakkaista noin 9 % on koulutuksessa 18 kk hankkeessa aloittamisen jälkeen. Tämä on pääosin työvoimakoulutusta ja omatoimista opiskelua työttömyysetuudella. Noin 2 % osallistujista on päätenyt muuhun, kuten tutkintoon johtavaan koulutukseen.
- Toiminnan muodot vaihtelevat suuresti alueittain kokonaisuudessaan. Tilastollisen analyysin kohteena olleista noin 11 000 Typo-hankkeisiin osallistuneesta noin kolmannes osallistui ensimmäisen puolen vuoden aikana hankkeessa aloittamisesta palkkatuettuun työhön, kolmannes työkokeiluihin ja kolmannes ei kumpaakaan näistä. Pohjois-Savon ja Uudenmaan alueella merkittävimmät toiminnan muodot ovat olleet muuta kuin palkkatuettua työtä ja työkokeiluja.
- Asiakkaiden toimintamuodolla hankkeessa on selvä yhteys asiakkaan tilanteeseen 18 kuukauden kuluttua. Palkkatuettuun työhön ja työkokeiluihin osallistuneista on työssä yleisillä työmarkkinoilla noin 14–15 %, kun taas Typo-asiakkaat, jotka eivät ole osallistuneet palkkatuettuun työhön tai työkokeiluun, vastaava lukema on 21 %. Ero on tilastollisesti merkitsevä, kun erot asiakaskunnan taustatekijöissä

otetaan huomioon. Työkokeilu on yhteydessä yleisempään koulutuksessa oloon ja palkkatuki vähäisempään siirtymään työelämän ulkopuolelle ja tuntemattomaan tilanteeseen. Eroa voi jossain määrin selittää erilainen asiakasvalinta erityyppisiin palveluihin.

- Typo-hankkeiden kautta työllistyvät todennäköisemmin naiset, koulutetut, nuoremmat ikäluokat sekä ne, joilla on ammatti eikä työnhakua haittaavaa sairautta tai vammaa. Koulutuksessa on puolestaan yleisemmin naiset, nuoret ikäluokat, maahanmuuttajataustaiset sekä ne, joilla on jo aiempaa koulutusta. Yksilön taustatekijät ovat kuitenkin kokonaisuudessaan varsin heikosti yhteydessä tuloksiin.
- Asiakkaan palvelulinja on selvästi yhteydessä osallistujakohtaisiin tuloksiin. Työnvälitys- ja yrityspalvelut linjan asiakkaista on 18 kuukauden päästä 32 % työllistynyt yleisille työmarkkinoille, osaamisen kehittämisen palvelulinjalla 20 % ja tuetun työllistämisen palvelulinjalla 10 %.
- Osallistujien tilanteeseen vaikuttavat tulosten perusteella kuitenkin vahvemmin tilastollisen tiedon ulkopuoliset voimavaratekijät sekä hankkeiden kyky tukea niihin osallistuvia.
- Korona-kriisi on vaikuttanut hankkeisiin osallistuneiden työllistymiseen. Työttömänä 18 kk kuluttua olevien osuus on noussut 50 %:sta 60 %:iin, työllistyminen yleisille työmarkkinoille on laskenut 16 %:sta 11 %:iin. Toiminnan muodoista palkkatuetuun työhön osallistuminen on korostunut ja työkokeiluihin osallistuneiden osuus on romahtanut noin puoleen.
- ESR-hankkeiden asiakaskunta ja toimintamuodot poikkeavat Typo-hankkeista. ESR-toiminta keskittyy lisäksi kahdelle tutkimuksen vaikuttavuustarkastelun kohteena olevalle TE-toimistoalueelle, joten ESR- ja Typo-hankkeet ovat vaikeasti verrattavissa. Vertailukelpoisinta on ESR-hankkeille keskeinen palkkatuettu työ. Tässä suhteessa ESR- ja Typo-hankkeet poikkeavat selvästi toisistaan. ESR-hankkeissa on vahva painotus yrityksissä tapahtuvaan työllistämiseen, ja osallistujat ovat yritysten kannalta houkuttelevampia, lyhyemmän aikaa työttömänä olleita. Typo-hankkeet keskittyvät palkkatuessa yli kaksi vuotta työttöminä olleisiin, joiden palkkatuki tapahtuu järjestöjen itse tarjoamana työnä. Tämä selittää pitkälti palkkatuetun työn vaikutuksissa nähtävää eroa. Typo-hankkeiden asiakkaiden joukossa on kuitenkin sellaisia, joille palkkatukityö yrityksissä voisi olla järjestöissä työllistymistä vaikuttavampi keino yleisille työmarkkinoille.
- Tilastot eivät tue odotusta, että yksilöohjaus tai yksilövalmennus johtaisi parempiin tuloksiin. Päinvastoin ryhmävalmennus on tuloksellisille hankkeille tyypillisempää. Tulos ei kuitenkaan perustu yksilötason tietoon, eli siihen, millaiseen valmennukseen henkilö on osallistunut, vaan tietoon siitä, millaista valmennusta hanke on ilmoittanut tarjoavansa. Tulos näyttää heijastavan yleistä eroa ryhmävalmennuspainotteisen työnhakuvalmennuksen ja yksilövalmennuspainotteisen työhönvalmennuksen välillä.

- Myös hankkeen ilmoittamalla verkostoitumisella näyttää olevan vain vähän yhteyttä osallistujien tilanteeseen. Poikkeuksen tekevät sellaiset hankkeet, jotka ovat ilmoittaneet tekevänsä sekä työnantaja-/yritysyhteistyötä että oppilaitosyhteistyötä. Tällaisten hankkeiden tulokset ovat muita parempia. Havainto saattaa heijastaa ekosysteemien merkitystä.
- Järjestöissä palkkatuetussa työssä olevien pitkään työttöminä olleiden tarkastelu osoittaa, ettei Typo-avustetussa toiminnassa olevien asiakkaiden tulokset ole parempia verrattuna ei-Typo-avustuksilla järjestöissä palkkatuetussa työssä oleviin. Tältä osin Typo-avustus ei näytä tuovan erillisvaikutusta, ellei sellaiseksi katsota laajemman palkkatuetun työn mahdollistamista.
- Lyhyemmän ajan työnhakijoina olleiden asiakkaiden valmennuspainotteiset Typo-hankkeet ovat pääsääntöisesti tuloksiltaan vertailukelpoisia ostopalveluna tarjottuun työnhaku- ja työhönvalmennukseen nähden. Useat vaikuttavimmista Typo-hankkeista edustavat tällaista suoraa työllistymistä tukevaa tyyppiä, joka ei toki sovellu kaikille Typo-hankkeiden kohderyhmille.
- Typo-hankkeiden välillä on merkittävän suuria eroja tuloksissa. Parhaiden Typo-hankkeiden tulokset vertautuvat parhaiden ESR-hankkeiden tuloksiin ja niihin osallistujilla on ollut jopa selvästi parempi mahdollisuus työllistyä yleisille työmarkkinoille kuin jäädä työttömäksi. Erotuksena ESR-hankkeisiin Typo-hankkeet ovat onnistuneet myös tilkitsemään paremmin vuotoa työelämän ulkopuolelle tai tuntemattomaan tilanteeseen.
- Myös valtakunnallisilla ketjuilla/toimijoilla on suuria eroja. Hyviä tuloksia on saanut mm. Sotainvalidien avustajatoiminta.
- Mikäli Typo-hankkeiden keskeinen tavoite on edesauttaa asiakkaita etenemään kohti työelämää kohtuullisella aikataululla, Typo-hankkeiden joukossa on liian paljon heikosti suorituvia hankkeita. Tätä osoittavat tyypillisten ja etenkin heikoimpien hankkeiden erot parhaisiin tai edes tuloksiltaan kohtuullisiin Typo-hankkeisiin sekä Typo-hankekokonaisuuden ero ESR-hankekokonaisuuteen. Faktapohjainen seuranta voisi auttaa myös hankkeita toimimaan tehokkaasti.
- Typo-hankkeita ei tule niputtaa yhdeksi toimenpiteeksi vaan nähdä niiden erilaisuus ja parhaiden hankkeiden hyvät käytännöt mahdollisuutena. Parhailta hankkeilta oppimista tulisi vahvistaa.

2.3 Typo-avustusten rooli

Tutkimuskysymykset:

Minkälainen rooli työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetuilla hankkeilla on/on ollut alueellisessa työllisyysdenhoidossa TE-toimistojen näkemyksen mukaan?

Tutkimuksen yhtenä selvitettävänä asiana oli Typo-avustuksen rooliin liittyvä kysymys: minkälainen rooli työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitetuilla hankkeilla on/on ollut alueellisessa työllisyysdenhoidossa TE-toimistojen näkemyksen mukaan? Kysymystä käsiteltiin erityisesti tiedonhankinnan näkökulmasta TE-hallinnon kyselyn avulla.

TE-hallinnon kyselyssä selvitettiin Typo-avustusten roolia alueellisessa työllisyysdenhoidossa useiden kysymysten avulla. Kyselyssä otettiin huomioon se, että kaikilla TE-toimistoalueilla ei ole toteutettu koko tarkasteluajanjakson 2016–2020 ajan Typo-hankkeita. Erityisesti Varsinais-Suomessa ja Etelä-Savossa viimeisimpinä vuosina näitä hankkeita ei ole toteutettu. Kysely jakaantuikin eri kysymyksiin sen mukaan, onko Typo-hankkeita toteutettu alueella vai ei. Ensimmäisenä tässä tarkastelussa käsitellään kyselyvastaukset niiden TE-toimistoalueiden osalta, joissa Typo-hankkeita on ollut koko ajan toteutuksessa.

Ennen varsinaisiin roolia käsitteleviin kysymyksiin uppoutumista tehtiin lyhyt katsaus siihen, miten asiakasohjaus Typo-hankkeisiin pääsääntöisesti tapahtuu. Vastauksista nähdään, että asiakkaat ohjautuvat pääsääntöisesti Typo-hankkeisiin TE-toimiston asiantuntijoiden tai kuntakokeilujen omavalmentajien ohjaamina. Tämä on hyvin selkeä pääsuuntaus ohjautumisessa (ks. esimerkkejä prosessista tämän kappaleen loppuun). Joissakin tapauksissa viitataan myös ns. hybridimalliin eli osa ohjataan TE-toimistosta, osa löytää hankkeen itse, osa ohjautuu hankkeeseen muiden TE-toimiston kanssa verkostotyötä tekevien kautta. Näin ollen ohjautumista tapahtuu myös muuten kuin TE-toimiston tai kuntakokeilujen kautta, mutta tämä vaikuttaa olevan aika harvoin tapahtuvaa ohjautumista. Tällöin ohjautumista voi tapahtua asiakkaiden toimesta suoraan (ottavat yhteyttä hankkeisiin) ja yhteistyökumppaneiden ja verkostokumppaneiden toimesta (ml. esim. ESR-hankkeet, monialainen yhteistyö, sosiaalitoimi, kuntien työpajat). Typo-hankkeissa toteutetaan myös omaa markkinointia asiakkaiden saamiseksi.

Esimerkkejä prosessista:

Asiantuntija informoi asiakaskontaktointin yhteydessä kohderyhmään kuuluvaa asiakasta sopivasta hankkeesta ja ohjaa asiakkaan ottamaan yhteyttä hankkeeseen. Asiakas on itse suoraan yhteydessä hankkeeseen tai jättää yhteydenottopyynnön (hankkeesta riippuen esim. puhelin, tekstiviesti, whatsapp, sähköposti, nettisivuilla oleva yhteydenottolomake). Hankkeen ohjaaja keskustelee asiakkaan kanssa hankkeen tarjoamista mahdollisuuksista ja palveluista, jonka jälkeen asiakas voi päättää lähteekö mukaan hankkeen toimintaan.

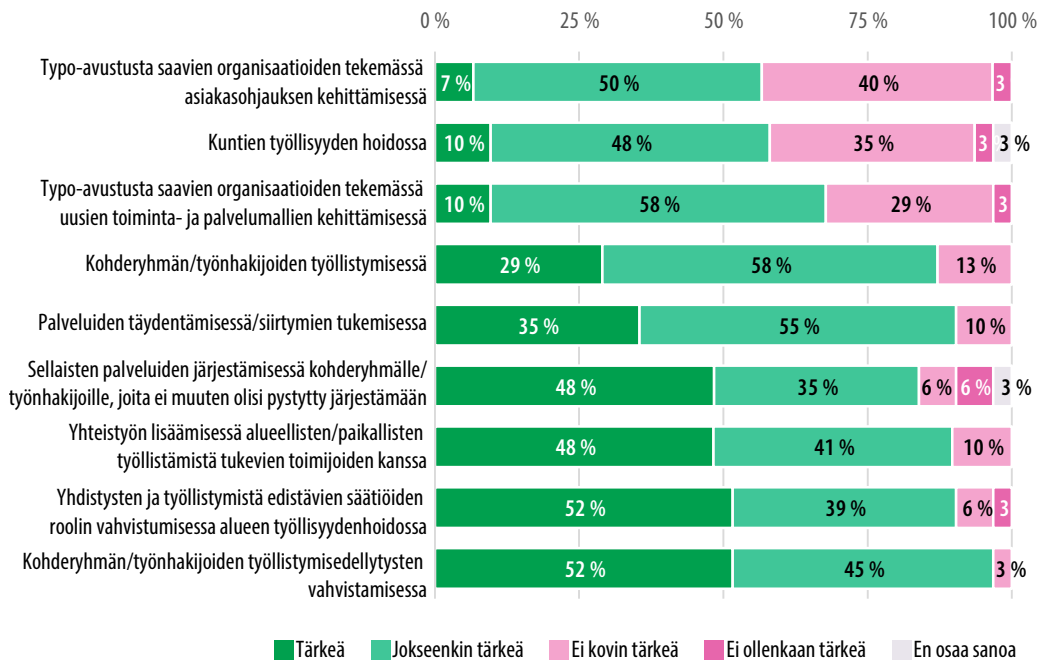
Palvelutarvearvion perusteella sovitaan hankkeesta ja annetaan yhteystiedot asiakkaan luvalla hanketyöntekijälle.

Pääsääntöisesti vastuuvirkailijat (TE + Kokeilu) ohjaavat asiakkaan. Hankkeiden omaa markkinointia myös korostetaan, mutta henkilöasiakkaan pitää kuitenkin sopia asiasta vastuuvirkailijan kanssa, jotta voidaan kolmikantaan arvioida, että hankkeen toiminta on asiakkaan palvelutarpeen mukaista ja hankejakson tavoitteet voidaan sopia.

Kyselyssä haettiin vastausta erilaisiin Typo-hankkeiden rooliin liittyviin väittämiin (ks. seuraava kuva). TE-hallinnon edustajat pitävät Typo-hankkeiden roolia ns. vahvimpana **kohderyhmän työllistymisedellytysten vahvistamisessa sekä yhdistysten ja työllistymistä edistävien säätiöiden roolin vahvistamisessa alueen työllisyydenhoidossa**. Hankkeiden rooli nähdään myös tärkeäksi **yhteistyön lisäämisessä alueellisten tai paikallisten työllistymistä tukevien toimijoiden kanssa sekä sellaisten palveluiden järjestämisessä kohderyhmille, joita ei muuten olisi pystytty järjestämään**. Suurin osa vastaajista näkee myös **palveluiden täydentämisen ja siirtymien tukemisen** sekä **kohderyhmän työllistymisen** pääsääntöisesti jokseenkin tärkeäksi rooliksi Typo-hankkeilla. Typo-avustusta saavien organisaatioiden tekemä uusien toiminta- ja palvelumallien kehittäminen nähdään puolestaan jo vähän kaksijakoisemmin vastausten jakaantuessa pääsääntöisesti jokseenkin tärkeisiin ja ei kovin tärkeisiin. Tilanne on samanlainen, kun vastaajat ottivat kantaa Typo-hankkeiden rooliin kuntien työllisyyden hoidossa ja Typo-avustusta saavien organisaatioiden tekemässä asiakasohjauksen kehittämisessä. Tämä kahtiajakautuminen selittyy pääosin sillä, että vastaajat ovat nähneet hankkeiden välillä isoja eroavuuksia: osa hankkeista on ottanut roolia myös em. asioissa, kun taas osa hankkeista ei ole tätä tehnyt.

Kuvio 27. Vastausjakaumat kysymykseen: miten merkittävä rooli Typo-hankkeilla on ollut seuraavissa asioissa alueiden työllisyydenhoidossa?

Miten merkittävä rooli Typo-hankkeilla on ollut seuraavissa asioissa alueiden työllisyydenhoidossa?

Typo-hankkeiden roolia alueiden työllisyydenhoidossa tai työvoimapalveluiden valikoimassa kommentoitiin myös sanallisesti. Tässä kohtaa tuotiin esille hyvin pitkälle samoja asioita kuin vaikuttavuudenkin näkökulmasta. Esille nousivat yksilöllistä tukea ja ohjausta tarvitsevat asiakkaat, vaikeammin työllistettävien kohderyhmät jne. Osassa vastauksia tuodaan esille, että yksilöllisen palvelun tuloksena asiakkaita on ohjautunut ja työllistynyt ja Typo-hankkeet ovat toimineet isolle määrälle asiakkaita väylänä koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen. Esille nostettiin rooli asiakkaiden työllistymismahdollisuuksien kehittämisessä, uravalinnoissa auttamisessa ja elämänlaadun parantamisessa. Yhtenä keskeisenä asiana nousee esille jatkopolutus ja onnistuminen siinä. Roolitarkastelussa Typo-hankkeet näyttävät vastauksissa usein ns. tarpeellisenä lisänä ja työkaluna työnhakija-asiakkaiden palvelussa. Typo-hankkeilla on siten nähty olevan täydentävä rooli. Myös tässä kohtaa kuten vaikuttavuustarkastelun yhteydessä nähtiin, että Typo-hankkeet tarjoavat palveluita alueilla, jossa ei muuten välttämättä ole vastaavia palveluita tarjolla. Lisäksi Typo-hankkeiden nähtiin joissakin tapauksissa pystyvän kokoamaan asiakkaille palvelukokonaisuuksia saman katon alle. Seuraavassa on esille muutamia Typo-hankkeiden roolia hyvin kuvaavia vastauksia.

Hankkeiden henkilöstö on lähempänä asiakkaita ja heillä on enemmän aikaa asiakkaille, kuin TE-toimiston asiantuntijoilla tai kuntakokeilujen omavalmentajilla.

Hankkeet toimivat tarpeellisena lisänä monen asiakkaan kohdalla, joillekin huomattavan oikeanlaisena ja tarpeeseen sopivana palveluna. Alueen hankkeet ovat onnistuneet esimerkiksi seuraavissa: työkokemuksen lisääminen, työllistymisen kannalta tarpeellisen osaamisen lisääminen, työllistymistä hidastavien esteiden nimeäminen ja purkaminen, fyysinen ja henkinen tuki työnhaun tilanteissa, osatyökykyisen työnhakijan palveluiden kehittäminen. Hakijan itsetunnon nostattamisen auttaminen yhteiskuntaan sitoutumiseen.

Typo-hankkeet tulevat palveluvalikoimassa vaihtoehdoksi siinä vaiheessa, kun asiakas on periaatteessa työkykyinen, osaa hakea töitä ja osaamistakin on, mutta työttömyys siitä huolimatta pitkittyy. Kun on olemassa realistinen mahdollisuus avoimille työmarkkinoille työllistymiseen tai koulutuksen aloittamiseen. Typo-hankkeet kokonaisuutenaan ovat toteuttaneet hyvin hankekriteereissä ja rahoituspäätöksissä tehtyjä linjauksia.

Typo-hankkeet ovat yksi työkalu työnhakija-asiakkaiden palveluun, hankkeet toimivat ns. lisäksi. Erityisesti typo-hankkeissa asiakkaille tarjolla oleva yksilöohjaus on tärkeä palvelu, hankkeen ohjaajalla on aikaa asiakkaalle ja henkilökohtaiselle palvelulle. Typo-hankkeen kautta asiakkaan on myös mahdollista helposti saada työllistymistä tukevaa lyhytkoulutusta tai valmennusta. Typojen kautta moni asiakas on myös löytänyt tuetusti työkokeilu- tai palkkatukipaikan. Lisäksi Typo-hankkeiden kautta TE-toimisto voi hyödyntää hankehenkilöstön paikallistuntemusta (esim. jos hanketta toteutetaan maakunnassa jossain pienemmällä paikkakunnalla) ja täydentää katvealueita kohdentamalla hankkeen kohderyhmän esim. jonkin toimialan työnhakijoihin, jolloin hankehenkilöstöllä on tuon alan osaamista, jota TE-asiantuntijalta ei välttämättä löydy.

Kyselyvastaajia pyydettiin ottamaan erikseen kantaa siihen, missä roolissa tai asioissa Typo-hankkeet eivät ole heidän mielestään onnistuneet. Tässä kohtaa nousee selvästi esille todellisten työllisyysvaikutusten riittämätön syntyminen, erityisesti avoimille työmarkkinoille. Iso osa tässä kohtaa mielihiteensä ilmaisseista toi esille, et-teivät Typo-hankkeet kykene saamaan riittävässä määrin avoimille työmarkkinoille johtavia vaikutuksia. Esille nousee mm. jatkopolkujen toimimattomuus ja se, että hankkeiden työmahdollisuuksien tulisi tukea paremmin työmarkkinoiden tarpeita. Lisäksi tuotiin esille, että vaikuttavuus on jäänyt lyhytkestoiseksi hankkeissa, joissa on ensisijaisesti työllistetty oman yhdistyksen toimintaan henkilöitä palkkatuella. Toimijat pitävät liian usein ja liian pitkään heille palkkatuella työllistyneet ”omissa töissä”, sen sijaan että fokus olisi vieläkin vahvemmin jatkopolkujen konkretisoimisessa avoimille työmarkkinoille (ja koulutusratkaisuihin) niin

pian kuin se palkkatukijakson aikana on vain mahdollista toteuttaa asiakkaan edun näkökulmasta. Myös hankkeiden ohjaajien nähtiin menevän joskus myös liikaa mukaan asiakkaan lyhyen tähtäimen tavoitteeseen pysyä samassa hankkeessa ”ikuisesti”, eivätkä he näissä tilanteissa kannusta, rohkaise tai joskus hieman vaadi asiakasta ottamaan seuraavaa askelta kohti vaativampaa tehtävää. Tässäkin asiassa nähtiin isoja hankekohtaisia eroja, ja osan hankkeista nähtiin onnistuneen työllistämistehtävässä ja jatkopoluttamisessa. Asiakasryhmän todettiin olevan yleensä haastava avoimille työmarkkinoille työllistämisen näkökulmasta.

Muutamien hankkeiden kohdalla on käyty tarkentavaa keskustelua siitä, mikä on hankkeen fokus; oman toiminnan/yhdistysten pyörittämisessä vaiko aidosti asiakkaan eteenpäin viemisessä ja pitkäkestoisten/tulevaisuuteen tähtäävien ratkaisujen löytymisessä.

Haasteena Typo-hankkeiden rahoituksessa on ollut hankkeiden toistuminen saman kaltaisena hankekaudesta toiseen.

Hankkeiden tulokset ovat melko hyvät mutta ne voisivat olla paremmat. Hankkeiden avulla vieläkin useamman henkilön toivoisi löytävän ratkaisuksi työn, yrittäjyyden, koulutuksen tai työllistymistä edistävän palvelun; päätyvän muualle kuin jäävän TE-toimiston asiakkaaksi.

Edelleen on haasteita myös siinä, että hankkeiden työympäristöt, työtehtävät yms. vastaisivat paremmin avointen työmarkkinoiden tehtäviä. Tässäkin on otettu iso harppaus eteenpäin. Sellaisia järjestöjä ei myöskään enää tueta, jotka ovat kaukana tästä.

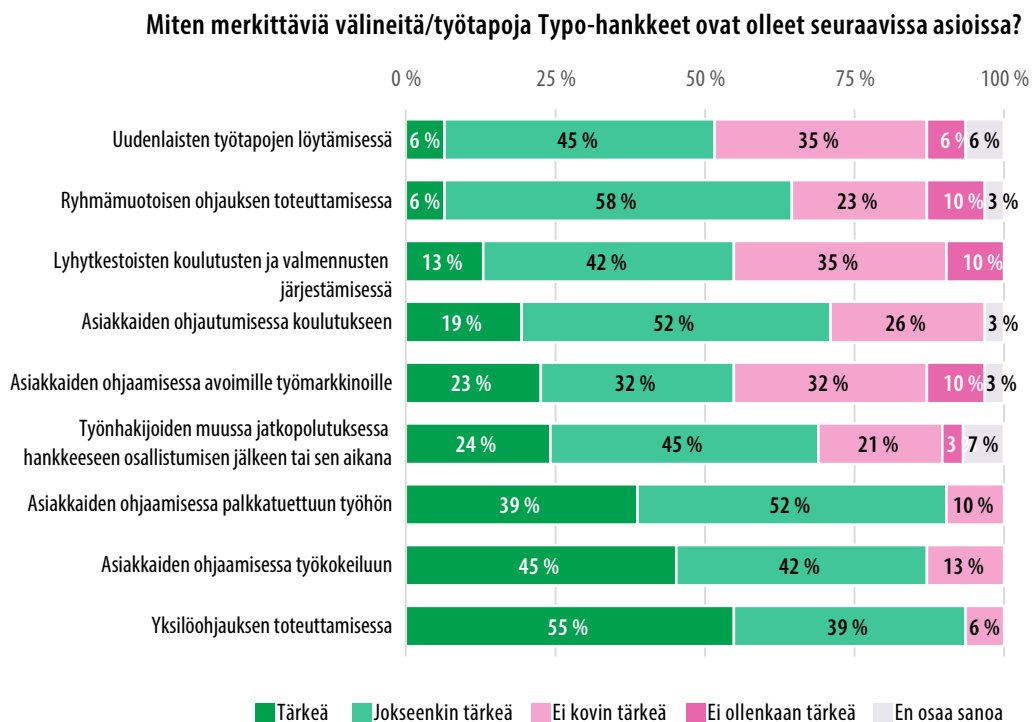
Aiemmin raportissa esille nousseet puutteet uusien toimintamallien ja palvelumallien kehittämisessä nostetaan vastaajien toimesta esille myös tässä kohtaa. Pieni osa vastaajista on kokenut, että uusien palveluiden kehittämisessä ja ylipäänsä hankkeiden kehittämistehtävissä ei ole onnistuttu odotetusti. Tällä nähtiin olevan osittain yhteyttä myös jatkuvuuden turvaamiseen liittyviin haasteisiin. Muita esille nousseita yksittäisempiä asioita, joissa Typo-hankkeet eivät ole vastaajien mielestä onnistuneet, ovat mm. osittainen päällekkäisyys muiden palveluiden kanssa, asiakasmäärien saavuttamattomuus, yritys yhteistyön riittämättömyys, vuorovaikutus asiakkaan, vastuuvirkailijan ja hankkeen ohjaajan välillä, asiakkaiden ohjautuminen hankkeisiin sekä epärealistiset odotukset ja tavoitteet. Seuraavassa on muutamia hyvin näitä näkökulmia kuvaavia esimerkkejä.

Osa yhdistyksistä hakee rahoitusta myös yhdistyksen toimintaedellytysten turvaamiseksi, mikä ei ole hanketoiminnan tavoitteena. Hankkeille löytyy harvoin rahoituslähde hankerahoituksen tilalle eli toiminnan vakiinnuttaminen ei ole yleensä mahdollista.

Me edellytämme hanketoimijoilta laajaa ja syvää verkostoyhteistyötä, myös yrityksiin. Siinä ne eivät ole kaikki tarpeeksi hyvin onnistuneet, joillakin on äärimmäisiä vaikeuksia tehdä sitä työtä. Kun he lähtevät tekemään yritys yhteistyötä, niin he suuntaavat sen välityömarkkinoille ja siellä on sitten muita yhdistyksiä, säätiöitä ja järjestöjä, joiden kanssa he miettivät työllistämisasiota. Sitten on puolestaan aivan loistavia hankkeita, joilla on tärkeimpiin paikallisiin isoihin toimijoihin hyvät yhteistyösuhteet, ja he saavat sieltä tietoa työpaikoista ja välittävät ihmisiä töihin jne. Onnistuminen riippuu hyvin paljon hankkeesta ja itse asiassa sen vetäjästä ja työnantajista ylipäätensä.

Asiakkaiden ohjautuminen hankkeeseen haastaa välillä myös. Osaan hankkeista asiakkaat ohjautuvat vaivattomasti, osalla hankkeista on suuriakin haasteita asiakkaiden saamisessa ja tätä osa toimijoista ei ole osannut huomioida. Olemme yrittäneet korostaa hanketoimijoille TE-toimistosta tapahtuvan asiakasohjauksen lisäksi myös hankkeen omaa roolia asiakashankinnassa.

Kuvio 28. Vastausjakaumat kysymykseen: miten merkittäviä välineitä/työtapoja Typo-hankeet ovat olleet seuraavissa asioissa?

Kyselyssä haettiin vastausta erilaisiin Typo-hankkeiden välineisiin ja työtapoihin liittyviin väittämiin (ks. edellinen kuva). Typo-hankkeet vaikuttavat olevan merkittävimmillään (esitystistä väittämistä) yksilöohjauksen toteuttamisessa sekä asiakkaiden ohjaamisessa työkokeiluun ja palkkatuettuun työhön. Työnhakijoiden muussa jatkopoluttamisessa, asiakkaiden ohjaamisessa avoimille työmarkkinoille ja asiakkaiden ohjautumisessa koulutukseen Typo-hankkeiden rooli nähdään pääosin tärkeänpuoleiseksi, mutta näissä kohdissa näkemykset alkavat jo jakautua merkittävästi. Tilanne on samankaltainen, kun tarkastellaan erityisesti lyhytkestoisten koulutusten ja valmennusten järjestämistä, mutta myös ryhmämuotoisen ohjauksen toteuttamista ja uudenlaisten työtapojen löytämistä. Niiden vastaajien määrä, jotka eivät pidä Typo-hankkeita kovin tärkeinä näissä asioissa, kasvaa oleellisesti. Nämä havainnot ovat hyvin linjassa aiemmin esille tulleiden sanallisten vastausten analysoinnin viestien kanssa.

Sanallisissa tarkennuksissa vastaajilla oli mahdollisuus vielä sanoittaa antamia arvioita Typo-hankkeista välineinä ja työtapana. Vastauksissa korostuu jo aikaisemmin esille tullut yksilöllisen ohjauksen merkitys runsaampine aikaresursseineen sekä hankkeiden tarjoamat monenlaiset palkkatuki- ja työkokeilupaidat. Lisäksi monesti tuodaan esille haasteellisuus saada aikaan työllistämistuloksia. Seuraavassa on esillä joitakin mielenkiintoisia näkökulmia asiasta.

Tärkein lisäarvo mitä hankkeiden työvalmentajat ovat tuoneet on se, että he ovat voineet tavata asiakkaita kasvotusten omalla paikkakunnalla. Toinen etu on se, että hanketyöntekijät eivät ole "virkamiehiä" sanan negatiivisessa merkityksessä, eli asiakkaat voivat ehkä rehellisemmin avata koko elämäntilannettaan ja esim. työnhaun esteitä työvalmentajalle.

Asiakkaan tullessa hankkeeseen jo yhteinen alkuhaastattelu/tilannekartoitus lisää asiakkaan tietoisuutta omasta tilanteestaan ja terveystarkastukseen pääseminen (ml. eläkeselvittelyt) selkeyttävät asiakkaalle itselleen mahdollisuuksia edetä omalla polullaan, esim. osaamisen lisääminen tai ammatin vaihto.

Alueellamme hakijoita on työllistynyt Typo-hankkeiden avulla avoimille työmarkkinoille melko vähäisesti, mutta palkkatuettuun työhön yhdistyksiin yms. sitäkin enemmän. Hankkeilla on ollut merkittävä, useissa tilanteissa välttämätön rooli siinä, että vaikeasti työllistyvä henkilö on saatu työllistymään palkkatuettuun työhön yhdistyksiin yms.

Erytyisesti yksilöohjaus on tärkeä palvelu, hankkeen ohjaajalla on aikaa asiakkaalle ja henkilökohtaiselle palvelulle, ohjaaja pysyy myös samana hankkeen asiakkuuden ajan. Osassa Typo-hankkeissa ohjaajat tapaavat asiakkaita viikoittain ja asiakkaiden palvelu hankkeessa voi olla hyvinkin henkilökohtaista ja tiivistä.

TE-toimiston on itse pitänyt ottaa vahva rooli siinä, että hankkeet ottavat uusia työtapoja käyttöönsä.

Alueellamme on X hanketta, joista yksi selkeästi on työllistänyt asiakkaita avoimille työmarkkinoille. Muiden hankkeiden osalta tässä on ollut haasteita.

Osalla hankkeista on hyvin napakoita asiakasohjausprosesseja ja seuranta asiakkaan työllistymisen tueksi. Osa tarjoaa vain määräaikaisen työllistymismahdollisuuden, jonka jälkeen asiakas palaa takaisin TE-toimiston tai kuntakokeilun asiakkaaksi.

TE-hallinnon kyselyssä tiedusteltiin vastaajilta myös sitä, miten Typo-hankkeiden asiakkaille tarjottavat palvelut eroavat muille TE-hallinnon asiakkaille (muuten samalla taustalla samassa tilanteessa oleville) annettavista palveluista. Eli mitä erityistä Typo-asiakkaiden nähtiin saavan. Tässä kohtaa vastaukset toistavat hyvin pitkälle jo esille tullutta, eli yksilöohjauksen merkitys korostuu. Typo-hankkeiden puolella nähtiin olevan saatavilla enemmän yksilöohjausta ja siten yksilöllisempää palvelua, enemmän ja pitkäkestoisemmin palvelua, helpommin tavoitettavan yhteysenkilön, vertaistukea jne. Myös pitkäkestoiset palveluyhdistelmät työelämäympäristössä nähtiin mahdollisiksi Typo-hankkeissa. Tämä heijastuu siten osaltaan asiakkaiden tilanteisiin. TE-toimistonäkökulmasta nähtiin, että saadaan laajemmin asiakkaan kokonaistilanne haltuun sekä saadaan mahdollisuus paremmin pureutua asiakkaiden palvelutarpeisiin kuten osaamisen kehittämiseen, työllistymisen esteiden avaamiseen ja niihin pureutumiseen. Asiakkaille tämä saattaa mm. laajentaa työllistymismahdollisuuksia, mahdollistaa kokeilla erilaisia työtehtäviä, saada apua osaamisvajaisiin puhumattakaan siitä, että ohjaus voi olla tiiviimpää, kun lähiesimies on enemmän tukena kuin ns. aidossa työpaikassa, jossa ei ole samalla tavalla ohjausresurssia asiakkaalle.

Typo-hankkeiden asiakkaille tarjottavien palveluiden ei nähty eroavan yksilöohjauksen (ja siitä koituvien hyötyjen) lisäksi muuten paljoakaan muille TE-hallinnon asiakkaille annettavista palveluista. Esimerkiksi tuotiin esille se, että hyvin saman tyyppistä palvelua saattaa olla tarjolla ostopalveluna TE-toimistoista esimerkiksi erilaisten työhönvalmennusten muodossa. Niissä nähtiin samanlaisia elementtejä kuin mitä Typo-hankkeet tarjoavat osana palvelua, mutta Typo-hankkeiden sanottiin eroavan siinä, ettei niissä ole asiakastuntirajamääriä: Typo-hankkeissa asiakasta voidaan palvella tuntimääräisesti periaatteessa rajattomasti, kun ostopalveluissa tämä on rajattu. Seuraavassa on esillä lisäksi muutamia näkökulmia Typo-hankkeiden eduista.

Hankeasiakkuus joissakin tilanteissa, ei kaikissa, mahdollistaa vapaaehtoisuutta eli sitä, ettei työttömyysturvaa sidota osallistumiseen. Hankeasiakkuus tarjoaa myös joissakin tilanteissa mahdollisuuden työkokemukseen, jonka pystyy saamaan avoimien työmarkkinoiden kaltaisessa mutta kuitenkin hieman ”pehmeämmässä” ympäristössä ja se voi nimenomaan olla joillekin palvelutarpeen mukaista.

Mahdollisuuden päivittää osaamistaan lyhytkoulutuksilla. Esim. pienemmällä paikakakunnalla ei ole tarjolla korttikoulutuksia työvoimakoulutuksena tai muillakaan toteutustavoilla kyseisellä hetkellä. Hankkeen kautta asiakkaan kortit voidaan päivittää ajan tasalle nopeallakin aikataululla ilman että asiakkaalle tulee matka- tai koulutuskustannuksia.

Yhtenä lisätarkastelukohteenä tutkimuksessa oli välityömarkkinakoordinaattoreiden rooli - onko TE-toimiston välityömarkkinakoordinaattoreiden toiminta tuonut lisäarvoa Typo-hanketoimintaan ja millaista se mahdollisesti on? Jos lisäarvoa ei ole nähtävissä, niin miksi ei? TE-hallinnon kyselyssä mielipiteet jakaantuivat asian suhteen ja siitä onkin vedettävissä johtopäätös, että tilanne näyttäisi olevan erilainen eri puolella Suomea. Vajaa puolet vastaajista oli sitä mieltä, että välityömarkkinakoordinaattoreiden toiminta on tuonut lisäarvoa Typo-hanketoimintaan. Noin kolmasosa ei nähnyt tästä toiminnasta lisäarvoa ja reilu viidesosa vastaajista ei ottanut suoraan kantaa kumpaankaan suuntaan. Lisäarvoa nähneiden joukosta nostettiin esille seuraavia asioita/lisäarvoa:

- Yhteistyö lisääntynyt Typo-hankkeiden kanssa. Tiivistänyt yhteistyötä ja tiedotusta.
- Koordinaattorilla tärkeä koordinoiva rooli. Osallistuu mm. ohjausryhmätyöskentelyyn ja vaikuttaa TE-toimiston edustajana hankkeiden toimintaan ja kehittämiseen. Tuntee alueiden toimijat hyvin. Tämä tukee esim. Typo-hankkeiden valmistelutyötä.
- Toimii hankeyhteyshenkilönä. Kun tehtävät ja toiminta on keskitetty tietylle henkilölle, se on edistänyt hankkeiden toteutusta. Hankkeilla on tuttu henkilö, johon olla yhteydessä TE-toimistossa jo hankkeen suunnitteluvaihteesta sinne hankkeen toteutusvaiheeseen asti.
- TE-toimiston sisällä koordinaattori on myös selkeä yhteyshenkilö hankeasioissa, johon asiantuntijat voivat olla yhteyksissä hankeasioissa.
- Koordinaattori seuraa Typo-avustuksen käyttöä ja hankkeiden etenemistä.

Vastaajat, jotka eivät nähneet TE-toimiston välityömarkkinakoordinaattoreiden toiminnasta syntyneen lisäarvoa Typo-hanketoiminnalle toivat esille syinä mm.:

- Välityökoordinaattorin tehtävään itsessään liittyvät asiat, kuten tehtävän laajuus ja epäselvyys, jolla vaikutuksensa siten myös Typo-hanketoimintaan.
- Priorisoinnit ja työtehtävien määrä TE-toimiston sisällä, "nyt kaikki katseet suunnattu yritysten palveluun, niin tämä jäänyt vähän jalkoihin" tai "välityömarkkinakoordinaattorin tehtävä on ollut osatehtävä, eikä välityömarkkinoiden kehittämiseen ole ollut mahdollista panostaa" tai "välityömarkkinakoordinaattorin toiminta on jäänyt suhteellisen vähäiseksi".

Rooli tilastoaineiston kautta tarkasteltuna

Tarkasteluun työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettujen hankkeiden roolista alueellisessa työllisyysenhoidossa saatiin myös lisätietoa tilastollisesta tarkastelusta. Tilastollisen aineiston pohjalta voitiin tarkastella suuuntaa-antavasti Typo-toiminnan markkinaosuuksia kolmen toimintamuodon: palkkatuetun työn, työkokeilujen ja valmennusten osalta. Vertasimme viiden tutkimusalueen Typo-asiakkaiden määrää kokonaisasiakasmäärään. Todelliset Typo-asiakkaiden osuudet ovat jonkin verran suuremmat, koska kaikkia Typo-asiakkaita ei voitu tunnistaa URA-tiedoista puutteellisten asiakaslistojen, kirjoitusvirheiden tms. vuoksi. Valmennusten osalta tieto on erityisen epävarma, koska Typo-hankkeissa tapahtuvasta valmennuksesta ei ole Ura-merkintää. Luku edustaa vaikuttavuusosiossa tarkasteltujen valmennuspainotteisten hankkeiden asiakasmäärää.

Taulukko 20. Typo-asiakkaiden osuus kaikista asiakkaista viidellä tutkimusalueella.

Toiminto	Sektori	Kaikki asiakkaat	Typo-hankkeissa	Typo-asiakkaiden osuus
Palkkatuki	Järjestöt	14 351	3 608	25 %
	Kunnat	23 570	420	2 %
	Yritykset	21 727	196	1 %
	Yhteensä	59 648	4 224	7 %
Työkokeilut	Järjestöt	18 981	2 630	14 %
	Kunnat	20 052	286	1 %
	Yritykset	33 158	621	2 %
	Yhteensä	72 191	3 537	5 %
Työnhaku- ja työhönvalmennukset		43 207	2 200	5 %

Typo-avustetun toiminnan osuus on asiakasmäärillä mitattuna suurinta järjestöjen palkkatuetussa työssä, jossa vähintään 25 % on ollut Typo-avustetussa hankkeessa. Typo-avustusten osuus on merkittävä myös järjestöjen työkokeiluista, vähintään 14 %. Sen sijaan kuntiin ja yrityksiin tapahtuvassa työllistämisessä ja työkokeiluissa Typo-avustetun toiminnan markkinaosuus on mitätön. Kunnat voivat olla myös Typo-avustuksen saajina, mutta tällaista tapahtuu hyvin vähän. Erillisessä työnhaku- ja työhönvalmennuksessa Typo-hankkeiden osuus on muutama prosentti, mutta jos mukaan lasketaan hankkeiden palkkatuen ja työkokeilujen yhteydessä tapahtuva valmennus, osuus on monikertainen, arviolta 15–20 % valmennustoiminnasta asiakasmäärillä mitattuna.

Havainnot Typo-avustusten roolista

- Lukemien valossa Typo-avustuksilla on alueellisessa työllisyyden hoidossa merkittävin rooli erityisesti palkkatuen työn edistämässä mutta myös työkokeiluissa.
- Typo-avustuksilla nähdään merkittävä rooli alueellisessa työllisyyden hoidossa erityisesti kohderyhmien työllistymisedellytysten vahvistamisessa ja yhdistysten ja työllistymistä edistävien säätiöiden roolin vahvistumisessa alueen työllisyydenhoidossa. Hankkeiden rooli nähdään myös tärkeäksi yhteistyön lisäämisessä alueellisten tai paikallisten työllistymistä tukevien toimijoiden kanssa sekä sellaisten palveluiden järjestämisessä kohderyhmille, joita ei muuten olisi pystytty järjestämään. Typo-hankkeiden roolia palveluiden täydentämisessä ja siirtymien tukemisessa sekä kohderyhmän työllistymisessä pidetään pääsääntöisesti jokseenkin tärkeänä.
- Kuten vaikuttavuustarkastelun yhteydessä tuli esille, Typo-hankkeilla on merkittävä rooli nimenomaan niiden asiakkaiden haltuunotossa, jotka tarvitsevat paljon yksilöllistä tukea ja ohjausta. Typo-hankkeet on nähty merkittäviksi välineiksi nimenomaan yksilöohjauksen toteuttamisessa sekä asiakkaiden ohjaamisessa työkokeiluun ja palkkatuettuun työhön.
- Tarkasteltaessa sitä, mitä erityistä Typo-hankkeiden asiakkaat saavat verrattuna muuten samalla taustalla ja samassa tilanteessa oleviin, esiin nousee jälleen merkittävässä roolissa yksilöohjaus: Typo-hankkeiden puolella nähtiin olevan saatavilla enemmän yksilöohjausta ja siten yksilöllisempää palvelua, enemmän ja pitkäkestoisemmin palvelua, helpommin tavoitettava yhteyshenkilö ja vertaistukea. Myös pitkäkestoiset palveluyhdistelmät työelämäympäristössä nähtiin mahdollisiksi Typo-hankkeissa.
- Typo-hankkeiden asiakkaille tarjottavien palveluiden ei nähty eroavan yksilöohjauksen (ja siitä koituvien hyötyjen) lisäksi muuten paljoakaan muille TE-hallinnon asiakkaille annettavista palveluista. Saman tyyppistä palvelua saattaa olla tarjolla ostopalveluna TE-toimistoista esimerkiksi erilaisten työhönvalmennusten muodossa. Typo-hankkeet eroavat siinä, että niissä asiakkaat saavat määrällisesti paljon enemmän ohjausta ja palvelua.
- Typo-hankkeet ovat toimineet osalle asiakkaita väylänä koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen. Esille nousee rooli asiakkaiden työllistymismahdollisuuksien kehittämisessä, uravalinnoissa auttamisessa ja elämänlaadun parantamisessa. Yhtenä keskeisenä asiana nousee esille jatkokoulutus ja siinä onnistuminen.
- Typo-hankkeet näyttävät TE-toimistojen näkökulmasta usein ns. tarpeellisenä lisänä ja työkaluna työnhakija-asiakkaiden palvelussa. Typo-hankkeilla on siten nähty olevan täydentävä rooli.

- Roolikysymyksen yhteydessä tulee esille myös niitä asioita, joissa Typo-hankkeilla ei ole nähty niin merkittävää roolia – tai ainakin näihin asioihin suhtaudutaan selvästi kaksijakoisesti. Tällainen kysymys on erityisesti Typo-avustusta saavien organisaatioiden tekemä uusien toiminta- ja palvelumallien kehittäminen. Mielenpitojen kahtiajakautuminen selittyy pääosin sillä, että vastaajat ovat nähneet hankkeiden välillä isoja eroavuuksia: osa hankkeista on ottanut roolia myös em. asioissa, kun taas osa hankkeista ei ole tätä tehnyt.
- TE-toimistojen näkökulmasta Typo-hankkeiden iso puute on todellisten työllisyysvaikutusten riittämätön syntyminen, erityisesti avoimille työmarkkinoille. Typo-hankkeiden ei nähdä kykenevän saamaan riittävässä määrin avoimille työmarkkinoille johtavia vaikutuksia. Tässäkin asiassa nähtiin isoja hankekohtaisia eroja. Esille nousee mm. jatkopolkujen toimimattomuus ja se, että hankkeiden työmahdollisuuksien tulisi tukea paremmin työmarkkinoiden tarpeita. Lisäksi vaikuttavuuden nähtiin jääneen lyhytkestoiseksi hankkeissa, joissa on ensisijaisesti työllistetty oman yhdistyksen toimintaan henkilöitä palkkatuella. Työllisyysvaikutusten odotusten yhteydessä kuitenkin asiakasryhmän on todettu olevan yleensä haastava avoimille työmarkkinoille työllistämisen näkökulmasta.

2.4 Typo-avustuksiin liittyviä ei-toivottavia ilmiöitä ja haasteita

Tutkimuskysymykset:

Työllisyyspoliittisiin avustuksiin liittyvät mahdolliset ei-toivottavat ilmiöt

Kaikissa tutkimuksen työvaiheissa kiinnitettiin huomiota myös työllisyyspoliittisiin avustuksiin mahdollisesti liittyviin ei-toivottaviin ilmiöihin. Tutkimuskysymystä kartoitettiin liitännäällä tätä kartoittavat kysymykset tutkimuksessa toteutettuun TE-hallinnon kyselyyn ja haastatteluihin.

TE-hallinnon kyselyssä vastaajia pyydettiin kuvaamaan Typo-avustuksiin liittyviä ei-toivottavia ilmiöitä, mikäli niitä on ollut havaittavissa. Eniten kiinnitettiin huomiota kahden asiaan: hankeasiakkuuksien jatkumiseen turhan pitkään ja hankehenkilöstön vaihtuvuuteen. Useat vastaajat nostivat esille Typo-hankkeisiin ohjattujen loppuasiakkaiden liian pitkän pysymisen hankkeessa, kun he voisivat työllistyä tai aloittaa koulutuksen

jo myönnetyn palkkatukijakson aikana. Tähän liittyen esitettiin havainto, että hankkeiden ohjaajat eivät riittävästi kannusta tai jopa hieman vaadi asiakasta ottamaan seuraavaa askelta kohti vaativampaa tehtävää. Siihen taas nähtiin joskus taustalla vaikuttaneen avustusta saavan järjestön toiminnan turvaaminen. Toinen useassa vastauksessa esille tuotu ei-toivottava ilmiö on hankehenkilöstön vaihtuvuus, joka aiheuttaa hankkeiden toimintaan epäjatkuvuutta ja joissakin tilanteissa uuden hankehenkilön myötä jopa muuttaa hankkeiden painopistettä siitä, mitä alun perin on suunniteltu.

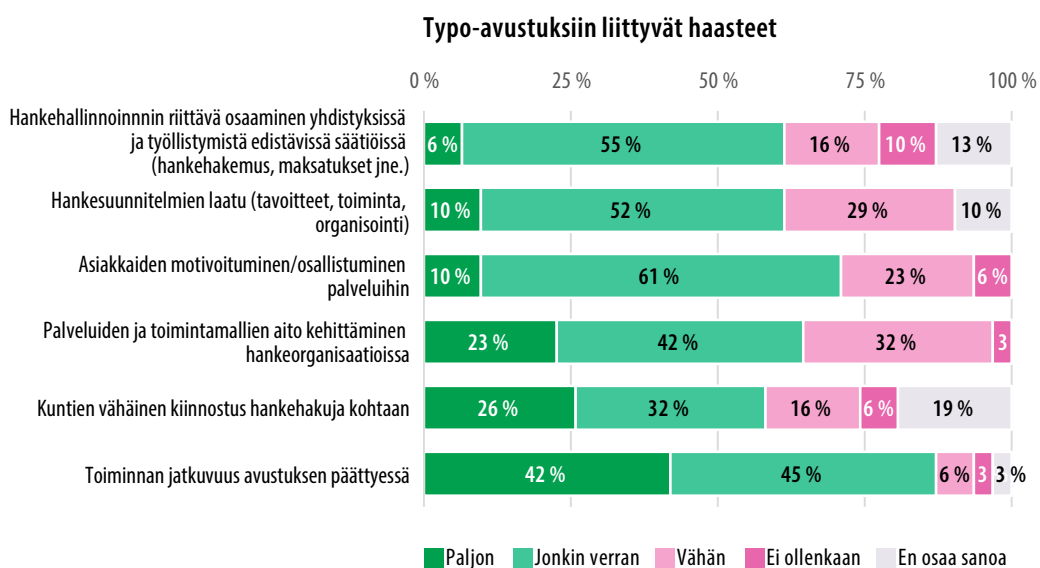
Joissakin TE-hallinnosta saaduissa vastauksissa Typo-hankkeiden ei-toivottavana ilmiönä nähtiin hankkeiden tavoiteasetannan ongelmallisuus. Hankkeiden itselleen asettamat tavoitteet ovat voineet olla epärealistiset, jolloin niitä ei ole ylipäänsä mahdollista saavuttaa, tai tavoitteet (esim. työllistymistavoite) on asetettu niin korkealle, etteivät hankkeisiin ohjatut henkilöt välttämättä kelpaakaan hankkeen asiakkuuteen. Myös se nostettiin esille, että asiakkaiden työllistymisen kannalta parhaat tavoitteet ovat joissain tapauksissa jääneet toissijaisiksi hankkeen määrällisten tavoitteiden saavuttamisen rinnalla, vaikka tarkoitus olisi suhteuttaa tavoitteet asiakkaiden palvelutarpeeseen ja valmiuksiin.

Lisäksi yksittäisinä mainintoina Typo-hankkeiden ei-toivotuista ilmiöistä esiin nostettiin seuraavat asiat:

- Hankerahoitusta haetaan enemmän henkilöstökulujen kattamiseksi kuin aitojen ratkaisujen hakemiseksi työttömille työnhakijoille.
- Hankkeiden markkinoinnista on pitänyt muistuttaa, sillä ainoa reitti heidän palveluihinsa ei ole TE-toimiston tai kuntakokeilun kautta vaan heidän itse pitää myös markkinoida hankettaan.
- Jonkin verran on rahoitustoiveita, jotka asemoituvat sosiaalisen osallisuuden teemaan.
- Kunta- ja TE-rahoituksen yhdistelmä on sekoittanut sitä, miten resurssit jakaantuvat tavoitteiden mukaiseen toimintaan. Hankkeita pitää valvoa sen osalta, että työpanos ei mene liikaa kuntouttavan työtoiminnan ohjaamiseen TE-toimiston asettamien tavoitteiden kustannuksella.
- Mitä enemmän eri hankkeita on alueella, sen haasteellisempi koko järjestelmää on hallita ja seurata.
- Palveluissa saattaa olla päällekkäisyyttä; eri hankkeissa keskenään ja TE-toimiston ostopalvelujen osalta. Tämä voi vaikeuttaa ohjausta eri palveluihin.
- Samat yhdistystoimijat hakevat mahdollisuutta Typo-hankkeisiin ilman uutuusarvoa.
- Tietyillä toimijoilla Typo-hankkeet ovat muodostuneet vakiintuneeksi toiminnaksi palkkatukityöllistämiseen liittyen.
- Välttämätöntä palvelua tuotetaan hankerahalla vuodesta toiseen.
- Yhteydenpito asiakkaan tilanteesta on puutteellista, tuloksista on vaikea määrittää mitkä ovat todellisuudessa hankkeen aikaan saamia.

Kyselyssä pyydettiin vastaajia myös arvioimaan, missä määrin mahdolliset työllisyyspoliittisiin avustuksiin liittyvät haasteet ovat näkyneet heidän alueellaan (ks. seuraava kuva). TE-hallinnon edustajien mukaan eniten on havaittavissa toiminnan jatkuvuuteen liittyvää epävarmuutta avustuksen päättyessä. Monet hankehallinnoijat toimivatkin täysin hanke- rahoituksella ja kun rahoitus päättyy, myös toiminta loppuu. Toisaalta monesti samat toi- mijat hakevat vuodesta toiseen avustusta. Tällöin jatkohakemuksia haetaan usein vain vaihtamalla hankkeen nimeä, mutta hankesuunnitelma on kuvattuna entisenlainen, jol- loin vaikkakin saadaan jatkuvuutta, toiminnan uudistuminen voi jäädä vähemmälle. Myös kuntien vähäinen kiinnostus hankehakuja kohtaan sekä hankeorganisaatioiden löyhä ote palveluiden ja toimintamallien aitoon kehittämiseen ovat selvästi Typo-avustuksiin liitty- viä haasteita. Kuntien vähäistä kiinnostusta tosin arveltiin selittävän, että järjestöt taval- laan tekevät työtä kuntien puolesta ja saavat siitä myös korvauksen, sillä kunnat kuiten- kin rahoittavat näitä samoja järjestöjä, jotka saavat Typo-avustuksen. Asiakkaiden moti- vaatioon, hankesuunnitelmien laatuun ja hankeosaamiseen liittyviä haasteita myös esiin- tyy alueilla jonkin verran, mutta niiden painoarvo jää pienemmäksi kuin ensin mainituilla. Asiakkaiden motivoiminen ja hankkeeseen mukaan saaminen on vastaajien mukaan haas- tavaa mm. siksi, että tietosuojasystä johtuen hanketoimijalle ei voida antaa potentiaali- sen asiakkaan yhteystietoja, jotta he voisivat olla suoraan yhteydessä asiakkaaseen, vaan TE-toimiston taholla on saatava asiakas itse motivoitua ottamaan yhteyttä hankkeeseen. Siinä kuitenkin ei auta, jos hankkeiden todellinen vaikuttavuus asiakkaalle on epäselvä tai TE-toimiston asiantuntijan mielikuva on, että Typo-hankkeet ovat tehottomia. Hanke- osaamisen haasteet puolestaan liittyvät yleensä uusiin toimijoihin, joiden osaaminen kui- tenkin kasvaa ajan kanssa.

Kuvio 29. Typo-avustuksiin liittyvät haasteet TE-hallinnon kyselyn mukaan (n=31).

Muutamit TE-hallinnon kyselyvastaajat nimesivät vielä erikseen Typo-avustuksissa tunnistamia haasteita. Näitä yksittäisiä nostoja olivat:

- Hyväksyttävät kustannukset on hyvin tarkkaan rajattu ja aiheuttavat kysymyksiä.
- Kunnat ja suuremmat toimijat hakevat mieluummin ESR-rahoitusta.
- Miten saadaan hankkeet asemaltaan, laadultaan ja tuloksiltaan niin kilpailukykyisiksi, että ne saataisiin kilpailemaan tehokkaasti asiantuntijan huomiosta asiakkaalle palveluita tarjottaessa kaiken muun palvelutarjonnan joukossa?
- Tavoitteiden mukainen toiminta.

Suomessa on TE-toimistoalueita, joissa on Typo-hankkeita todella vähän tai ei käytetä Typo-avustuksia ollenkaan. Niissä keskitytään vaikeasti työllistyvien työnhakijoiden tilanteen parantamiseen muilla palveluilla. Tutkimuksessa selvitettiin Etelä-Savosta ja Varsinais-Suomesta, mistä syystä alueella ei ole toteutettu Typo-hankkeita viime vuosina. Etelä-Savon TE-toimistosta todettiin, että alueella on runsaasti ESR-rahoitteista muuta hanketoimintaa, jolla asia hoidetaan. Varsinais-Suomesta puolestaan ilmoitettiin, että alueella haluttiin lähestyä uudella tavalla vaikeasti työllistyvien työnhakijoiden palvelua, koska Typo-hankkeisiin alkoi olla vaikea löytää soveltuvia asiakkaita ja samalla soveltuvien asiakkaiden motivoiminen osallistumaan tuotti vaikeuksia. Sitä varten Varsinais-Suomen alueella pilotoitiin vaikeasti työllistyville työnhakijoille suunnattu Palvelumanageripalvelu.

Palvelumanageripalvelun tavoitteena on parantaa työttömien työllistymisedellytyksiä. Siinä asiakkaalle rakennetaan yksilöllinen, hänen tarpeistaan ja toiveistaan lähtevä palvelupolku. Asiakas saa palvelussa runsaasti henkilökohtaista ja käytännönläheistä ohjausta. Palvelu kestää asiakkaalle kuusi kuukautta, mutta sen kesto voidaan tarvittaessa myös jatkaa. Asiakas voi palvelumanagerin ohjauksen aikana osallistua monenlaisiin kuntien, Kelan tai TE-toimiston tarjoamiin palveluihin. Palvelussa asiakas saa apua esimerkiksi työnhauksessa sekä työkokeilu- ja palkkatukipaikan etsimisessä, koulutusvaihtoehtojen kartoittamisessa, terveydentilaan tai työkykyyn liittyvissä asioissa (esim. kuntoutukseen hakeutumisessa) ja muissa hänen tarvitsemiinsa palveluihin liittyvissä asioissa. Asiakas tapaa oman palvelumanagerinsa kanssa säännöllisesti palvelun aikana ja saa samalla henkilökohtaista ohjausta. Palvelussa asiakas voi myös osallistua eri teemojen ryhmävalmennuspäiviin.

Palvelumanagerin palveluja on tarjottu koko Varsinais-Suomen alueella ja tapaamiset on ollut mahdollista järjestää asiakkaan omalla asuinpaikkakunnalla. Palvelumanagerin asiakkaaksi on voinut päästä joko TE-toimiston, Kelan tai oman asuinkunnan sosiaali-, terveys- ja työllistämispalvelujen kautta. Palvelumanagerin palveluntuottajina Varsinais-Suomessa ovat olleet Lounais-Suomen Martat ry, Turun seudun TST ry, Cimson Koulutuspalvelut Oy ja Valmennuskeskus Public.

Havainnot ei-toivottavista ilmiöistä ja haasteista

- TE-hallinnon näkökulmasta on tehty havaintoja kahdesta ei-toivottavasta ilmiöstä. Nämä ovat hankeasiakkuuksien venyminen ja hankehenkilöstön vaihtuvuus. Typo-hankkeisiin ohjattujen loppuasiakkaiden koettiin mm. pysyvän liian pitkään hankkeessa, kun he voisivat työllistyä tai aloittaa koulutuksen jo myönnetyn palkkatukijakson aikana. Hankehenkilöstön vaihtuvuuden nähtiin puolestaan aiheuttavan hankkeiden toimintaan epäjatkuvuutta ja joissakin tilanteissa uuden hankehenkilön myötä jopa muuttavan hankkeiden painopistettä siitä, mitä alun perin on suunniteltu.
- Typo-hankkeiden ei-toivottavana ilmiönä nähtiin myös jossain määrin hankkeiden tavoiteasetannan ongelmallisuus. Hankkeiden itselleen asettamat tavoitteet ovat voineet olla epärealistiset, jolloin niitä ei ole ollut ylipäänsä mahdollista saavuttaa.
- Typo-avustuksiin liittyvistä haasteista suurimpina näyttäytyvät TE-hallinnon näkökulmasta toiminnan jatkuvuuteen liittyvä epävarmuus avustuksen päättyessä. Toisaalta monesti samat toimijat hakevat vuodesta toiseen avustusta. Tällöin jatkohakemuksia haetaan usein vain vaihtamalla hankkeen nimeä, mutta hankesuunnitelma on kuvattuna entisenlainen, jolloin vaikkakin saadaan jatkuvuutta, toiminnan uudistuminen voi jäädä vähemmälle.
- Kuntien vähäinen kiinnostus hankehakuja kohtaan sekä hankeorganisaatioiden löyhä ote palveluiden ja toimintamallien aitoon kehittämiseen ovat selvästi Typo-avustuksiin liittyviä haasteita.
- Asiakkaiden motivaatioon, hankesuunnitelmien laatuun ja hankeosaamiseen liittyviä haasteita myös esiintyy alueilla jonkin verran. Asiakkaiden motivoimisen kannalta hanketoimijoiden yhteistyö asiakkaita ohjaavien tahojen kanssa on erityisen tärkeää, jotta asiakkaita ohjautuu hankkeisiin. Hankeosaamisen haasteet puolestaan liittyvät yleensä uusiin toimijoihin, joiden osaaminen kuitenkin kasvaa ajan kanssa.
- Hankeraportointiin liittyvänä ei-toivottuna ilmiönä nousi esiin raportoinnin sisältöjen epäyhtenäisyys, subjektiivisuus ja vertailukelpoisuuden haasteet. Lisäksi raportointi piti sisällään asiakastietojen käsittelyä, joka ei välttämättä täytä yleisiä tietosuojasetuksia.
- Suomessa on TE-toimistoalueita, joissa on Typo-hankkeita todella vähän tai ei käytetä Typo-avustuksia ollenkaan. Niissä keskitytään vaikeasti työllistyvien työnhakijoiden tilanteen parantamiseen muilla palveluilla. Esimerkiksi Etelä-Savossa asiaa hoidetaan ESR-hankkeiden avulla. Varsinais-Suomessa puolestaan on haluttu lähestyä uudella tavalla vaikeasti työllistyvien työnhakijoiden palvelua, koska Typo-hankkeisiin alkoi olla vaikea löytää soveltuvia asiakkaita ja samalla soveltuvien asiakkaiden motivoiminen osallistumaan tuotti vaikeuksia. Sitä varten Varsinais-Suomen alueella pilotoitiin vaikeasti työllistyville työnhakijoille suunnattu Palvelumanageripalvelu.

2.5 Yhteenveto tutkimuksen tuloksista ja kehittämissuosituks

Tähän lukuun on koottu keskeisimmät tutkimuksen tulokset, ja kokonaistarkasteluiden pohjalta esille nousevat kehittämissuosituks.

Typo-toiminta

Typo-hankkeiden toiminta painottuu tukityöllistämiseen ja työkokeilupaikkoihin, mutta myös suoraan työelämään tähtääviä valmennuksia ja ohjauksia toteutetaan ilman tukityöllistämistä ja työkokeilua hankkeissa. Hankkeiden asiakaskunta on yleensä kaikista heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevia, erityisesti pitkäaikaistyöttömiä. Asiakkaat ohjautuvat hankkeisiin eniten TE-toimistojen kautta. Tyypillisimmillään Typo-hanketta toteuttaa yhdistys ja hanke kestää kolme vuotta hankkeen määrärahan ollessa noin 104 000 euroa vuodessa. Vuositasolla valtakunnallisesti käynnissä on keskimäärin noin 120–150 Typo-hanketta, joita toteutetaan erityisesti Uudellamaalla, Pirkanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, Hämeessä, Kaakkois-Suomessa ja Satakunnassa. Myös muualla Suomessa on hankkeita, mutta niiden määrä ja volyyymi on hieman vähäisempi.

Vaikuttavuus

Työllistymisvaikutusten valossa Typo-avustuksilla aikaan saadut tulokset ovat melko vaatimattomat. Tarkastelun kohteena olleista Typo-hankkeiden asiakkaista on työllistynyt avoimille työmarkkinoille noin 17 prosenttia, erilaisissa työllistymistä edistävässä palveluissa on noin 23 % ja työttöminä on noin 50 % 18 kuukauden kuluttua hankkeessa aloittamisesta.

Merkittävimät tulokset Typo-hankkeisiin osallistumisista liittyvät siihen, että hankkeet onnistuvat pitämään ihmiset osallisena yhteiskuntaan ehkäisten siirtymistä työelämän ulkopuolelle tai tuntemattomaan tilanteeseen. Asiakkaiden kokemuksista tulee esille, että erityisesti hankkeiden työjaksot on nähty voimaannuttaviksi. Muutoinkin Typo-asiakkuuden hyödyt näyttäytyvät yksilöllisen tuen ja ohjauksen muodossa, mutta varsinaisesti tämä ei heijastu työllisyysvaikutuksiin. Ero tavanomaiseen TE-hallinnon palveluun on nähty erityisesti siinä, että Typo-asiakkaat saavat (ja usein tarvitsevat) määrällisesti muita paljon enemmän ohjausta ja palvelua. Työsuhde, työn merkityksellisyys ja palkka näyttelivät isoa osaa Typo-asiakkaan kokemuksesta.

Typo-hankkeiden asiakkaiden työllistymistä voitiin havainnoida vertailevasti erityisesti palkkatuettuun työhön osallistuneiden osalta. Typo-hankkeet eivät näytä tuovan lisäarvoa verrattuna siihen tilanteeseen, jossa järjestöt käyttävät palkkatukea työllistämiseen ilman Typo-avustuksia. Typo-avustuksiin kytköksissä olevien asiakkaiden työllistyminen on päinvastoin hieman heikompa. Osittain tätä selittää Typo-hankkeiden jonkin verran lyhyempi

keskimääräinen työllistämiskauden pituus, mutta pääosin tälle erolle ei löydy selitystä asiakaskuntaan tai olosuhteisiin liittyvistä tunnetuista tekijöistä. Tämä viittaisi siihen, että joillakin järjestöillä, jotka eivät ole Typo-avustuksen piirissä, on vaikuttavampia käytäntöjä tai toimintamalleja.

Typo-hankkeiden työllistymistulokset ovat lisäksi selkeästi ESR-hankkeita heikompia avoimille työmarkkinoille työllistymisen suhteen. Nämä eroavuudet vaikuttavat selittyvän varsinkin palkkatuen osalta Typo- ja ESR-asiakkaiden eroilla ja työnantajien käytännöillä. Palkkatuen osalta Typo-hankkeissa asiakkaat ovat pidempään työttöminä olleita, jotka palataan pääsääntöisesti järjestöihin osa-aikaisesti, jolloin järjestö saa 100 %:n palkkatuen. ESR-hankkeissa keskeistä on yrityksiin työllistäminen ja siten yritysten työvoimatarpeisiin vastaaminen. Nämä asiakaskunnan ja työnantajan erot heijastuvat vahvasti työllistymistuloksiin palkkatukijakson jälkeen.

Typo-hankkeiden joukossa vaikuttavinta on toiminta, jossa painotus on valmennuksessa ilman kytköstä sijoitukseen palkkatuetuun työhön tai työkokeiluun Typo-avustetussa organisaatiossa. Näiden hankkeiden asiakaskunta on tyypillisesti ollut lyhyemmän ajan työttömänä verrattuna etenkin palkkatuetussa työssä olleisiin Typo-asiakkaisiin. Tällainen valmennuspainotteinen Typo-toiminta vertautuu vaikutuksiltaan ostopalveluna hankittuun työhaku- tai työhönvalmennukseen.

Typo-hankkeiden välillä on merkittävän suuria eroja tuloksissa. Parhaat Typo-hankkeet suoriutuvat yhtä hyvin kuin parhaat ESR-hankkeet tai ostopalveluvalmennukset. Näihin parhaisiin Typo-hankkeisiin osallistuneilla on ollut jopa selvästi parempi mahdollisuus työllistyä yleisille työmarkkinoille kuin jäädä työttömäksi. Esimerkiksi järjestöissä tapahtuvan palkkatuetun työn osalta tehokkaimman järjestön ja tehottomimman järjestön välinen ero on kolminkertainen, kun verrataan yleisille työmarkkinoille työllistymistä ja työttömäksi jäämistä 18 kuukauden jälkeen ja tunnetut erot asiakaskunnassa ja olosuhteissa otetaan huomioon. Lisäksi esimerkiksi tutkimuksessa tuloksellisenä esiin nousut ja työhakuvalmennukseen painottunut Typo-hankekokonaisuus (tämän tyyppisten Typo-hankkeiden ryhmä) on johtanut 60 % useammin yleisille työmarkkinoille työllistymiseen työttömäksi jäämisen sijaan, kun tuloksia verrataan vastaavaan ostopalveluna hankittuun työhakuvalmennukseen keskimäärin. Toisaalta asiakasmäärältään suurissa Typo-hankkeissa asiakkaat ovat jääneet työttömiksi noin 70 % todennäköisemmin työllistymiseen verrattuna kuin sen toimintaa lähinnä vastaavassa ostopalveluna hankitussa työhakuvalmennuksessa.

Typo-hankkeet ovatkin erilaisia, eikä niitä voida niputtaa yhteen. Millaisia nämä hyviä tuloksia aikaansaaneet Typo-hankkeet ovat? Tilastollisen tarkastelun valossa hankkeet ovat mm. onnistuneet sekä työnantaja-/yritysyhteistyössä että oppilaitosyhteistyössä. Tuloksiltaan muista erottuvat hankkeet näyttävät olleen sellaisia, jotka suoraviivaisesti tähtäävät yrityksiin työllistymiseen. Kokemustasolla puolestaan hyviksi koetut hankkeet

sisältävät usein kaksi ominaisuutta: yksilöllinen valmennus ja ohjaus sekä yritys yhteistyö ja kyvykkyys toimia yritys- ja työnantajajapinnassa. Näiden tekijöiden myönteistä vaikutusta mitattaviin työllisyysvaikutuksiin ei voitu kuitenkaan vahvistaa tilastollisella analyysillä.

Koska Typo-avustettu palkkatukeen suuntautunut toiminta sen pääasiallisessa muodossa järjestöissä tapahtuvassa yli kaksi vuotta työttömänä olleiden työllistämisen ei ole keskimäärin vaikuttavampaa kuin vastaava toiminta ilman Typo-avustusta, tällaisen toiminnan perusteena täytyy olla muunlaiset vaikutukset kuin vaikutukset työllisyyteen. Tällaisen toiminnan osuus Typo-avustuksista on arviomme mukaan vähintään kolme miljoonaa euroa vuodessa. Tutkimuksen tulosten pohjalta ei voida kuitenkaan päätellä, olisiko pitkään työttömille ollut tarjolla tällaisia palkkatuetun työn mahdollisuuksia samassa laajuudessa ilman Typo-avustuksia ja mikä tätä kautta mahdollisesti luotu hyöty osallistuneiden hyvinvoinnille olisi ollut.

Vaikka ESR-hankkeet ovat Typo-hankkeita tehokkaampia työllisyysvaikutuksiltaan, ero selittyy osin asiakaskunnan poikkeavuudella ja erityisesti palkkatuen osalta hyvin erilaisella toiminnalla. Typo-hankkeet ja ESR-hankkeet eivät näytä tutkimustulosten valossa olevan keskenään vaihtoehtoja ja siten kustannusten vaikuttavuuden vertailu voisi olla harhaanjohtavaa. ESR-hankkeiden toimivuus nostaa esiin kuitenkin tarpeen uudelleen suunnata Typo-hankkeiden palkkatukea, kuten myös Asplund ym. 2018 esittävät yleisesti muun kuin yrityksiin suuntautuneen palkkatuen osalta.

Koska valmennuspainotteiset Typo-hankkeet vertautuvat vaikuttavuudeltaan vastaaviin ostopalveluina hankittuihin työnhaku- ja työhönvalmennuksiin, kustannusvaikuttavuuden kannalta ratkaisevaa on näiden kahden eri valmennuksen toteutusmuodon yksikkökustannukset. Suuntaa antava yksikkökustannusten vertailu (euroa/osallistuja) viittaa siihen, että ostopalveluvalmennus olisi työvoimahallinnon kustannuksia tarkastellen keskimäärin edullisempaa (kuin Typo-hankkeiden valmennus (suuntaa antavasti 900 euroa/asiakas). Typo-hankkeiden väliset erot ovat kuitenkin suuria myös osallistujakohtaisten kustannusten osalta. Kustannustehokkaimmat ja myös työllistymistuloksiltaan vaikuttavimmat hankkeet ovat vertailukelpoisia ostopalveluna hankittuun valmennukseen nähden.

- Typo-hankkeiden kyvykkyuteen saada aikaan työllisyysvaikutuksia tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota. Esimerkiksi Typo-avustusta saaviin organisaatioihin palkkatuella työllistyneitä tulisi saada nopeammin jatkopoluille avoimille työmarkkinoille. Typo-hankkeiden palkkatuella työllistäminen oman järjestön toimintaan on hyvin yleistä. Typo-hankkeilla edistetään tällä hetkellä enemmän järjestöjen edellytyksiä työllistää palkkatuella kuin asiakkaiden avoimelle työmarkkinoille päätymistä/ohjautumista.

- Esim. vastaavassa tilanteessa olevat ESR-hankkeiden asiakkaat työllistyvät usein palkkatuella yrityksiin, mutta Typo-hankkeissa tämä on hyvin harvinaista. Työllistyminen yrityksiin ei ole realistinen tavoite kuitenkaan isolle osalle Typo-asiakaskunnasta, mutta kuitenkin osa järjestöissä palkkatuetussa työssä olevista voisi olla vaikuttavamman toiminnan piirissä.
 - Avoimille työmarkkinoille johtavia polkuja ja vaikutuksia kaivataan lisää.
 - Asiakkaiden jatkopolkujen toimivuuteen on syytä kiinnittää huomiota. Lisäksi hankkeiden työmahdollisuudet tulee saada laajemmin Typo-hankkeissa tukemaan työmarkkinoiden tarpeita.
 - Hankeasiakkuuksien turhan venymisen välttäminen on tarpeen.
 - Järjestöjen hankeosaamisen kehittäminen tavoitteellisempaan suuntaan.
- Tuloksekkaimpien Typo-hankkeiden toiminnasta on syytä ottaa oppia. Näiltä parhailta hankkeilta oppimista tulisi vahvistaa (ja vaatia) sekä viedä näitä oppeja käytäntöön laajemmin Typo-hankkeiden joukossa. Lisäksi olisi hyödyllistä ottaa oppia niiden järjestöjen toimintatavoista, joissa ei ole käytössä Typo-avustusta, mutta joissa on käytetty palkkatuettua työtä vaikuttavasti.
 - Hankkeet, jotka keskittyvät onnistuneesti työnantaja-/ yritysyrityshöön ja oppilaitosyrityshöön ja näin ollen tähtäävät suoraviivaisesti yrityksiin työllistämiseen, saavat aikaan hyviä tuloksia.
 - Heikoimpien Typo-hankkeiden nostaminen paremmalle tasolle tai riman nostaminen näiden hankkeiden rahoittamiselle.
 - Vaikuttaminen hankeorganisaatioiden löyhään otteeseen palveluiden ja toimintamallien aitoon kehittämiseen.

Typo-hankkeiden rooli

Kuten vaikuttavuustarkastelu osoitti, Typo-hankkeet eivät tuota työllistymisen tai koulutukseen hakeutumisen mittareilla mitattuna kovinkaan hyviä tuloksia. Typo-hankkeiden rooli on enemmän kohderyhmien työllistymisedellytysten vahvistamisessa ja järjestöjen roolin tukemisessa alueiden työllisyydenhoidossa. Typo-hankkeiden rooli vaikuttaa siten olevan laajemmin työllisyydenhoidon näkökulmasta ensisijaisesti palveluiden ja palvelujärjestelmän täydentämisessä. Typo-hankkeet ja ESR-hankkeet edistävät osittain samojen asiakasryhmien tilanteita. Typo-hankkeiden etuna suhteessa ESR-hankkeisiin on alueellinen kattavuus, sillä ESR:n resurssit vaihtelevat alueittain (Itä- ja Pohjois-Suomi vs. muu Suomi). ESR-hankkeet eroavat Typo-hankkeista puolestaan siinä, että niihin osallistutaan vapaaehtoisesti.

- Osa Typo-hankkeiden asiakkaista on sellaisia, että heidän tarpeisiinsa ratkaisut ovat löydettävissä paremmin muualta kuin Typo-hankkeista. Erityisesti katse kääntyy näissä tapauksissa sosiaali- ja terveystieteiltä saatavan tuen ja ohjauksen suuntaan.

- Mikäli Typo-hankkeet halutaan nähdä jatkossakin palveluiden täydentäjinä, tulisi tämä rooli tiedostaa entistä paremmin ja määritellä tarkemmin se, mitä Typo-hankkeilta odotetaan. Nyt odotuksia on sekä työllisyysvaikutusten suhteen että syrjäytymisen ehkäisemisen suhteen. Pitäisikö Typo-hankkeet jakaa esimerkiksi kahteen eri ryhmään tavoitteiden suhteen ja järjestää rahoitus sen mukaisesti tavoitteineen (palveluiden profilointi)? Tällöin Typo-hankkeet toimisivat selkeämmin erilaisissa täydentävissä rooleissaan (TE-hallinnon palveluvalikoimaan nähden). Typo-hankkeet toimivat nykyisellään parhaiten siinä, että ne kykenevät pitämään osallistujat mukana toiminnassa ja työnhaussa ehkäisten syrjäytymistä. Typo-toimintaan osallistuminen ehkäisee myös sitä, etteivät asiakkaat häviä TE-hallinnon näkökulmasta tuntemattomaan tilanteeseen.
 - Typo-hankkeiden roolin kirkastaminen TE-toimiston palveluvalikoimassa.
 - Palveluiden profilointi – mitä Typo-hankkeilta halutaan ensisijaisesti. Työllistämistä vai syrjäytymisen ehkäisyä?

Typo-hankkeiden raportoinnin puutteet

Typo-hankkeiden raportoinnissa esiintyy paljon puutteita. Hankkeiden raportointi on epäyhtenäistä ja raportoinnin laatu vaihtelee hyvin paljon. Raportointitietojen luotettavuus ja epäyhtenäisyys korostuvat erityisesti ilmoitetuissa asiakasmäärissä, toimenpiteissä ja siirtymissä. Puutteet raportoinnissa heikentävät myös Typo-hankkeiden seuranta ja siten kuvan muodostumista toiminnan tuloksista ja vaikutuksista.

- Typo-hankkeille tulee saada kattava ja systemaattinen raportointi sekä seuranta erityisesti hankkeiden asiakasmääristä, tuloksista ja siirtymistä.
 - Asiakkaan koodaus asiakastietojärjestelmään. Tällainen menettely on ainoana alueena käytössä Pohjois-Savossa. Tämä mahdollistaa järjestelmällisen seurannan.
 - Yhteinen mittaristo tavoitteineen seurantaan. Kun hankkeen asiakkaat tiedetään järjestelmällisesti, voidaan TE-toimistojen seurantaan liittyvää työtä jopa keventää ja vahvistaa tukea hankkeille. Myös hankkeille voidaan tuottaa säännöllisesti raportointia ja vertailua niiden tilanteesta. Tämä voisi vahvistaa vertaisoppimista parhailta hankkeilta. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa käytetyt menetelmät ovat sovellettavissa säännölliseen seurantaan, jossa otettaisiin huomioon myös hankkeiden asiakaskunnan erot.
 - Soveltamisohjeiden päivitys ja selkeytys, jotta hanketoimintaan liittyisi vähemmän tulkinnanvaraa.
 - Kun hankkeista on luotettavaa tietoa, tuloksia voidaan käyttää hankkeiden ja hankkeiden jatkorahoituspäätösten tukena. Osa Typo-hankkeille maksettavasta tuesta voisi olla myös sidoksissa hankkeen varmennettuun tuloksekkaaseen etenemiseen ja raportointiin.

Liite 1. Loput asiakastarinat ja haastattelukysymykset

Timo

32 vuoden työuran ja sairastumisen jälkeen haastateltavalla on ollut hänen mukaansa laihanaisesti töitä viimeisen vajaan 10 vuoden aikana. Viimeiset kolme vuotta hän on ollut kyläavustajana. Sitä ennen hän on ollut monissa eri työkokeiluissa ja palkkatukitoissa eri tahoilla. Kyläavustajan tehtäviin kuuluu mm. kunnossapitotöitä, kyläkirjaston hoitamista, luontokohteiden huoltoa ja puhelinpäivystystä. Jokainen päivä on erilainen.

Asiakkaiden hyvä palaute on ollut haastateltavalle paras tuki, mikä on auttanut jaksamaan. Hän on saanut myös esihenkilöltä tukea, arvostusta ja vapaat kädet. Haastateltava on ollut tosi tyytyväinen mahdollisuuteensa ja hän on pitänyt työtä tosi hyödyllisenä omaan tilanteeseensa. Haastateltavan itseluottamus on parantunut, hän on saanut itsevarmuutta ja työ on auttanut arvostamaan itseä ihmisenä ja persoonana sekä hyväksymään omat heikkoudet ja vahvuudet. Työssä hän on päässyt käyttämään vahvuuksiaan ja oppinut myös koneiden käyttöä sekä organisointikykyä. Haastateltava sanoi, että voisi tehdä kyläavustajan töitä eläkkeelle asti. Työstä hän on saanut myös henkistä ja fyysistä tyydytystä, piristystä sekä taloudellista vapautta. Haastateltava kertoo työn olevan yhtä hyödyllinen kuin aikaisemmatkin toimenpiteet.

Työllistymisnäkymät haastateltava näkee aika surkeina. Hän pitää itseään liian vanhana ja alikoulutettuna työmarkkinoille. Hän on miettinyt kouluttautumista, mutta se on tuntunut hänestä hukkaan heitetyltä ajalta. Kevytyrittäjäyys on yksi vaihtoehto hänelle. Lopuksi haastateltava halusi vielä sanoa, että kyläavustaja on ollut mahtava duuni pitkäaikaistyöttömälle!

Tapani

Haastateltava kertoi jääneensä muutama vuosi sitten pitkältä työuralta pois. Hänellä ei ole aikaisempaa kokemusta muista työllisyyspalveluista. Nyt hän on hankkeen myötä palkattuella yhdistyksessä. Hänen toimenkuvaansa kuuluu mm. urheilupaikkojen ja luontokohteen hoitaminen.

Hankkeen ja työllistymisen myötä hän kuvaa omaavansa jälleen yhteiskuntakelvollisen olotilan. Työelämässä mukana olosta on ollut hänelle apua. Hankkeessa hän on osallistunut myös yhdelle tietokonekursille. Eniten apua hän kokee saaneensa omaan mielentilaansa. Haastateltava on kokenut hankkeen erittäin hyödyllisenä hänen tapauksessaan.

Hän on saanut hankkeesta uutta potkua tulevaisuuteen sekä sillä on taloudellisesti karvan verran parempi vaikutus.

Haastateltava ei oikein tiedä omia työllistymisnäkömiään. Hän ei koe itseään kovin halutuksi työmarkkinoilla, mutta on kuitenkin toiveikas töiden löytämiseen.

Olli

Haastateltava on ollut viimeisen viiden vuoden aikana osittain töissä ja osittain työttömänä. Hänellä on aikaisempaa kokemusta kurssista, jossa valmennettiin uudelle uralle. Haastateltava on työsuhteessa hankkeessa kierrätyskeskuksella, jossa hänen toimenkuvaansa kuuluvat mm. kassan, myyjän, varastomiehen, autonkuljettajan ja työnohjaajan työt sekä logistiikkapäällikön sijaistehtävät.

Hienoin asia haastateltavan mukaan on ollut se, että työnantaja on antanut hänelle hänen kykijensä osoittamaa vastuuta ja vapautta. Eniten apua hänelle on ollut työnohjaajaroolista, jossa hän on päässyt kehittämään tehtävänkuvia, työohjeistuksia ja opastamaan työllistettyjä. Nykyisen hankkeen myötä mahdollistunut työsuhde ei vertaudu mihinkään muihin aiempiin palveluihin, joissa haastateltava on ollut. Hän kertoi saaneensa hankkeesta äärettömän paljon hyötyä ja positiivista vaikutusta omaan tilanteeseensa. Haastateltava kertoi hänen itseluottamuksensa kasvaneen. Tulevaisuudensuunnitelmiin liittyen hänellä on oma liiketoimintasuunnitelma valmiina ja hän sanoi todennäköisesti perustavansa toiminimen nykyisen työsuhteensa jälkeen.

Marja

Viimeisten vuosien aikana ennen hankkeeseen osallistumista haastateltava oli vuoden kuntouttavassa työtoiminnassa, hän haki opiskelupaikkaa ja suoritti opinnot loppuun, ja hän on ollut työttömänä. Haastateltava kertoi, että hänen työkykynsä on laskenut. Tällä hetkellä hän on hankkeen kautta työkokeilussa järjestössä. Haastateltavalla on myös aikaisempaa kokemusta toisesta hankkeesta, kun hän oli palkkatuella sotaveteraanien avustajana.

Nykyisessä hankkeessa hän on tavannut ja keskustellut valmentajansa kanssa säännöllisesti. Keskustelut liittyvät paljon jatkopolkujen mietintään. Haastateltava kokee saaneensa keskusteluista suunnitelmallisuutta, kannustusta ja vaihtoehtojen etsimisapua. Hän on saanut apua myös ansioluettelon parantamiseen. Eniten apua hänen mukaansa on ollut työkokeiluun pääsemisestä. Haastateltava näkee saamansa avun ja tuen positiivisena tilanteeseensa nähden. Hänet on otettu hankkeessa vastaan ihmisenä ja tilanteen mukaisesti. Hänen mukaansa on mukava käydä juttelemassa ja miettiä asioita lisää kotona. Aikoinaan hänelle oli tosi hyvä, kun hän pääsi kuntouttavaan työtoimintaan, josta hänelle oli paljon henkistä apua. Nykyinen hanke on antanut hänelle lisää potkua, että jotain voisi vielä keksiä jatkoon.

Haastateltava tunnistaa hankkeella olleen positiivisia vaikutuksia hänen tilanteeseensa. Hän on tykännyt olla työkokeilussa, jossa hänen työnsä on ollut mielekästä ja hänet on otettu yksilöllisesti huomioon. Tulevista työllistymisnäkymistä hän ei vielä tiedä. Hän miettii, onko mahdollisuutta saada jostain työtä 4–6 tunnin työpäivällä. Haastateltava koki vaikeaksi lähteä etsimään töitä. Hankkeessa kuitenkin etsitään sopivia paikkoja ja ehkä töitä voi löytyä heidän avullansa. Lopuksi haastateltava totesi, että hän oli ollut epäileväinen hankkeen esitettä lukiessaan, mutta hänen kohdallaan hanke olikin positiivinen asia ja vielä kun hänelle sattui hyvä valmentaja.

Jaakko

Haastateltava päätyi pienyrittäjästä työttömäksi henkilökohtaisesti vaikeana aikana. Hän hakeutui kuntouttavaan työtoimintaan neljä vuotta sitten, josta hän sai potkua opiskella opintoja loppuun ja tehdä freelancerin hommia. Nyt hän on palkkatuella hankkeessa ja tekee samalla taiteen kentällä keikkoja. Aikaisempaa kokemusta hänellä on kuntouttavan lisäksi sparrauskeskusteluista uusien työmahdollisuuksien kehittämiseen, kun hän jäi työttömäksi.

Hankkeessa haastateltavalla on kaksoisrooli yhteisökehittäjänä sekä viestinnän kehittäjänä. Työssään hän järjestää myös työpajoja ja tapahtumatuotantoa. Haastateltavalla on ollut kaksi kertaa kuukaudessa ohjauskeskustelut, jotka hän on kokenut tosi positiivisiksi. Keskustelujen myötä tulevaisuus pyörii jo mielessä, vaikka työsopimus on vasta puolessa välissä. Haastateltava on kokenut hankkeen monella tasolla hyödylliseksi tilanteeseensa. Hän on päässyt tutustumaan, verkostoitumaan ja luomaan luottamusta potentiaalisten tulevien yhteistyökumppanien kanssa freelancer-työt silmällä pitäen. Haastateltava kertoi myös olleensa viimeksi 2000-luvun alussa palkkatyössä ja tämän työsuhteen myötä hänelle on ollut hyvä oppia olemaan työyhteisössä mukana. Hän on saanut itseluottamusta, positiivista palautetta ja häneen luotetaan työpaikalla. Aiemmin kuntouttavassa hän sai arkirytmien ja positiivista haastamista, nyt ollaan kuitenkin hänen mukaansa uudella tasolla verkostoitumisen yms. myötä. Hän kuvaa hyötyjen olleen molemmissa kuntouttavassa ja tässä selkeitä, mutta erilaisia.

Tulevaisuudessa haastateltava näkee itsensä mahdollisesti freelancerina. Hänellä voi olla myös mahdollisuus työllistyä hankkeisiin, mikäli hakemukset menevät läpi. Työllisyysnäkömät hän näkee varsin positiivisina. Haastateltava halusi nostaa lopuksi palkkatuen pituuden kasvattamista yli vuoteen tapauskohtaisesti. Hänen mukaansa palkkatuen myöntäminen voisi olla myös tapauskohtaista esim. haastattelun myötä, ettei joidenkin sopivien henkilöiden täytyisi odotella jonkin työttömyysajan täyteen tuleamista.

Juhani

Haastateltava on ollut useamman viime vuoden poissa työelämästä työtapataturman vuoksi. Aiemmin hän on osallistunut kuntouttavaan työtoimintaan pari vuotta sitten ja

muutamaan eri 1–2 kuukauden työnhakukurssille yli viisi vuotta sitten. Nyt hän on palkattuella hankkeessa toiminnan ohjaajana, joka vastaa kuntouttavan työtoiminnan ja työkokeilijoiden työtehtävistä sekä niiden seurannasta. Ohessa hän hoitaa toimipisteen sosiaalista mediaa, mainoksia ja niiden jakelua.

Suurin ja tuntuvin apu hankkeesta on ollut haastateltavalle arkirytmien muodostuminen ja työyhteisö. Hänen mukaansa on ollut erittäin mukavaa, kun on päässyt mukavaan työyhteisöön ja saanut täytettä päiviin pitkän työelämästä poissaolon jälkeen. Hankkeessa on pidetty myös pienimuotoisia palavereita, joissa on piirretty suuntaviivoja, mihin hän voisi jatkaa tämän jälkeen. Haastateltava sanoo hankkeen olleen täyskymppi omaan tilanteeseensa nähden. Nyt kaikki mahdollinen on otettu huomioon ja on onnistuttu paljon paremmin kaikilla osa-alueilla. Aikaisemmassa kokemuksessa kuntouttavassa työtoiminnassa käytännössä vain menttiin paikalle ja lähdettiin kotia, mikä ei niinkään ollut kuntouttavaa. Hankkeen hän on kokenut huomattavan hyödyllisemmäksi ja merkittävämmäksi kuin kuntouttavan. Haastateltava tunnistaa hankkeen positiivisia vaikutuksia arkeensa ja normaaliin elämän menoon, jaksamiseen ja kaikissa elämän osa-alueissa.

Työllistymisnäkymät ovat haastateltavan mukaan ihan hyvät, vaikka hänellä on vielä vähän hakusessa, mihin jatkaa tästä. Hänen mukaansa suuret linjanvedot on suunniteltu ja uskoo määränpään vielä valkenevan. Haastateltava on ollut tosi tyytyväinen hankkeeseen, ja on kokenut sen niin kokonaisvaltaisesti auttavaksi, että voi suositella sitä kaikille.

Haastattelukysymykset:

1. Kuvaile työllisyys- ja työttömyyshistoriaasi viimeisen 5 vuoden ajalta?
2. Mistä työllisyyspalveluista tai toimenpiteistä sinulla on aikaisempaa kokemusta ja milloin? (Muut hankkeet, valmennukset, kuntouttava työtoiminta, työkokeilu, palkkatuki tms.)
3. Kuvaile tyypillistä päivääsi järjestössä/hankkeessa? Mikä on toimenkuvasi?
4. Mitä apua tai tukea olet kokenut saaneesi (hankkeesta)? Mistä on ollut sinulle eniten apua?
5. Kuinka hyödyllisenä olet kokenut saamasi avun/tuen tilanteeseesi nähden? Jos sinulla on kokemusta muista työllisyyspalveluista, miten hyödyllinen nyt saatu apu/tuki on verrattuna siihen?
6. Mitä vaikutuksia hankkeella on mielestäsi ollut omaan tilanteeseesi? (mm. työllistyminen, työllistymisvalmiudet, koulutukseen hakeutuminen, tulevaisuudenusko jne.)
7. Minkälaiset työllistymisnäkymät sinulla on jatkossa? / Mihin olet edennyt hankkeen jälkeen?
8. Onko sinulla joitain muita kokemuksia tai asioita, joita haluaisit jakaa hankkeeseen liittyen?

Lähteet ja kirjallisuus

Aho S, Tuomala J, Hämäläinen K & Mäkiäho A (2018), Työvoimapalveluiden kohdistuminen ja niihin osallistuneiden työllistyminen, Valioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 19/2018

Alasalmi ym. (2019). Työttömyyden laajat kustannukset yhteiskunnalle. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 16/2019

Asplund R, Kauhanen A, Päälyssaho M, Vanhala P (2018) Palkkatuen vaikuttavuus – palkkatukijärjestelmän ja sen uudistuksien arviointi, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 75/2018

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) tilinpäätös vuodelta 2020. KEHA-keskus

Eskelinen, J., ja Keshvari, A. (2017): Business intelligence solution for evaluating the matching efficiency of public employment services in Finland, Recent Applications of Data Envelopment Analysis: Proceedings of the 15th International Conference of DEA

KEHA-keskus. Määrärahojen sidontakoosteet vuosilta 2017–2020

KEHA-keskus, Ostopalveluvalmennusten kokonaiskustannukset Uudenmaan ja Pohjois-Savon ELY-keskukset, M-L. Laakso 30.3.2019

KEHA-keskus. Typo-avustusten seuranta- ja vertailuraporttitiedot (ns. kirjanpidon raportit 2016–2020) ja hankekoostetaulukot 2017–2020 (ns. RS-raportit) Typo-avustuksista

Mayer, M., Eskelinen, J., Laasonen, V., Nyman, J., Valtakari, M., Ranta, T., ja Yli-Koski, M. (2019), Työkokeilu TE-toimiston palveluna, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2019:16

Pitkänen, Sari ja Harju Hanna (2019) Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettavien hankkeiden vaikuttavuuden arviointi Pohjois-Pohjanmaalla. Kuntoutussäätiö

TE-palvelut: Palkkatuki on tarkoitettu. ladattu <https://www.te-palvelut.fi/fi/tyonhakijalle/tukea-tyollistymiseen/tyollistyy-palkkatuella/palkkatuki-tarkoitettu>

Työnkulkukaavio - Työllisyyspoliittisen avustuksen ennakkomaksun käsittely (2020). Ohje. KEHA-keskus

URA-asiakastietojärjestelmä. Typo-hankkeisiin osallistuneiden tiedot ja ESR-hankkeisiin osallistuneiden tiedot vuosina 2016–2021

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen tukeminen ja erät erillismenettelyt (2019).

Laillisuustarkastuskertomus. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset, Grano Oy, 11/2019

Verkkajulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-634-5

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi
Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi